

JAARVERSLAG

Verslag over het boekjaar 1-1-2022 t/m 31-12-2022

Inhoudsopgave

1. Kerncijfers	4	5. Verslag verantwoordingsorgaan	82
2. Voorwoord	7	6. Rapport raad van toezicht.....	92
3. Profiel	10	7. Jaarrekening	111
4. Bestuursverslag.....	25	8. Overig.....	151
4.1 Pensioenbeleid.....	26	8.1 Actuariële verklaring	152
4.2 Beleggingsbeleid.....	31	8.2 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant.....	156
4.3 Financieel beleid	44	8.3 Personalialia (per 31 december 2021)	165
4.4 Communicatiebeleid	51		
4.5 Integraal risicomanagement.....	57	Bijlage 1.....	167
4.6 Governance.....	63		
4.7 Kosten	74		
4.8 Verwachte ontwikkelingen komend jaar	79		

1

Wanneer je hierop klikt, ga je naar de gedetailleerde inhoudsopgave.

2

Dit zijn de hoofdstukken van het jaarverslag. Wanneer je hierop klikt, ga je naar het desbetreffende hoofdstuk.

Uitleg over dit document

Deze PDF kan het beste in Adobe Acrobat geopend en bekeken worden, gezien de interactiviteit bij PDF viewers van derde partijen tot problemen in de weergave zou kunnen leiden. De PDF is interactief, dat wil zeggen dat er bepaalde extra functionaliteiten ten opzichte van traditionele PDF-bestanden toegevoegd zijn. Behalve de navigatie aan de boven- en onderkant van dit document, zijn ook de grafieken klikbaar om ze groter weer te laten geven. Daarnaast bevat de PDF hyperlinks die gekenmerkt zijn door de oranje kleur en onderstreping.

3

Hyperlinks zijn gekenmerkt door de oranje kleur en onderstreping.

4

Wanneer je op een grafiek klikt, krijg je een grotere weergave ervan te zien.

5

Dit is de pagina waarop je je bevindt. Een klik op de pijltjes brengt je naar de volgende respectievelijk vorige pagina.

klik hier

De begrippenlijst bevat uitleg over veel voorkomende termen.

Kerncijfers

1. Kerncijfers

Alle bedragen in dit jaarverslag zijn in duizenden euro, tenzij anders vermeld.

	31-12-2022	31-12-2021	31-12-2020	31-12-2019	31-12-2018
Aantallen					
Deelnemers	833	8.192	8.009	5.646	5.243
Gewezen deelnemers	11.858	4.113	3.498	3.013	2.689
Pensioengerechtigden	551	428	344	275	204
Totaal	13.242	12.733	11.851	8.934	8.136
Financiële gegevens					
Beleggingen voor risico pensioenfonds					
Belegd vermogen	826.407	1.094.537	957.016	709.137	522.241
Beleggingsopbrengsten over het jaar*	-344.938	8.222	118.643	103.448	-622
Beleggingsrendement over het jaar	-29,2%	0,6%	14,7%	18,8%	0,3%
Technische voorzieningen					
Pensioenverplichtingen excl inlooprisico AO	712.016	946.544	902.306	668.420	471.024
Voorziening inlooprisico AO	34	53	21	114	216
Totaal technische voorzieningen	712.050	946.597	902.327	668.534	471.240
Reserves					
Algemene reserve	156.294	160.134	62.736	53.248	53.648
Dekkingsgraad					
Aanwezig	121,9%	116,9%	107,0%	108,0%	111,4%
Vereist (strategisch)	119,0%	118,3%	118,5%	119,6%	119,9%
Minimaal vereist	104,3%	104,8%	104,8%	104,7%	104,3%
Beleid	126,6%	112,0%	100,7%	108,4%	117,9%
Reëel	90,1%	87,4%	81,1%	84,7%	93,7%

---

* Het beleggingsrendement is een rekenkundig gemiddelde van de maandrendementen. In 2018 waren de beleggingsopbrengsten in totaal negatief. Aangezien het beleggingsrendement in de meeste maanden positief was, bleef het rekenkundig gemiddeld rendement over heel het jaar positief.

	2022	2021	2020	2019	2018
Bijdragen					
Premies pensioenregeling	104.808	130.595	122.929	93.941	90.164
Overige bijdragen	3.451	3.090	3.250	2.848	2.630
Totaal	108.259	133.685	126.179	96.789	92.794
Pensioenuitkeringen (excl afkoopsommen)	2.002	1.530	1.195	820	565
Kosten					
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	2.734	2.413	2.583	2.133	1.935
Pensioenuitvoeringskosten (in euro per deelnemer en pensioengerechtigde)	1.975	280	309	360	355
Vermogensbeheer (in % van het gemiddeld belegd vermogen)	0,31%	0,21%	0,23%	0,24%	0,26%
Toeslagverlening					
1-1-2023 / 1-1-2022 / 1-1-2021 / 1-1-2020 / 1-1-2019	7,36%	0,00%	0,00%	0,00%	0,87%
Opbouwkorting					
Opbouwkorting pensioenopbouw over het jaar	0,00%	23,80%	17,20%	0,00%	0,00%

02

Voorwoord

2. Voorwoord

Het jaar 2022 werd gekenmerkt door mildere varianten van het coronavirus en de inval van Rusland in de Oekraïne. Door de oorlog ontstond leveringsschaarste. Met name de prijzen van energie zijn torenhoog opgelopen. Omdat veel sectoren afhankelijk zijn van olie en gas stegen ook in die sectoren de prijzen, waardoor er sprake was van een sterk stijgende inflatie die we in ruim 40 jaar niet hebben meegemaakt. Hoewel er volgens de economische definitie geen sprake was van een recessie, zullen velen dat door de prijsinflatie in hun portemonnee wel zo hebben gevoeld. De grootste veranderingen voor de deelnemers en pensioenfondsen komen niet van het wereldtoneel maar van sociale partners.

NN Investment Partners (NN IP) maakt niet langer onderdeel uit van het NN concern, omdat het is verkocht aan Goldman Sachs Asset Management. Dat betekent dat sinds begin april 2022 niet één, maar twee werkgevers zijn aangesloten bij het pensioenfonds. Vervolgens is op 1 oktober 2022 de toekomstige pensioenopbouw voor de NN-medewerkers ondergebracht bij BeFrank. NN IP heeft besloten om de opbouw voor haar medewerkers te verlengen tot mei 2023. Dat betekent dat het pensioenfonds vanaf mei 2023 premievrij wordt. In het eerste kwartaal 2023 zal de premievrijmaking voor NN-medewerkers worden afgerond. Alle medewerkers worden daarvan persoonlijk op de hoogte gesteld. Dat zal in een latere fase ook gebeuren voor NN IP-medewerkers.

In een poging het inflatiespook te beteugelen hebben centrale banken vorig jaar met grote stappen de rente verhoogd. Dat gebeurde onder andere in de VS, EU, het VK en Japan. In deze economische onzekere tijd hebben de aandelenbeurzen flinke tikken gekregen.

Alle genoemde ontwikkelingen hebben grote invloed gehad op de financiële positie van het pensioenfonds en daarmee ook op alle deelnemers. De inflatie en stijgende rente hebben

geleid tot een lagere waardering van aandelen en obligaties, waardoor het vermogen van het pensioenfonds is gedaald. Het grootste effect had de stijgende rente. De dekkingsgraad is afhankelijk van de rente en de hoogte van de dekkingsgraad is van grote invloed op zowel de pensioenopbouw als de indexatie. Omdat bij een stijgende rente de pensioenverplichtingen harder dalen dan de waarde van de beleggingen (afhankelijk van de renteafdekking), stijgt de dekkingsgraad en krijgt het pensioenfonds meer financiële ruimte. Dat betekent dat voor 2023 de volledige fiscaal maximale opbouw kan worden gegeven aan de NN IP-deelnemers en daarnaast een gedeeltelijke indexatie over 2022. Het bestuur heeft de maximale indexatie toegekend die onder de huidige regels is toegestaan. Dat is een fikse vooruitgang ten opzichte van vorig jaar.

De uitbestedingspartners zijn onveranderd. Ten aanzien van de beleggingsportefeuille heeft het bestuur besloten om vanwege de premievrijmaking de beleggingsrisico's verder te beperken.

Profiel van het fonds in 2022

03

3. Profiel van het fonds in 2022

NN CDC Pensioenfonds is een ondernemingspensioenfonds dat de CDC-pensioenregeling van NN tot 1 oktober 2022 uitvoerde. Doel van het fonds is het verstrekken van ouderdoms- en nabestaandenpensioen aan (gewezen) deelnemers, met premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid. Het bestuur is verantwoordelijk voor het uitvoeren van de pensioenregeling, het financieel beheer, het vermogensbeheer en de risicobeheersing. Het pensioenfonds heeft te maken met twee externe partijen die toezicht houden: De Nederlandsche Bank (DNB) en de Autoriteit Financiële Markten (AFM). Het intern toezicht wordt uitgeoefend door een raad van toezicht, die tot taak heeft toezicht te houden op de uitvoering van het beleid door het bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. Verder legt het bestuur verantwoording af over zijn beleid aan het verantwoordingsorgaan.

Het bestuursbureau ondersteunt het bestuur bij de voorbereiding en uitvoering van het beleid en de invulling van zijn regiefunctie.

Doelgroep

Stichting NN CDC Pensioenfonds, statutair gevestigd in Amsterdam, is een ondernemingspensioenfonds verbonden aan NN Group N.V. Het fonds is op 2 oktober 2013 opgericht om de CDC-pensioenregeling uit te voeren die op 1 januari 2014 in werking trad en waaraan de deelname per 1 oktober 2022 is beëindigd. Thans worden de tot 1 oktober 2022 opgebouwde pensioenaanspraken door het fonds uitgevoerd. Daarnaast vindt er nog actieve opbouw plaats voor arbeidsongeschikten en tijdelijk, tot 1 mei 2023, voor medewerkers van NN Investment Partners (NN IP).

Doelstelling

Het fonds heeft als doelstelling om binnen de kaders van de pensioenovereenkomst (die is opgesteld door de werkgever en de vakorganisaties) te zorgen voor een optimale, prudente en kostenefficiënte uitvoering van de ondergebrachte pensioenregeling in het belang van de deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en andere belanghebbenden. Een belangrijk criterium hierbij is een evenwichtige afweging van de belangen van alle stakeholders.

Verbondenheid met ING CDC Pensioenfonds

NN CDC Pensioenfonds werkt waar mogelijk samen met ING CDC Pensioenfonds. Het zijn weliswaar twee los van elkaar staande pensioenfondsen en rechtspersonen (stichtingen), met ieder hun eigen juridische structuur (statuten, reglementen en documenten), hun eigen stakeholders, deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden, maar in 2022 zijn vijf van de acht personen in het bestuur lid van beide besturen en alle drie de personen van de raad van toezicht. Bovendien is er een gezamenlijk bestuursbureau.

Ook tussen de door de fondsen uitgevoerde pensioenregelingen bestaan belangrijke overeenkomsten. In de uitvoering betekent dit: waar mogelijk identieke fondsdocumenten, rapportages, communicatie, beleggingen en uitbesteding aan dezelfde uitvoerders en daarmee een efficiënte, robuuste beleidsvorming en uitvoering. Omdat de pensioenregeling van NN CDC Pensioenfonds per 1 oktober 2022 grotendeels premievrij is gemaakt en de Wet toekomst pensioenen mogelijk impact heeft op de door ING CDC Pensioenfonds uitgevoerde pensioenregeling, wordt de impact daarvan op de samenwerking tussen de fondsen onderzocht.

Overzicht aanspraak- en pensioengerechtigden

Het aantal (actieve) deelnemers van NN CDC Pensioenfondsen is in 2022 met 7.359 afgenomen, voornamelijk door het inactief worden van de deelnemers van NN per oktober 2022. Het aantal gewezen deelnemers (slapers) is in 2022 met 7.745 personen gestegen, grotendeels om dezelfde reden. Ultimo 2022 zijn enkel de medewerkers van NN Investment Partners (NN IP) nog actieve deelnemers. Zie onderstaand overzicht van de aanspraak- en pensioengerechtigden per 31 december 2022. Ter vergelijking zijn de cijfers ultimo 2021 opgenomen.

Per 31 december 2022		Mannen	%	Vrouwen	%	Totaal	%
Deelnemers		540	65%	293	35%	715	5%
Gewezen deelnemers		6.979	59%	4.879	41%	11.977	90%
Pensioengerechtigden	Ouderdompensioen	364	82%	82	18%	445	
	Partnerpensioen	21	28%	53	72%	74	4%
	Wezenpensioen	17	55%	14	45%	31	
Totaal Deelnemers		7.921	60%	5.321	40%	13.242	100%
Per 31 december 2021		Mannen	%	Vrouwen	%	Totaal	%
Deelnemers		4.849	59%	3.343	41%	8.192	64%
Gewezen deelnemers		2.477	60%	1.636	40%	4.113	32%
Pensioengerechtigden	Ouderdompensioen	280	83%	58	17%	338	
	Partnerpensioen	19	31%	43	69%	62	4%
	Wezenpensioen	13	46%	15	54%	28	
Totaal deelnemers		7.638	60%	5.095	40%	12.733	100%

Bestuur

NN CDC Pensioenfonds heeft een paritair bestuur met vertegenwoordigers van werkgevers en deelnemers. Van de acht bestuursleden van het fonds worden vier voorgedragen door de werkgevers en vier voorgedragen door de werknemers. Daarbij gold in 2022 de volgende verdeling:

- ❧ Vier werkgeversbestuursleden, waarvan drie uit NN en één uit ING.
- ❧ Twee werknemersleden van de centrale ondernemingsraad, waarvan één uit NN en één uit ING.
- ❧ Eén bestuurslid wordt voorgedragen door de FNV.
- ❧ Eén bestuurslid wordt voorgedragen door het CNV.

Gezien het geringe aantal gepensioneerden bij NN CDC Pensioenfonds wordt de eerstkomende jaren nog geen vertegenwoordiger van de pensioengerechtigden in het bestuur opgenomen. De leden van het bestuur worden voor vier jaar benoemd en kunnen tweemaal worden herbenoemd. De personele samenstelling van het bestuur in 2022 staat vermeld in [hoofdstuk 8.3](#).

Het bestuur kiest uit zijn midden een voorzitter en een vicevoorzitter. Er is een rooster van aftreden opgesteld, bedoeld om de continuïteit in het bestuur te waarborgen door te voorkomen dat veel bestuurders in één keer aftreden.

Het bestuur vergadert ten minste maandelijks en heeft daarnaast op regelmatige basis overleg met de raad van toezicht, het verantwoordingsorgaan, de vakorganisaties en de werkgever. Bovendien is er een maandelijks contact tussen de voorzitter van het bestuur, de voorzitter van de raad van toezicht en tussen de voorzitter van het bestuur en de voorzitter van het verantwoordingsorgaan.

Portefeuillehouders

Het bestuur kent drie clusters van deskundigheidsgebieden. Per cluster zijn ten minste drie bestuursleden als portefeuillehouder aangewezen. Hieronder zijn de clusters en de bijbehorende deskundigheidsgebieden aangegeven.

Cluster	Deskundigheidsgebied
Balansbeheer	Beleggingen Renteafdeckingsbeleid
Finance & Risk	Administratieve organisatie en interne controle Financieel-technische en actuariële aspecten Risicobeheer
Pensioen, Communicatie & Governance	Wet- en regelgeving Pensioenregelingen en -soorten Communicatie met deelnemers

De portefeuillehouders vergaderen in principe eenmaal per maand in het portefeuillehoudersoverleg (PHO). Daarin bereiden ze dan tevens de bestuursvergadering van die maand voor.

Inrichting sleutelfuncties

De inrichting van de drie sleutelfuncties is als volgt:

- ✓ Sleutelfunctie actuariel:
  - ✓ Houder: Milliman.
  - ✓ Vervuller: Milliman.
- ✓ Sleutelfunctie risicobeheer:
  - ✓ Houder: bestuurslid.
  - ✓ Vervuller: interne riskmanager op het bestuursbureau.
- ✓ Sleutelfunctie interne audit:
  - ✓ Houder: geen bestuurslid, de sleutelfunctiehouder interne audit wordt geïnsourced door middel van een dienstverleningsovereenkomst.
  - ✓ Vervuller: PwC.

De taken en bevoegdheden van de sleutelfunctionarissen zijn vastgelegd in een door het bestuur vastgesteld functieprofiel. De sleutelfunctiehouders zijn verantwoordelijk voor hun aandachtsgebied en de rapportage van bevindingen aan het bestuur en aan de raad van toezicht. Als het bestuur niet adequaat reageert kan de sleutelfunctiehouder escaleren naar de raad van toezicht, met de voorzitter van de raad van toezicht als eerste contactpersoon. Daarnaast hebben de sleutelfunctiehouders periodiek overleg met de raad van toezicht. Mocht ook na escalatie naar de raad van toezicht het bestuur naar de mening van de sleutelfunctiehouder niet adequaat reageren dan wordt door de sleutelfunctiehouder geëscaleerd naar DNB. De vervullers van sleutelfuncties rapporteren aan de sleutelfunctiehouder en hebben periodiek formeel overleg met deze sleutelfunctiehouder.

Bestuursbureau

Stichting NN CDC Pensioenfonds en Stichting ING CDC Pensioenfonds hebben één gezamenlijk bestuursbureau, dat beide besturen ondersteunt bij de voorbereiding en uitvoering van het beleid en bij de invulling van de bestuurlijke regiefunctie (monitoring werkzaamheden van de uitbestedingspartners).

Het bestuursbureau is daarnaast verantwoordelijk voor het operationele beheer van bepaalde onderdelen van de beleggingsportefeuille en voor de uitvoering van het balansbeheer van het pensioenfonds.

De directeur van het bestuursbureau voert het dagelijkse management uit en is verantwoordelijk voor de uitvoering van de strategie, het beleid van het pensioenfonds en de door het bestuur genomen besluiten. En dit alles op basis van de volgende principes:

- ✔ Volledige compliance met wet- en regelgeving.
- ✔ Een prudente en kostenefficiënte bedrijfsvoering, met borging van kwaliteit en klantgerichtheid.
- ✔ Onafhankelijk van NN/ING, doch waar mogelijk aansluiting bij de corporate cultuur.

Ultimo 2022 bedroeg de totale formatie van het bestuursbureau 10 fte.

Risicomanager

Het bestuursbureau heeft een integraal risicomanager die direct aan de sleutelfunctiehouder risicobeheer rapporteert. Daarnaast rapporteert de risicomanager aan het bestuur. Tevens is de risicomanager vervuller van de risicobeheer sleutelfunctie. De risicomanager bewaakt het risicobeleid van het fonds en adviseert het bestuur over de vraag of het fonds voldoende in control is met betrekking tot de relevante processen.

Klachten en geschillen

NN CDC Pensioenfonds heeft een klachten- en geschillenregeling. Een klacht betreft de bejegening van een deelnemer, een geschil betreft de interpretatie dan wel de toepassing van het pensioenreglement. Een klacht of een geschil wordt in eerste instantie door de pensioenadministrateur (AZL) behandeld. Vervolgens kan een deelnemer bij de klachten- en geschillencommissie van het bestuur in beroep gaan. De klachten- en geschillencommissie, waarin drie portefeuillehouders van het cluster pensioen, communicatie & governance zitting hebben, wordt alleen bijeengeroepen indien dit nodig is.

Uitvoeringskosten

De werkgever vergoedt de uitvoeringskosten, deze komen dus niet ten laste van de premie of het rendement. Jaarlijks stelt het bestuur een begroting vast voor de kosten die het fonds in het komend boekjaar verwacht te maken en legt deze voor aan de werkgever. De begroting is taakstellend. Dat betekent dat indien gedurende het jaar mocht blijken dat de werkelijke kosten hoger zijn dan de begrote kosten, deze overschrijding in eerste instantie binnen de geldende begroting moet worden opgelost. Wanneer dat niet mogelijk blijkt, dan treedt het bestuur in overleg met de werkgever over een mogelijke uitbreiding van de begroting.

Op kwartaalbasis informeert het bestuursbureau het bestuur over de ontwikkeling van de werkelijke kosten ten opzichte van de begroting en de verwachting van de kosten voor het gehele jaar. Een overzicht van de uitvoeringskosten is opgenomen in [hoofdstuk 4.7](#).

Jaarverslaggeving

Het boekjaar van het fonds valt samen met het kalenderjaar.

Verantwoordingsorgaan

Het bestuur legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan. Dat orgaan toetst de beleidskeuzes die het bestuur heeft gemaakt, beoordeelt of het beleid goed en binnen de gemaakte afspraken en kaders wordt uitgevoerd en toetst of ieders belangen door het bestuur evenwichtig worden afgewogen. Het oordeel van het verantwoordingsorgaan is opgenomen in [hoofdstuk 5](#) van dit jaarverslag.

Het verantwoordingsorgaan bestaat uit vier leden, die een zittingsperiode van vier jaar hebben, waarvan twee leden die de werkgever vertegenwoordigen en twee leden die de deelnemers vertegenwoordigen. De leden van het verantwoordingsorgaan kunnen tweemaal worden herbenoemd.

De personele samenstelling van het verantwoordingsorgaan in 2022 staat vermeld in [hoofdstuk 8.3](#).

Raad van toezicht

NN CDC Pensioenfonds heeft een raad van toezicht, die bestaat uit drie onafhankelijke personen. De leden van de raad van toezicht worden na bindende voordracht van het verantwoordingsorgaan door het bestuur voor een periode van vier jaar benoemd en kunnen maximaal één keer worden herbenoemd, op basis van een bindend advies van het verantwoordingsorgaan. De raad van toezicht van NN CDC Pensioenfonds en ING CDC Pensioenfonds bestond in 2022 uit dezelfde personen. Vanaf 1 januari 2023 hebben twee van de drie leden van de raad van toezicht ook zitting in de raad van toezicht van het andere fonds.

De raad van toezicht staat het bestuur ter zijde en stelt zich op als gesprekspartner van het bestuur. Daarnaast wordt toezicht gehouden op de uitvoering van het beleid door het bestuur en op de algemene gang van zaken in het fonds. Op grond van de Pensioenwet heeft de raad van toezicht een aantal specifieke toezichtstaken en zijn bepaalde besluiten van het bestuur aan de goedkeuring van de raad van toezicht onderworpen. Daaronder valt het besluit tot vaststelling van het jaarverslag en de jaarrekening.

De raad van toezicht vergadert ten minste viermaal per jaar waarvan eenmaal om de rapportage intern toezicht over het afgelopen jaar vast te stellen. Vergaderingen van de raad van toezicht en het bestuur vinden plaats zo vaak als een van beide dit nodig acht, maar ten minste elk kwartaal. Daarnaast vergadert de raad van toezicht ten minste tweemaal per jaar met het verantwoordingsorgaan.

De personele samenstelling van de raad van toezicht in 2022 staat vermeld in [hoofdstuk 8.3](#).

Externe dienstverleners

NN CDC Pensioenfonds heeft delen van de bedrijfsprocessen uitbesteed aan externe partijen. Aan uitbesteding is voor het fonds een aantal risico's verbonden en daarom heeft het bestuur beleid vastgesteld met betrekking tot de selectie van uitbestedingspartners en de beheersing van de risico's die samenhangen met uitbesteding. Uitgangspunt bij uitbesteding is dat het bestuur te allen tijde verantwoordelijk blijft voor de beheersing van het door het fonds uit te voeren beleid, ook voor het gedeelte van de werkzaamheden dat is uitbesteed.

De pensioen- en financiële administratie worden verzorgd door AZL, de bewaarneming van effecten en de beleggingsadministratie door State Street. Daarnaast beheren externe vermogensbeheerders een deel van de beleggingen in de vorm van beleggingsfondsen, een discretionair aandelenmandaat en een mandaat voor niet-beursgenoteerd onroerend goed. Keylane verzorgt de pensioenplanner van het fonds.

Pensioenadministratie

AZL administreert de bij NN CDC Pensioenfonds ondergebrachte pensioenregeling. Daartoe is een overeenkomst afgesloten op het gebied van de uitbesteding van taken in het kader van de pensioenuitvoering, inclusief een service level agreement en een bewerkersovereenkomst om de bescherming van data in overeenstemming met privacywetgeving te waarborgen.

Periodiek rapporteert AZL over de aan haar uitbestede werkzaamheden en is er overleg tussen AZL en het bestuursbureau over operationele zaken. De uitbestede taken betreffen voornamelijk:

- Pensioenadministratie en (wettelijke) deelnemerscommunicatie (waaronder het pensioenloket voor de deelnemers).

- ❧ Financiële administratie en (voorbereiding van) externe rapportages.
- ❧ Actuariële diensten.

Custodian

De bewaarneming van de effecten is ondergebracht bij State Street. Datzelfde geldt voor de beleggingsadministratie, het afhandelen van beleggingstransacties (exclusief niet-beursgenoteerde vastgoedfondsen), de (voorbereiding van) externe rapportages over beleggingen, de monitoring van beleggingsrichtlijnen, de meting van beleggingsrendementen en bepaalde risicomanagementdiensten. De dienstverlening van State Street is vastgelegd in diverse overeenkomsten, waaronder de bewaarovereenkomst, een service level agreement en dienstenspecificaties.

Compliance officer

De functie van compliance officer voor het fonds wordt bekleed door Charco & Dique. De compliance officer ziet toe op de naleving van de gedragscode en de jaarlijkse rapportage hierover. Ook waakt hij ervoor dat het fonds voldoet aan actuele wet- en regelgeving. Tevens houdt de compliance officer toezicht op de deugdelijkheid en effectiviteit van de interne regels en procedures en geeft hij gevraagd én ongevraagd advies over de uitleg en toepassing van de gedragscode. Tot slot verzorgt het bureau van de externe compliance officer ook de functie van vertrouwenspersoon voor het fonds.

Externe controle

Het bestuur heeft Mazars Accountants N.V. als externe accountant benoemd. Deze is belast met de wettelijke controle van de jaarrekening van het fonds. De externe accountant beoordeelt de opzet en de werking van de door het fonds getroffen beheersingsmaatregelen voor zover deze relevant zijn voor de controle van de jaarrekening. De externe accountant legt verantwoording af aan het bestuur door middel van een accountantsrapport en geeft een verklaring af bij de jaarrekening.

Het bestuur heeft Milliman Pensioenen B.V. benoemd als certificerend actuaaris. Deze is verantwoordelijk voor de jaarlijkse beoordeling van de pensioenvoorzieningen van het fonds, de gehanteerde actuariële grondslagen, de kostendeekkende premie, de toepassing van de prudent person bepalingen en overige wettelijk voorgeschreven onderdelen van de Pensioenwet en het toetsingskader. Op basis van deze beoordeling geeft de certificerend actuaaris jaarlijks een actuariële verklaring af, inclusief een toelichtend en verklarend rapport.

Adviseurs

NN CDC Pensioenfonds wordt bijgestaan door een aantal vaste externe adviseurs, waaronder Sprenkels en Ortec. Het bestuur heeft bovendien mogelijkheden om, al dan niet tijdelijk, externe expertise in te roepen als dit voor specifieke onderwerpen of op specifieke momenten nodig of wenselijk is. Daartoe zijn afspraken gemaakt met verschillende partijen voor een second opinion of juridisch advies, website support en communicatie.

Extern toezicht

Het fonds staat onder toezicht van DNB en de AFM. DNB is verantwoordelijk voor 'prudentieel toezicht' en kijkt naar de financiën, risico's en naar de deskundigheid en integriteit van de bestuurders. De AFM is belast met 'gedragstoezicht' en beoordeelt onder andere of het fonds goed invulling geeft aan zijn informatieverplichtingen.

Bestuursverslag

04

4. Bestuursverslag

De ontwikkelingen op de financiële markten zorgen, in samenhang met veranderingen in de samenleving, voor onzekerheid bij de deelnemers over de opzet en waardevastheid van hun toekomstige pensioen. Het bestuur van NN CDC Pensioenfonds ziet het als zijn taak om met een goed en gedegen pensioenfondsbestuur stabiliteit en voorspelbaarheid na te streven. Daarbij worden heldere beleidskaders, een prudent beleggings- en risicobeheerbeleid, kostenefficiënte uitvoering, tijdige en duidelijke communicatie ingezet.

4.1 Pensioenbeleid

NN CDC Pensioenfonds is uitvoerder van de arbeidsvoorwaarde pensioen. Het fonds is zelf geen partij bij de pensioenovereenkomst die in overleg tussen de sociale partners tot stand komt. Waar nodig of gevraagd is en wordt wel aan sociale partners informatie verstrekt en technische ondersteuning geboden.

Pensioenregeling

Per 1 januari 2022 is de NN Basispensioenregeling die het fonds uitvoert, verlengd tot en met 30 september 2022. De pensioenambitie is bij deze verlenging bijgesteld van 1,875% van de pensioengrondslag voor het ouderdomspensioen naar 1,5%. Dit was noodzakelijk, aangezien de kans op een opbouwkorting bij ongewijzigde pensioenambitie te hoog zou zijn geweest.

Per 1 oktober vindt de pensioenopbouw van de medewerkers van Nationale-Nederlanden niet meer plaats bij NN CDC Pensioenfonds. Voor de medewerkers van NN Investment Partners vindt nog wel pensioenopbouw plaats binnen het fonds, tot maximaal 31 december 2023. Vanaf 1 oktober 2022 is de pensioenambitie voor deze groep medewerkers gewijzigd naar 1,875%, conform het verzoek van sociale partners per eind 2021.

De NN basispensioenregeling kwalificeert als een collectieve beschikbare premieregeling (Collective Defined Contribution oftewel CDC-pensioenregeling) waarop de werkgever IFRS-accounting (IAS 19R) met DC-classificatie kan toepassen.

Kern van de NN basispensioenregeling is dat de werkgever jaarlijks een vaste premie beschikbaar stelt, waarbij door het fonds met deze vaste premie wordt gestreefd naar pensioenverwerving op basis van het middelloonstelsel. De werkgever geeft voor de pensioenverwerving geen garanties en heeft geen verplichting om méér te betalen dan de vaste premie conform de uitvoeringsovereenkomst. Als de premie in een jaar niet voldoende is voor de beoogde pensioenopbouw in dat jaar, dan wordt de pensioenopbouw voor dat jaar verlaagd.

Van 1 januari 2022 tot en met 30 september 2022 was sprake van volledige pensioenopbouw conform de pensioenambitie van 1,5%.

Kort samengevat komt de pensioenregeling van 1 januari 2022 tot en met 30 september 2022 op het volgende neer:

- ✔ Een CDC-regeling met een vaste premie van 30,0% van de pensioengrondslag, waarmee een middelloonregeling wordt nagestreefd.
- ✔ Kern van de CDC-regeling is:
  - ✔ Een pensioenrichtleeftijd van 68 jaar.
  - ✔ Een ouderdompensioen van 1,5% van de pensioengrondslag van 1 januari 2022 tot en met 30 september 2022.
  - ✔ Een partnerpensioen op risicobasis van 1,3125% van de pensioengrondslag.
  - ✔ Een wezenpensioen op risicobasis van 20% van het partnerpensioen.
  - ✔ Als de vaste premie in enig jaar niet voldoende is voor de beoogde pensioenverwerving, dan wordt de pensioenverwerving in dat jaar navenant verminderd.

- ✓ Voorwaardelijke toeslagverlening (zie de navolgende paragraaf inzake het toeslagbeleid).

Kort samengevat luidt de pensioenregeling van 1 oktober 2022 tot en met 30 april 2023 voor de NN IP-medewerkers als volgt:

- ✓ Er is een vaste premie toegezegd van 30,0% van de pensioengrondslag waarmee een pensioenregeling op basis van middelloon wordt nagestreefd.
- ✓ Kern van de CDC-regeling is:
  - ✓ Een ouderdomspensioen van 1,875% van de pensioengrondslag van 1 oktober 2022 tot en met 30 april 2023.
  - ✓ Een pensioenrichtleeftijd van 68 jaar.
  - ✓ Een partnerpensioen op risicobasis van 1,3125% per jaar.
  - ✓ Een wezenpensioen op risicobasis van 20% van het partnerpensioen.
  - ✓ Voorwaardelijke toeslagverlening.

Fiscaal maximaal opbouwpercentage en opbouwkorting per 1 januari 2023

Het fonds analyseert elk jaar in het vierde kwartaal of de premie voldoende is voor de geambieerde opbouw. Is dit niet het geval, dan wordt de opbouw in het komende boekjaar zodanig gekort dat premie en opbouw wel met elkaar in evenwicht zijn.

Meer specifiek heeft het fonds als beleid dat de premiedekkingsgraad vooraf minstens 105% moet bedragen. Peildatum hiervoor is 30 september van het voorafgaande kalenderjaar, waarbij bij de vaststelling rekening wordt gehouden met de door DNB gehanteerde methode voor de vaststelling van de rentetermijnstructuur per 1 januari 2023. Uit deze toetsing volgt dat voor het boekjaar 2023 geen opbouwkorting nodig is.

Op basis hiervan wordt in kalenderjaar 2023 voor het ouderdomspensioen het opbouwpercentage van 1,875% gehanteerd. Voor het nabestaandenpensioen geldt een

dekking op risicobasis van 1,3125% per jaar. Voor het wezenpensioen geldt een dekking op risicobasis van 0,2626% per jaar.

Toeslagverlening

Algemeen

Het bestuur ziet het als zijn opdracht om zo goed mogelijk bij te dragen aan het koopkrachtbehoud van de bij het fonds ondergebrachte pensioenen. Dit betekent dat het beleggingsbeleid niet uitsluitend gericht is op het beschermen van de nominale rechten. In het beleggingsbeleid is een rendementsstreven ingebouwd waarbij nominale zekerheden en toeslagambities evenwichtig worden gebalanceerd. Daarbij spelen wel de wettelijke grenzen een rol.

Volgens het besluit nF'TK (nieuw Financieel Toetsings Kader) mag een fonds toeslagen verlenen als de beleidsdekkingsgraad hoger is dan 110%. Het fonds mag echter alleen toeslagen verlenen voor zover ze deze bestendig kan toekennen. Voor het fonds geldt dat bij een beleidsdekkingsgraad van ongeveer 143% volledige toeslagen kunnen worden verleend. Bij een beleidsdekkingsgraad tussen de 110% en de 143% mogen gedeeltelijke toeslagen worden verleend. De toeslagmaatstaf is de 'definitieve consumentenprijsindex alle huishoudens afgeleid oktober - oktober'. Welk deel van de prijsindex als toeslag mag worden gegeven wordt bepaald door de toeslaggraadmeter op basis van de regels voor toekomstbestendig indexeren.

Het beleid van het fonds is om in principe toeslagen die mogen worden toegekend, ook toe te kennen op basis van de hoogte van de toeslaggraadmeter per eind september.

Toeslagverlening per 1 januari 2022

De beleidsdekkingsgraad per eind september 2021 was 109,9%. Volgens de regels voor toekomstbestendig indexeren dient de beleidsdekkingsgraad hoger dan 110% te zijn. Het

bestuur heeft daarom besloten om per 1 januari 2022 geen toeslagen te verlenen over de per 31 december 2021 opgebouwde pensioenaanspraken en de ingegane pensioenrechten.

Toeslagverlening per 1 januari 2023

De beleidsdekkingsgraad per eind september 2022 was 122,2%, zodat volgens de regels van het toekomstbestendig indexeren indexatie mocht worden verleend. Het bestuur heeft besloten om de maximale indexatie van 7,36% te verlenen.

Gemiste toeslagen

Als over een jaar geen toeslag of niet de volledige toeslag is verleend, wordt dit bijgehouden in de administratie van het fonds. Zodra de beleidsdekkingsgraad van het fonds hoger is dan ongeveer 143%, is inhaalindexatie mogelijk.

Klachten en geschillen

Onder de klachten- en geschillenprocedure van het fonds, betreft een klacht de bejegening van een deelnemer en een geschil de interpretatie van het pensioenreglement. Daarnaast kunnen er op grond van het pensioenreglement verzoeken tot toepassing van de hardheidsclausule worden ingediend.

In 2022 zijn er twee geschillen toegewezen. Daarnaast zijn er geen formele klachten en verzoeken tot toepassing van de hardheidsclausule ingediend.

De Pensioenfederatie heeft in 2022 de Gedragslijn Goed omgaan met klachten gepubliceerd. Het fonds is in overleg hierover met de pensioenuitvoeringsorganisatie en zal deze gedragslijn uiterlijk 1 januari 2024 implementeren.

4.2 Beleggingsbeleid

Het fonds is in 2014 gestart met het beleggen van de premies. Het beheerd vermogen is fors toegenomen in omvang in de afgelopen negen jaar. De opzet en structuur van de portefeuille zijn vanaf de start van de portefeuille logischerwijs meegegroeid met het toegenomen vermogen. De beleggingsportefeuille wordt als gevolg van de groei van het beheerd vermogen, het afnemende premiestuur en de wens tot verdere diversificatie geleidelijk steeds verder met enkele beleggingscategorieën uitgebreid. Deze verdere diversificatie houdt verband met het optimaliseren van de risico/rendement verhouding van de portefeuille. In 2022 werd het in 2021 gerealiseerde ingroeipad naar een strategische asset allocatie van 50% matching portefeuille en 50% return portefeuille en een rente afdekking van 50% (op basis van marktrente) voortgezet.

Economie

Eind 2021 was de verwachting voor 2022 dat de hoge inflatie snel zou terugvallen, het monetaire beleid zou gaan verkrappen maar ruim zou blijven en dat de wereldeconomie zou groeien met circa 5%. Deze macro-economische verwachtingen kwamen echter niet uit.

De opwaartse inflatiedruk hield in 2022 veel langer aan en was minder tijdelijk dan eerder werd verondersteld. Dat kwam voornamelijk vanwege de krapte op de arbeidsmarkten en de verstoringen van de wereldwijde aanvoerketens die langer aanhielden. De hoge inflatie werd verder aangejaagd door de oorlog tussen Oekraïne en Rusland die een opwaartse druk had op grondstoffenprijzen (met name olie- en gasprijzen en in mindere mate voedselprijzen). De headline inflatie in Amerika liep dit jaar op tot een piek van 9,1% (t.o.v. vorig jaar) en in de eurozone zelfs op tot 10,6%, waarbij Europa harder werd geraakt als gevolg van de hoge gasprijzen. De Amerikaanse kerninflatie bedroeg op het hoogtepunt 6,6% en in de eurozone 5,2%. Als gevolg van de aanhoudende hoge inflatie zagen de centrale banken zich genoodzaakt om het ruime monetaire beleid snel terug te draaien en de rentes versneld terug

te brengen richting neutraal (het renteniveau waarbij de economie niet wordt gestimuleerd noch wordt afgeremd). Met deze forse renteverhogingen in een kort tijdsbestek slaagden de centrale banken om een forse stijging van de lange termijn inflatieverwachtingen te voorkomen.

De krapte op arbeidsmarkt in zowel de Verenigde Staten als in Europa hield dit jaar aan. In de Verenigde Staten daalde de werkloosheid van 3,9% naar 3,5%, terwijl de “jobs-workers gap” (verschil tussen vraag naar en aanbod van arbeid) op nooit eerder vertoonde hoge niveaus lag. Als gevolg van deze krapte gingen de lonen in de Verenigde Staten dit jaar met ruim 5% omhoog. In de eurozone daalde de werkloosheid van 7,1% naar 6,5%. Ook in Europa liepen de lonen met circa 4% snel op, maar wel minder hard dan in de Verenigde Staten.

De voornaamste redenen dat de wereldeconomie in 2022 in reële termen veel minder hard groeide dan in 2021 waren de hoge inflatie (en hiermee de negatieve impact op de koopkracht), afnemende positieve effecten van de heropening na corona, lagere fiscale stimuleringen, de zwakke groei in China als gevolg van het zero-covid beleid (dit beleid werd in december 2022 pas losgelaten), de Chinese vastgoedproblemen, het verkrappend monetair beleid van centrale banken en de Russisch-Oekraïense oorlog. De verwachting is dat de wereldwijde groei over heel 2022 zal uitkomen op circa 3%, waar een jaar eerder nog een economische groei van ruim 6% werd gerealiseerd. De algemene consensus was ook dat de economie van de eurozone in het vierde kwartaal van 2022 zou gaan krimpen. Waarschijnlijk zal door de sterk gedaalde energieprijzen in december als gevolg van het milde winterweer en de heropening van de Chinese economie deze recessie vermeden worden.

Monetair beleid

Als gevolg van de aanhoudende hoge inflatie nam de druk op de centrale banken toe om het ruime monetaire beleid eerder en sneller te normaliseren.

In de Verenigde Staten verhoogde de Amerikaanse centrale bank (Fed) de beleidsrente in totaal met 425 basispunten, waarvan viermaal met 75 basispunten. Hiermee is het belangrijkste rentetarief naar een bandbreedte van tussen de 4,25% en 4,5% gebracht. De Fed begon in 2022 daarnaast met de afbouw van haar balans (quantitative tightening (QT)). Momenteel wordt de balans maandelijks met circa \$ 95 miljard (op een totale balans van \$ 8.500 miljard) afgebouwd.

De Europese Centrale Bank (ECB) was weliswaar minder agressief dan de Fed, maar desondanks nog steeds vrij agressief te noemen. De belangrijkste rentetarieven werden in totaal met 250 basispunten verhoogd, waaronder depositorente tot 200 basispunten, en hiermee negatieve rentes definitief tot het verleden behoren. In juli 2022 werd het reguliere obligatie-opkoopprogramma (APP) beëindigd, wel werden aflopende obligaties voortvloeiende uit het opkoopprogramma nog steeds geherinvesteerd. In de decembervergadering kondigde de ECB aan dat vanaf maart 2023 aflopende obligaties die voortvloeien uit het APP opkoopprogramma niet meer zullen worden geherinvesteerd, waarmee er dus in ook Europa sprake zal zijn van “quantitative tightening”. De balans van de ECB zal vanaf maart 2023 met circa € 15 miljard per maand worden afgebouwd.

Financiële markten

Obligaties werden in 2022 hard geraakt door de stijging van de rentes. De lange kapitaalmarktrentes zijn in lijn met de stijging van de (korte) beleidsrentes hard gestegen. De financiële markten prijzen voor de Fed een piek rente in van circa 5% en voor de ECB een piek rente van circa 3,25% in.

Ook aandelen werden dit jaar hard geraakt, waarbij defensieve aandelen zoals aandelen binnen de energie- en financiële sector beter presteerden dan de groei (tech)aandelen. De daling van aandelen werd voornamelijk gedreven door lagere waarderingen als gevolg van de hogere rentes en in mindere mate door lagere bedrijfswinsten die in 2022 goed stand wisten te houden. De meeste bedrijven konden de hogere inputkosten relatief makkelijk doorberekenen vanwege de grote hoeveelheid aan overvloedige spaargelden van de consument, wat de vraag naar producten en diensten een enorme stimulans gaf.

Allocatie, samenstelling balans en beleggingsportefeuille

De portefeuille is opgedeeld in een matching portefeuille en een return portefeuille.

De matching portefeuille heeft als kerntaak het voor een belangrijk deel afdekken van de pensioenverplichtingen van het fonds (renterisico) via vastrentende waarden zoals langlopende staatsobligaties en interest rate swaps. Het afdekken wordt mede gedaan als gevolg van regelgeving: deze vereist het afdekken van bepaalde risico's waaronder het renterisico dat voortkomt uit het contant maken van de verplichtingen.

Daarnaast is de return portefeuille opgezet met als doel het (op lange termijn) behalen van overrendement voor de realisatie van indexatie. Dit gebeurt door middel van beleggingen in zakelijke waarden (aandelen, vastgoed en bedrijfsobligaties), die tevens een bescherming kunnen bieden tegen inflatie.

Voor het grootste deel van de eerste helft van 2022 was er sprake van een overweging van de return portefeuille en een onderweging van de matching portefeuille, waarbij de ondergrens van de rentehedge verlaagd werd van 47,5% naar 42,5%. De reden voor de overweging van aandelen is dat aandelen beter stand weten te houden dan vastrentende waarden in een omgeving van aanhoudende inflatiedruk. In juni werd de aandelenoverweging weer teruggebracht naar het strategische gewicht. In de loop van de tweede helft van 2022 werd de renteafdekking actief naar 50% gebracht (op basis van de marktcurve) met als ondergrens 47,5%. In november werd besloten, mede op basis van de uitkomsten van de ALM, om de rentehedge in stappen verder op te hogen naar 70%. Een hogere renteafdekking is gewenst omdat het pensioenfonds een gesloten fonds wordt.

De pensioenverplichtingen groeiden per maand aan (vanaf oktober enkel nog voor een klein deel van de deelnemers), de premies werden per kwartaal ontvangen en grotendeels rond de stortingsdatum belegd. Voor de afdekking van het renterisico werd de matching portefeuille op continue basis bijgestuurd indien wenselijk geacht. Overtollige liquiditeiten werden

tijdelijk in korte staatsobligaties belegd binnen de matching portefeuille.

Gedurende 2022 en in lijn met het beleid zijn de zes belangrijkste valuta's op de balans (gedeeltelijk) afgedekt. Het fonds hanteert hiervoor een range van 50-110% en maakt gebruik van valutatermijncontracten. Het doel van de afdekking is de volatiliteit van de performance van de totale portefeuille en daarmee de dekkingsgraad te reduceren.

Samenstelling matching en return portefeuille

De matching portefeuille heeft als primair doel het afdekken van het renterisico. Deze bestaat uit Euro gedenomineerde vastrentende waarden met een hoge kredietwaardigheid (minimaal AA-/AA3) en renteswaps. Verder is de dienstverlening van Cardano uitgebreid met de rapportage en de executie van repurchase agreements (repo's). Deze zijn zeer waarschijnlijk in het eerste kwartaal van 2023 operationeel.

Het grootste deel van de return portefeuille in het segment ontwikkelde markten werd gealloceerd naar een passief discretionair wereldwijd aandelenmandaat. Vanwege het discretionaire karakter heeft het fonds meer grip en controle op de portefeuille. Daarnaast kan hier ook het ESG-beleid geïmplementeerd worden en biedt het voordelen qua kosten en fiscaliteit. Tevens participeert het pensioenfonds in de actief beheerde beleggingsfondsen in aandelen opkomende markten van Hermes en UBS.

De search naar een actieve high yield bedrijfsobligaties manager is dit jaar afgerond. In januari 2023 is besloten global high yield actief te laten beheren door Janus Henderson in een fondstoplossing, omdat dit een beter rendement genereert met minder risico en kosten-efficiënter is dan de huidige ETF's.

In de return portefeuille zijn alle beursgenoteerde vastgoedaandelen afgebouwd. De kapitaaltoezeggingen zijn gedurende het jaar opgevraagd en belegd in multi-sectorfondsen met exposure naar Amerikaans, Aziatisch en Europees vastgoed en in een Pan-Europees logistiek vastgoedfonds. Kempen fungeert hierbij als fiduciair vastgoedmanager.

Rendement

De hoge inflatie van 2021 werd in 2022 voortgezet als gevolg van de krapte op arbeidsmarkten en de verstoringen van de wereldwijde aanvoerketens die langer aanhielden dan eerder gedacht. De hoge inflatie werd verder aangejaagd door de oorlog tussen Oekraïne en Rusland die een opwaartse druk had op grondstoffenprijzen (met name olie- en gasprijzen en in mindere mate voedselprijzen). Hierdoor zagen de centrale banken zich genoodzaakt om het ruime monetaire beleid snel terug te draaien en de rentes versneld terug te brengen richting de neutrale rente (het niveau waarop het de economische groei niet stimuleert noch afremt). In deze omgeving van stijgende rentes was de beleggingsportefeuille voor het grootste deel van de eerste helft van 2022 overwogen in de return portefeuille, waarna in juni de aandelenoverweging werd teruggebracht naar het strategische gewicht. In de loop van de tweede helft van 2022 werd de renteafdekking actief gereduceerd naar 45% (op basis van de marktcurve) met als ondergrens 42,5%, omdat de verwachting was dat de lange rentes verder zouden oplopen als gevolg van het terugdraaien van het ruime monetaire beleid door de centrale banken om de hoge inflatie te beteugelen.

Het rendement van de gehele portefeuille was negatief met fors negatieve rendementen in zowel de matching portefeuille (als gevolg van de gestegen rentes) als de return portefeuille.

Matching portefeuille

Als gevolg van de hoge inflatie werden centrale banken gedwongen om de beleidsrentes fors te verhogen, wat resulteerde in forse stijgingen van de lange rentes. Dit resulteerde in een waardedaling van de obligaties en de swaps in de matching portefeuille van ruim 43%.

Deze waardedaling was vrijwel in lijn met de daling van de verplichtingenbenchmark. Vanwege het grotendeels gesloten karakter van het fonds vanaf oktober 2022 werd de rente afdekking in de tweede helft van 2022 actief verhoogd naar uiteindelijk 70%.

Return portefeuille

Het merendeel van de aandelen ontwikkelde landen wordt passief beheerd door een index manager, een zeer klein deel wordt ingevuld met index trackers. Aandelen ontwikkelde markten daalden in 2022 met circa 12,2%. De daling werd voornamelijk gedreven door lagere waarderingen als gevolg van de hogere rentes (en niet van lagere bedrijfswinsten). Aandelen opkomende landen bleven ruim achter met een negatieve rendement van circa 20,6%. In deze regio heeft China een zware weging (fluctuerend tussen de 30% en 40% gedurende het jaar) waar de economie zeer veel hinder ondervond van haar strikte (en van de rest van de wereld) afwijkende covid-beleid.

In de return portefeuille zijn alle beursgenoteerde vastgoedaandelen afgebouwd. De commitments zijn gedurende het jaar opgevraagd en belegd in multi-sectorfondsen met exposure naar Amerikaans, Aziatisch en Europees vastgoed en in een Pan-Europees logistiek vastgoedfonds. Kempen fungeert hierbij als fiduciair vastgoedmanager. Het direct vastgoed wist de daling relatief beperkt te houden met een daling van circa 2,2%. Hiermee presteerde het iets beter dan de benchmark die een daling liet zien van circa 2,5%.

De zoektocht naar een actieve high yield bedrijfsobligaties manager is in 2022 afgerond. In januari 2023 is besloten global high yield actief te laten beheren door Janus Henderson in een fondsoplissing. In 2022 was er exposure in high yield bedrijfsobligaties door middel van index trackers in Amerikaanse en Europese high yield bedrijfsobligaties index trackers. High yield ETF's lieten een daling zien van circa 6,1%, waarmee het 0,24% minder presteerde dan de benchmark.

De investment grade credits portefeuille had hinder van de gestegen rente en nam met circa

10,7% af in waarde, wat wel 1% beter was dan de benchmark.

Environmental, Social & Governance (“ESG”) -beleid

Algemeen

Op dit moment bestaat dit ESG-beleid enerzijds uit het voeren van een lijst van uitgesloten landen voor beleggingen en uit het voeren van een lijst van uitgesloten bedrijven voor beleggingen. Anderzijds worden specifiek voor het mandaat dat is afgesloten voor aandelen ontwikkelde markten proxy voting en engagement activiteiten verricht: het fonds participeert hierbij in het stewardship programma van State Street Global Advisors. Het fonds voert geen systeem om toezicht te houden op de relevantie en materialiteit van milieu-, sociale en governance factoren en de wijze waarop daarmee rekening wordt gehouden. Dit omdat naar de mening van het fonds de kosten van een dergelijk systeem niet in verhouding staan tot de aard, schaal en complexiteit van zijn werkzaamheden.

Het fonds belegt volgens de “prudent person” beginselen, waaronder optimale spreiding.

Het fonds richt zich hierbij op lange-termijn waardecreatie voor haar deelnemers.

Uitgangspunten van ESG vormen een integraal onderdeel van het strategisch beleid: het fonds heeft rendementsdoelstellingen, maar realiseert zich ook dat die in evenwicht moeten zijn met zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid. Hierbij wordt rekening gehouden met onder andere de statutaire opdracht met daarbij inachtneming van de maatschappelijke verantwoordelijkheid, de omvang van het fonds, de gekozen beleggingsvormen, categorieën, types, stijlen en de belangen van de stakeholders. Oftewel: materiële milieu- en sociale (duurzaamheids)kwesties worden waar mogelijk vanuit een waardeperspectief benaderd in het belang van alle deelnemers van het pensioenfonds.

Toepassing ESG-beleid in de matching portefeuille

De matching portefeuille belegt alleen in Europese landen en semi-overheidsdebiteuren met een minimale rating van AA-. De portefeuille belegt daarmee niet in de uitgesloten landen.

Toepassing ESG-beleid in de return portefeuille

De return portefeuille belegt in aandelen ontwikkelde markten, aandelen opkomende markten, vastgoed, investment grade bedrijfsobligaties en high yield bedrijfsobligaties:

- Het beheer van aandelen ontwikkelde markten wordt voor het overgrote deel gevoerd middels een discretionaire portefeuille die wordt aangehouden bij State Street Global Advisors. State Street Global Advisors maakt onderdeel uit van de PRI Leaders Group 2020 en scoort daarmee goed op het gebied van verantwoord beleggen. Deze discretionaire portefeuille belegt niet in uitgesloten bedrijven, het fonds kan hier namelijk zelf de regie over voeren. Aanvullend participeert het fonds vanuit deze discretionaire portefeuille in het stewardship programma van State Street Global Advisors. Sinds 2021 is deze portefeuille geoptimaliseerd naar de R-factor (“Responsibility-factor”), een door State Street Global Advisors zelf ontwikkelde duurzaamheidsscore. Met deze optimalisatie heeft deze aandelenportefeuille meer exposure naar de meest duurzame bedrijven dan vorige jaren.
- Het beheer van aandelen opkomende markten wordt gevoerd middels twee beleggingsfondsen. De twee beleggingsfondsen voeren onafhankelijk van het pensioenfonds een eigen ESG-beleid, waarbij het thema duurzaamheid integraal onderdeel uitmaakt van het beleggingsbeleid. Echter, strikt genomen is niet uit te sluiten dat door de twee beleggingsfondsen in een bedrijf wordt belegd dat op de lijst staat van uitgesloten bedrijven. Dit wordt echter op jaarlijkse basis gemonitord en bij de initiële selectie van de twee beleggingsfondsen was dit niet het geval.
- Voor het niet-beursgenoteerd onroerend goed wordt enerzijds belegd in twee Nederlandse woningfondsen en anderzijds in twee Amerikaanse, één Europese en één Aziatische multisectorfondsen en een Pan-Europees logistiek fonds. Hiermee wordt niet belegd in uitgesloten bedrijven. De fondsen voeren onafhankelijk van het pensioenfonds een eigen ESG-beleid, waarbij het thema duurzaamheid integraal onderdeel uitmaakt van het beleggingsbeleid. Verder neemt het merendeel van de fondsen deel aan de Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB) waarbij met name de Nederlandse fondsen goed scoren.

- Het beheer van investment grade bedrijfsobligaties wordt middels een discretionaire portefeuille intern beheerd. Deze discretionaire portefeuille belegt niet in uitgesloten bedrijven, het pensioenfonds kan hier namelijk zelf de regie over voeren.
- Exchange Traded Funds (ETFs) (kunnen) worden gebruikt om exposure te verkrijgen in aandelen ontwikkelde landen, aandelen opkomende landen, beursgenoteerd vastgoedaandelen en high yield bedrijfsobligaties. De manager van een ETF bepaalt haar eigen ESG-beleid, waarbij het fonds als participerende belegger geen regie voert. Dit betekent dat niet uit te sluiten is dat door een ETF in een bedrijf wordt belegd dat op de lijst staat van uitgesloten bedrijven. Naar de toekomst toe zal het relatieve gewicht van het belegd vermogen in de ETFs verder afnemen, zeker na de opbouw van niet-beursgenoteerd vastgoed en de aanstelling van (een) actieve high yield manager(s).

In 2021 heeft het pensioenfonds besloten voor opt-out onder artikel 4 van de nieuwe Europese regelgeving (Sustainable Finance Disclosure Regulation). Hiermee kiest het pensioenfonds voor de optie om ongunstige effecten van beleggingsbeslissing op duurzaamheidsfactoren niet in aanmerking te nemen. Tevens legt het pensioenfonds het pensioenproduct uit als een niet-duurzaam product (artikel 6 - grijs), de alternatieven waren een product met ESG-kenmerken (artikel 8 - lichtgroen) of een product met als hoofddoel duurzaamheid bevorderen (artikel 9 - donkergroen). Het classificeren als artikel 8 of 9 brengt forse kosten en rapportageverplichtingen met zich mee.

Wel monitort het fonds ESG-factoren om vast te stellen of er een potentieel negatieve impact op de doelstelling van waardecreatie op lange termijn kan zijn.

Toepassen van corporate governance

Per 1 januari 2021 wordt geparticipeerd in het stewardship programma van State Street Global Advisors, die ook de passieve aandelen (ontwikkelde landen) portefeuille beheert. Deze manager heeft namens het pensioenfonds gestemd op de aandeelhoudersvergaderingen en heeft gesprekken gevoerd met (een deel van) de bedrijven in de aandelenportefeuille over hun ESG-beleid ('engagement'). Er is geen gebruik gemaakt van speciale, vaak internationale 'stemagentschappen'.

Sinds de toetreding tot de vastgoedfondsen van ASR en Altera (respectievelijk in 2015 en 2016) maakt het pensioenfonds gebruik van de mogelijkheid om te stemmen op de aandeelhoudersvergaderingen. Sinds de aanstelling van de fiduciaire vastgoedmanager Kempen per 1 juli 2021 vertegenwoordigt Kempen de belangen van het pensioenfonds op deze aandeelhoudersvergaderingen maar ook bij de buitenlandse vastgoedmanagers.

4.3 Financieel beleid / actuariële paragraaf

In een CDC-pensioenregeling staat de jaarlijkse premie vooraf vast. Over het boekjaar 2022 heeft NN CDC Pensioenfonds € 108 miljoen premie ontvangen. De actuele financiële positie van een pensioenfonds wordt uitgedrukt in de dekkingsgraad. Deze geeft aan in hoeverre het fonds op de lange termijn aan zijn financiële verplichtingen kan voldoen. Hoe hoger de dekkingsgraad, hoe beter de financiële positie van het fonds. De dekkingsgraad van NN CDC Pensioenfonds is in 2022 gestegen als gevolg van de sterk gestegen rente.

Ontwikkeling voorziening pensioenverplichtingen

x € 1 mln	2022	2021	2020	2019	2018
Voorziening primo	946,6	902,3	668,5	471,2	370,1
Inkoop nieuwe aanspraken	92,9	118,4	104,6	74,8	73,1
Wijziging rentecurve			158,6	129,5	30,5
- wijziging UFR methodiek	2,6	17,4			
- wijziging rentetermijnstructuur	-414,2	-92,1			
Benodigde interesttoevoeging	-5,1	-5,4	-2,5	-1,3	-1,1
Binnenkomende waardeoverdracht	6,8	5,7	4,8	1,5	1,6
Uitgaande waardeoverdracht	-3,6	-1,5	-1,5	-1,6	-2,2
Toename voorziening toekomstige kosten	1,9	2,2	1,9	1,4	1,4
Vrijval excassokosten	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0
Uitkeringen	-2,1	-1,6	-1,2	-1,1	-0,8
Actuariel resultaat op sterfte	-0,9	-1,3	-2,3	-1,1	-0,4
Actuariel resultaat op arbeidsongeschiktheid	0,8	3,8	-0,4	-1,3	0,6
Actuariel resultaat op mutaties	0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0
Toeslagverlening	74,6	-	-	-	3,7
Wijziging actuariële grondslagen/methoden	8,7	2,2	-27,9	-2,7	-5,2
Overige mutaties technische voorzieningen	3,9	-3,4	-0,3	-0,8	-0,1
Ultimo	712,9	946,6	902,3	668,5	471,2

De afname van de voorziening pensioenverplichtingen over het jaar 2022 bedraagt € 233.724. De wijziging van de rentecurve gedurende 2022 was hiervan de belangrijkste oorzaak en zorgt per saldo voor een afname van de verplichtingen met € 411.643. Het relatief jonge karakter van het fonds zorgt voor een toevoeging uit hoofde van nieuwe opbouw ad € 92.875 (ondanks het inactief worden per 1 oktober 2022 van het grootste deel van de populatie). De toeslagverlening zorgt voor een toename van de voorziening pensioenverplichtingen van € 74.591. Tenslotte heeft het fonds zijn sterftegrondslagen en wezenopslag in 2022 gewijzigd. Het effect van de gewijzigde sterftegrondslagen en de gewijzigde wezenopslag gezamenlijk is € 8.664 op de technische voorziening.

Wederom door het jonge karakter van het fonds zorgt het saldo van de binnenkomende waardeoverdrachten ten opzichte van de uitgaande waardeoverdrachten voor een stijging van de voorziening pensioenverplichtingen met € 3.219. Immers, binnenkomende waardeoverdrachten vertegenwoordigen in het algemeen een waarde van vele jaren opbouw in een ander pensioenfonds, terwijl uitgaande waardeoverdrachten slechts de opbouw in het fonds vanaf 1 januari 2014 omvatten.

De voorziening toekomstige kosten is bedoeld om toekomstige administratiekosten te dekken. Bij elke pensioenuitkering valt een stukje van deze voorziening vrij. In 2022 was de toevoeging aan deze voorziening € 1.958, terwijl er € 46 van deze voorziening vrijviel bij de uitkeringen.

Het actuariële resultaat op sterfte laat een verlies van € 36 zien op langlevensrisico en een winst van € 884 op kortlevensrisico. Een verlies op langlevensrisico betekent dat de deelnemers langer leven dan op grond van de sterftegrondslagen van het fonds wordt verwacht. Een winst op het kortlevensrisico betekent dat minder vaak een partnerpensioen is toegekend dan op grond van de grondslagen van het fonds kan worden verwacht.

Het actuariële resultaat op arbeidsongeschiktheid komt voort uit een negatief resultaat op

arbeidsongeschiktheid voor de inloopgroep arbeidsongeschiktheid en een negatief resultaat op arbeidsongeschiktheid voor de reguliere deelnemers.

Voor wat betreft de reguliere voorziening uitlooprisico arbeidsongeschiktheid geldt dat in 2020 een risicopremie is betaald, bedoeld om de schades voor arbeidsongeschiktheid in 2022 te dekken (na 104 weken wachttijd). De risicopremie 2020 die vrijvalt uit de voorziening voor uitlooprisico arbeidsongeschiktheid is onvoldoende om de schades in boekjaar 2022 mee te dekken.

Ondanks het negatieve resultaat, ligt de schadelast in 2022 fors lager dan vorig jaar. Het aantal invaliderings- en revalideringsmutaties ligt per saldo op een vergelijkbaar niveau als in 2021. De gemiddelde toegekende premievrije pensioenopbouw bij invalideringen is in 2022 echter aanzienlijk lager dan in 2021. Bij revalideringen in 2022 is de gestaakte premievrije pensioenopbouw gemiddeld juist hoger dan bij revalideringen in 2021. Beide effecten zorgen voor een gunstigere schadelast in 2022. Tot slot ligt de rente primo 2022 hoger dan primo 2021, wat eveneens een verlagend effect heeft op de absolute schadelast bij arbeidsongeschiktheid

Systematiek gedempte kostendekkende premie

De Pensioenwet stelt dat de ontvangen premie de kosten van de pensioenopbouw moet dekken. In dit verband schrijft de Pensioenwet voor dat de feitelijke premie die pensioenfondsen moeten ontvangen tenminste gelijk is aan de gedempte kostendekkende premie. De gedempte kostendekkende premie, zoals deze door NN CDC Pensioenfonds wordt gehanteerd, is de premie gebaseerd op het verwacht rendement van NN CDC Pensioenfonds. Hierbij is aangesloten bij de strategische beleggingsmix van NN CDC Pensioenfonds en de maximaal te hanteren parameters conform het advies van de Commissie Parameters van 2015.

De jaarlijkse feitelijke premie die het fonds ontvangt, is gelijk aan 30,0% van de pensioengrondslag.

In de jaarrekening (vanaf [pagina 107](#)) is de opbouw van de premie nader uiteen gezet.

Ontvangen premie dekt de kosten

Over het boekjaar 2022 heeft het fonds € 108 miljoen (inclusief kostenvergoeding) premie ontvangen. De gedempte kostendeckende premie op basis van de Pensioenwet bedraagt € 72 miljoen (inclusief kostenvergoeding). De ontvangen premie voldoet hiermee aan de eis die de Pensioenwet stelt dat de ontvangen premie de kosten van de pensioenopbouw moet dekken.

Herverzekeringsbeleid

NN CDC Pensioenfonds heeft als beleid de staartrisico's voor wat betreft arbeidsongeschiktheid en overlijden af te dekken. NN CDC Pensioenfonds heeft hiertoe het overlijdensrisico en het arbeidsongeschiktheidsrisico herverzekerd bij Zwitserleven. Deze verzekering dekt het overlijdensrisico en het arbeidsongeschiktheidsrisico boven het eigen risico van het fonds.

Resultaat op de premie

x € 1 mln	2022	2021	2020	2019	2018
Ontvangen premie	107,5	133,0	125,5	96,1	92,1
Benodigd voor pensioenopbouw	-87,0	-111,0	-97,4	-70,2	-68,9
Beschikbaar voor kosten	-4,7	-4,6	-4,5	-3,5	-3,3
Risicopremie overlijdensrisico	-2,7	-3,5	-3,5	-1,9	-1,7
Risicopremie arbeidsongeschiktheid	-3,2	-4,0	-3,8	-2,8	-2,6
Totale benodigde premie	97,6	123,1	109,2	78,4	76,5
Resultaat op premie	9,9	9,9	16,3	17,7	15,6

Resultaat op waardeoverdracht

Op de waardeoverdrachten die in het boekjaar 2022 zijn afgerond, ontstaat een resultaat. Dat komt doordat de overdrachtswaarde berekend is op de wettelijke waarderingsgrondslagen op het moment van overdracht, terwijl de mutatie in de technische voorziening is gebaseerd op de grondslagen van het fonds. Het fonds heeft een winst van € 7 op waardeoverdrachten

geboekt in 2022. Dit resultaat bestaat uit een verlies op inkomende waardeoverdrachten van € 78 en een winst op uitgaande waardeoverdrachten van € 85.

Ontwikkeling dekkingsgraad

De actuele financiële positie van een pensioenfonds wordt uitgedrukt in de dekkingsgraad. De dekkingsgraad is de verhouding tussen het aanwezige vermogen en de contante waarde van de pensioenaanspraken en -rechten (de pensioenverplichtingen). Deze geeft dus voor NN CDC Pensioenfonds aan in hoeverre het fonds op de lange termijn aan zijn financiële verplichtingen kan voldoen. Hoe hoger de dekkingsgraad, hoe beter de financiële positie van het fonds. Een voldoende hoge dekkingsgraad is bijvoorbeeld noodzakelijk om het pensioen onder voorwaarden te kunnen verhogen met toeslagen. Hierdoor behoudt pensioen, als het goed gaat met de financiële positie van het fonds, zijn waarde bij inflatie.

De balans bepaalt in belangrijke mate de dekkingsgraad van een 'rijp' pensioenfonds. De premie heeft nauwelijks invloed. Bij een pensioenfonds dat nog maar enige jaren bestaat, zoals NN CDC Pensioenfonds, is juist het omgekeerde het geval. De balans is in opbouw met nog te ontvangen premies. De premie bepaalt dan in belangrijke mate de dekkingsgraad.

Aan het einde van het jaar stond de dekkingsgraad die wordt berekend met de door DNB voorgeschreven rentecurve op 121,8%. De beleidsdekkingsgraad kwam ultimo 2022 uit op 126,5%.

De dekkingsgraad van NN CDC Pensioenfonds steeg gedurende 2022. Dat kwam door de stijging van de rente.

De premie voor het komende jaar is een vast percentage van de pensioengrondslag.

Gedurende 2022 nam de buffer in de premie door de stijgende rente toe.

De ontwikkeling van de dekkingsgraad gedurende 2022 is te zien in grafiek 15. Grafiek 16 toont de ontwikkeling van de rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB.

Per eind 2022 publiceert NN CDC Pensioenfonds zijn reële dekkingsgraad. Bij de berekening van de reële dekkingsgraad wordt rekening gehouden met de beleidsdekkingsgraad die nodig is voor een toekomstbestendige indexatie op basis van een verwacht prijsindexcijfer van 2%. Met andere woorden: als de reële dekkingsgraad gelijk is aan 100%, dan is de beleidsdekkingsgraad voldoende om toekomstbestendig een indexatie van 2% per jaar toe te kennen.

Reservetekort

Sinds 30 september 2015 heeft NN CDC Pensioenfonds een reservetekort omdat de beleidsdekkingsgraad (op dat moment 117%) was gedaald tot onder het voorgeschreven minimum (toen 118%).

Om de beleidsdekkingsgraad te herstellen op het gewenste niveau heeft het fonds een herstelplan ingediend bij DNB. Uit de berekeningen in het herstelplan op basis van het voorgeschreven DNB-model verwacht het fonds de vereiste beleidsdekkingsgraad ruim binnen de gestelde termijn van 10 jaar te bereiken. Dit betekent dat het fonds op dit moment geen aanvullende maatregelen hoeft te nemen, zoals het verder beperken van toeslagverlening of zelfs het verlagen van pensioenen. Zolang het fonds een reservetekort heeft, moet het elk jaar opnieuw bepalen of de dekkingsgraad binnen de wettelijke termijn kan herstellen en of er aanvullende maatregelen nodig zijn. Dit is in het eerste kwartaal van 2022 gebeurd en leverde geen aanleiding voor bijstellingen of aanvullende maatregelen.

Per eind september 2022 heeft het fonds geen reservetekort meer, aangezien per die datum geldt dat de beleidsdekkingsgraad (122,2%) hoger was dan de vereiste dekkingsgraad (121,1%).

Haalbaarheidstoets

In het eerste kwartaal van 2022 heeft NN CDC Pensioenfonds de jaarlijkse haalbaarheidstoets uitgevoerd. Deze jaarlijkse haalbaarheidstoets analyseert of:

- ✓ Het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau voldoende aansluit bij de door het fonds gekozen ondergrens.
- ✓ Het pensioenresultaat op fondsniveau in het slechtweersscenario niet te veel afwijkt van het gemiddeld verwachte pensioenresultaat.

De wettelijk voorgeschreven berekeningshorizon is 60 jaar en de doorrekening wordt uitgevoerd op basis van een uniforme scenarioset die DNB elk kwartaal ter beschikking stelt. Verder wordt verondersteld dat zowel de pensioenregeling als de premiestelling gedurende de berekeningshorizon niet wijzigen. Het bestuur heeft in overleg met sociale partners de volgende grenzen vastgesteld voor wat betreft het pensioenresultaat:

- ✓ Het gemiddeld verwachte pensioenresultaat op fondsniveau: minstens 90%.
- ✓ De spreiding tussen het gemiddeld verwachte pensioenresultaat en het pensioenresultaat in een slechtweersscenario: maximaal 30%.

Het gemiddeld verwachte pensioenresultaat op fondsniveau is in deze toets 98%, wat ruim boven de ondergrens van 90% is. De spreiding tussen het gemiddeld verwachte pensioenresultaat en het pensioenresultaat in een slechtweersscenario is 26%, wat ruim onder de bovengrens van 30% is.

4.4 Communicatiebeleid

Het jaar 2022 was turbulent voor de deelnemers van NN CDC Pensioenfonds. Na een periode van onzekerheid besloten de sociale partners de pensioenopbouw vanaf 1 oktober onder te brengen bij BeFrank. NN Investment Partners (NN IP) week hiervan af met voortzetting van de pensioenopbouw tot en met uiterlijk 31 december 2023. Het fonds heeft zich ingespannen om deelnemers tijdig te informeren over de impact van de veranderingen op hun persoonlijke situatie en te activeren waar nodig.

Naast communicatie over de situatie na 1 oktober, waren de activiteiten gericht op het uitvoeren van een waardevol pensioen en het voorbereiden op de Wet toekomst pensioenen (Wtp), waaronder de nieuwe open norm keuzebegeleiding. NN CDC Pensioenfonds ziet het als een zorgplicht om deelnemers pensioenbewust, keuzebewust en keuzevaardig te maken. Hierbij speelt communicatie een cruciale rol.

Verder vond NN CDC Pensioenfonds het belangrijk om transparant te zijn over al zijn activiteiten: openheid over het gevoerde beleid, de resultaten, de consequenties voor de deelnemers en de deelnemers bewust maken van hun eigen pensioensituatie. Daarnaast vond het fonds het van belang tijdig verwachtingen te managen rondom de toeslagverlening over 2022 en voor NN IP-deelnemers, de pensioenopbouw vanaf 1 oktober. Updates over de komst en impact van het nieuwe pensioenstelsel werden gegeven via de website en de nieuwsbrieven.

Beleid 2021 - 2022

In 2022 werd het communicatiebeleid voor de periode uitgevoerd. Het beleid bevat onderwerpen zoals de missie, visie, kernboodschappen, doelgroepen en middelen. Tevens werd nieuw beleid vastgesteld voor de periode vierde kwartaal van 2022 – 2023.

Missie

NN CDC Pensioenfonds streeft naar het zorgvuldig uitvoeren van de CDC-pensioenregeling die door sociale partners (NN als werkgever en de vakbonden namens de werknemers) is overeengekomen. Deze uitvoering bestaat uit:

- ✎ Het voeren van een pensioenadministratie (verplichtingen/opgebouwde aanspraken) van deelnemers.
- ✎ Het optimaliseren van het pensioenresultaat binnen aanvaardbare risico's en kosten.
- ✎ Tijdige, duidelijke en transparante communicatie.

Visie

Het fonds wil transparant zijn over al zijn activiteiten:

- ✎ Openheid over gevoerd beleid.
- ✎ Openheid over de resultaten.
- ✎ Openheid over de consequenties voor de deelnemers.
- ✎ Deelnemers bewust maken van hun pensioensituatie.

Thema's 2022

Naast aandacht voor de dagelijkse pensioenuitvoering, communiceerde het fonds over de situatie na 1 oktober en de positieve gevolgen van de gestegen rente. Vanaf medio juli was er vooruitzicht op een gedeeltelijke toeslagverlening over 2022 en voor NN IP-medewerkers een fiscaal maximale pensioenopbouw vanaf 1 oktober. Verder werd de informatiepagina nieuw pensioenstelsel uitgebreid met procesgerichte communicatie tijdslijnen, frequently asked questions en animaties. Hierbij is gebruikgemaakt van bestaande en nieuwe communicatiemiddelen zoals persoonlijke mailings, nieuwsberichten, interviews, rekenvoorbeelden en animaties. Overige activiteiten zijn geweest:

- ✎ Voortzetten van correcte, evenwichtige, duidelijke en tijdige pensioencommunicatie. De deelnemer en zijn behoefte aan een realistisch pensioenbeeld met inzicht in koopkracht, risico's en handelingsperspectief staat centraal.

- ↳ Inspannen om pensioen relevant te maken door middel van op leeftijdsgroepen gerichte communicatie, online tools en persoonlijke contacten op de digitale werkvloer (webinars).
- ↳ (Uit)bouwen van duurzame relaties met in- en externe stakeholders.

Doelgroepen

In de verslagperiode is een gewogen mix van pensioencommunicatie en corporate communicatie ingezet, afgestemd op de behoeften van de gesegmenteerde doelgroepen:

- ↳ Ruim 8.000 medewerkers die vanwege hun arbeidsrelatie met NN sinds 1 januari 2014 pensioen opbouwen in de CDC-pensioenregeling. Een onderscheid kan worden gemaakt op basis van:
  - ↳ Leeftijd (20-35 jarigen, 36-44 jarigen, 45-58 jarigen en 59-67 jarigen).
  - ↳ Medewerkers die belangrijke veranderingen meemaken in hun leefsituatie, zoals ontslag, huwelijk, scheiding en arbeidsongeschiktheid.
  - ↳ Engelstalige medewerkers.
- ↳ Circa 4.500 gewezen deelnemers en een relatief kleine groep pensioengerechtigden (circa 500) die aanspraken bij het fonds hebben opgebouwd en periodiek informatie ontvangen over hun pensioen.
- ↳ Interne stakeholders (verantwoordingsorgaan, werkgevers, HR, ondernemingsraad, platform pensioencommunicatie).
- ↳ Externe stakeholders (De Nederlandsche Bank (DNB), de Autoriteit Financiële Markten (AFM) en de vakorganisaties).

Online tools

Het fonds stimuleert deelnemers hun pensioen actief te monitoren zodat zij bewust worden van en inzicht krijgen in wat de pensioenregeling inhoudt, of het voldoende is en wat hun handelingsperspectief is. Daarbij heeft men de keuze uit de volgende online tools:

- ↳ [De Pensioenplanner](#) geeft inzicht in de pensioensituatie (wat krijg ik straks en is het voldoende), de mogelijke acties en de impact van (en combinatie van) pensioenkeuzes op

het pensioen. Uit eerder klanttevredenheidsonderzoek is gebleken dat meer dan de helft van de deelnemers de Pensioenplanner ooit heeft bezocht.

- De **Mijn Omgeving** ('Mijn Pensioen') geeft inzicht in het pensioen bij NN CDC Pensioenfonds (bedragen, toeslagen, UPO en nieuwe pensioenregeling) en toegang tot het zelf online regelen van pensioenzaken.
- Pensioen 1-2-3** geeft een gelaagd overzicht en inzicht in de CDC-pensioenregeling.
- Mijn Pensioenoverzicht** geeft inzicht in AOW, opgebouwd en te bereiken pensioen, pensioen voor nabestaanden en life events. Uit eerder onderzoek is gebleken dat bijna 90% van de deelnemers deze site inmiddels een keer heeft bezocht.

Resultaten

In 2022 zijn vijf onderzoeksmethoden ingezet om de realisatie van de communicatie-doelstellingen te monitoren.

Webstatistieken

In 2022 is op kwartaalbasis het bezoek aan de website gemonitord door middel van Google Analytics. Op grond hiervan is meer inzicht gekregen in de mate waarin de website voldoet aan informatiebehoefte van deelnemers en zijn verbeteringen aangebracht waar nodig.

Feedbacktool

Om de impact van communicatie te meten (is de informatie begrijpelijk, relevant en zet het aan tot actie), is in 2022 een feedbacktool ingezet op de website en nieuwsbrieven. Waar nodig heeft dit geleid tot verbeteringen.

Digitale nieuwsbrieven

In 2022 zijn digitale nieuwsbrieven verstuurd naar (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden en abonnees met actueel nieuws over het fonds, pensioeninformatie gerelateerd aan life events en opinies. Doel is het pensioenbewustzijn te stimuleren en de

lezers aan te zetten tot actie (handelingsperspectief). De response statistieken gaven het fonds inzicht in bezoek- en leesgedrag alsmede de mate van doorklikken naar gerelateerde onderwerpen en bezoekduur.

Pensioenplanner

Elk kwartaal analyseert NN CDC Pensioenfonds de bezoekersstatistieken en bespreekt de ontwikkelingen.

Onderzoek klanttevredenheid

In het vierde kwartaal van 2022 heeft NN CDC Pensioenfonds onder deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden een online onderzoek uitgevoerd naar de klanttevredenheid. Doel was inzicht te krijgen in het vertrouwen in het fonds en het pensioen- en risicobewustzijn. Verder onderzocht het fonds de waardering voor de communicatie en informatiemiddelen, de kwaliteit van de dienstverlening en de bereidheid om zelf in actie te komen.

Het onderzoek resulteerde in een responspercentage van 8%. Ondanks de onzekerheid over de pensioenuitvoering na 1 oktober, is het vertrouwen in het fonds als uitvoerder en belegger stabiel gebleven. De tevredenheid over het fonds als uitvoerder van de regeling stond wel onder druk.

Negen van de tien deelnemers weet dat het de eigen verantwoordelijkheid is om te zorgen voor voldoende pensioeninkomen en weet wat dit inkomen zal zijn. Frequente en overzichtelijke communicatie dragen bij aan de tevredenheid over het pensioen. Als men in actie komt om iets te doen aan pensioen, dan is dat vooral extra geld opzij zetten en praten met familie, vrienden en/of collega's.

Tenslotte werden er vragen aan gepensioneerden gesteld over hun pensioenkeuzes rondom hun pensioeningang. Acht van de tien gepensioneerden kijkt tevreden terug op de gemaakte keuzes. Ze hebben de keuzes grotendeels zelfstandig gemaakt.

De resultaten van de meting van vertrouwen en klanttevredenheid per doelgroep zijn weergegeven in bijgaande tabellen.

Deelnemers	Resultaat 2022	Resultaat 2021	Resultaat 2020
Heeft vertrouwen in het fonds	71%	68%	70%
Is tevreden over het fonds als uitvoerder van de regeling	59%	56%	59%
Heeft vertrouwen in het fonds als belegger	69%	65%	73%
Weet dat men zelf risico's draagt	Niet gemeten	86%	85%
Weet dat het de eigen verantwoordelijkheid is om te zorgen voor voldoende pensioeninkomen	93%	91%	90%
Weet wat het eigen pensioeninkomen zal zijn	87%	78%	78%
Is tevreden over de informatiemiddelen	82%	80%	75%

Gewezen deelnemers	Resultaat 2022	Resultaat 2021	Resultaat 2020
Heeft vertrouwen in het fonds	73%	73%	77%
Is tevreden over het fonds als uitvoerder van de regeling	66%	63%	71%
Heeft vertrouwen in het fonds als belegger	69%	70%	76%
Is tevreden over de informatiemiddelen	83%	85%	Niet gemeten

Pensioengerechtigden	Resultaat 2022	Resultaat 2021	Resultaat 2020
Heeft vertrouwen in het fonds	79%	80%	82%
Is tevreden over het fonds als uitvoerder van de regeling	78%	84%	85%
Heeft vertrouwen in het fonds als belegger	75%	74%	80%
Is tevreden over de informatiemiddelen	86%	93%	Niet gemeten
Is tevreden over de gemaakte pensioenkeuzes	83%	Niet gemeten	Niet gemeten

4.5 Integraal risicomanagement

Pensioenuitvoering brengt risico's met zich mee. Daarbij gaat het om financiële en niet-financiële risico's. Integraal risicomanagement is een kerntaak van het pensioenfondsbestuur. Het omvat de vaststelling van strategisch risicobeleid, de handhaving van dit beleid en het inrichten van risicomanagementprocessen om de feitelijk gelopen risico's te monitoren en om in te spelen op toe- en afname van risico's. Risicomanagement maakt deel uit van de besluitvormingsprocessen van het bestuur van het fonds, van het dagelijks werk van het bestuursbureau, van de aan derden uitbestede processen en het toezicht daarop. De sleutelfunctie risk is in het fonds ingevuld door een bestuurslid als sleutelfunctiehouder risk en een onafhankelijke risk manager binnen het bestuursbureau als sleutelfunctievervuller risk.

Risico's op de bestuursagenda

Het bestuur van NN CDC Pensioenfonds heeft circa tachtig risico's geïdentificeerd die zij volgt. Daarnaast is er aandacht voor ontwikkelingen die mogelijk buiten deze geïdentificeerde risico's vallen, onder meer door het nauwgezet volgen van de financiële markten, bestandsontwikkelingen en demografische ontwikkelingen. De geïdentificeerde risico's worden in principe jaarlijks herbeoordeeld, waarbij onder andere wordt bezien of een risico nog van toepassing is, of additionele risico's dienen te worden gevolgd en of de inschatting van het risico en de mitigerende maatregelen nog adequaat en acceptabel zijn.

Daarnaast bespreekt het bestuur elk kwartaal het integrale risicobeleid en de risico-ontwikkeling op basis van daarvoor opgestelde rapportages. Maandelijks bespreekt de integraal risicomanager met de bestuursleden van het cluster finance & risk de ontwikkeling van de risico's en de getroffen maatregelen om risico's te mitigeren. Iedere bestuursvergadering informeert de integraal risicomanager het bestuur over de laatste ontwikkelingen en meldt zij eventuele incidenten. In 2022 is veel aandacht besteed aan:

- De processen bij AZL en State Street: in 2022 zijn er meerdere issues geweest in de uitvoering bij deze twee uitbestedingspartners. Het bestuursbureau heeft nauw contact met AZL en met State Street om de dienstverlening te monitoren en bij te sturen.
- De ontwikkeling van de premiedekkingsgraad: de premiedekkingsgraad van het fonds is gedurende 2022 sterk gestegen als gevolg van de gestegen rente gedurende 2022. Hierdoor was de premiedekkingsgraad het gehele jaar hoger dan de geambieerde 105%. Voor het jaar 2023 geldt dat het fonds, in tegenstelling tot het jaar 2022, geen korting hoeft door te voeren op de op te bouwen pensioenaanspraken.

In het vierde kwartaal van 2020 heeft het fonds haar eerste Eigenrisicobeoordeling (ERB) gehouden. De ERB is een proces om te komen tot een integrale beoordeling van de effectiviteit van het risicobeheer, de beheersmaatregelen en de doelmatigheid daarvan. Het fonds heeft naar aanleiding van de ERB een aantal actiepunten geformuleerd. De meeste hiervan zijn afgerond in 2021 en 2022. De resterende actiepunten zullen worden geagendeerd in 2023.

Daarnaast heeft het fonds in november 2022 een extra ERB uitgevoerd vanwege de premievrijmaking van het fonds. De actiepunten uit dit ERB zullen in 2023 en 2024 worden opgevolgd.

Risicohouding NN CDC Pensioenfonds

De risicohouding van NN CDC Pensioenfonds voldoet aan de prudent person regel ('goed huisvaderschap') en komt voor de lange termijn tot uitdrukking in twee grenzen, als uitvloeisel van de periodieke haalbaarheidstoets. De eerste grens is een ondergrens van de mediaan van het pensioenresultaat en de tweede grens is een bovengrens voor het verschil tussen de mediaan van het pensioenresultaat en het pensioenresultaat in een slecht weer scenario (de 5% slechtste scenario's).

Voor beide grenzen geldt dat deze begin 2022 zijn herzien. De oude grenzen waren vastgesteld op basis van de scenariosets van DNB zoals deze voor 2021 golden. In 2021 is de wijze waarop DNB zijn scenariosets construeert, gewijzigd. Als gevolg hiervan daalde de mediaan van het pensioenresultaat en steeg de spreiding.

In 2022 heeft het fonds de twee grenzen in overleg met sociale partners als volgt vastgesteld:

- ❧ Ondergrens van de mediaan van het pensioenresultaat: 90%
- ❧ Bovengrens voor het verschil tussen de mediaan van het pensioenresultaat en het pensioenresultaat in een slecht weer scenario (de 5% slechtste scenario's): 30%

Voor de korte termijn is de risicohouding terug te zien in de hoogte van het vereist eigen vermogen. Het vereist eigen vermogen is een door DNB voorgeschreven noodzakelijke buffer op basis van het risico dat het pensioenfonds loopt. Hiervoor geldt een bandbreedte van 117% tot 123%.

NN CDC Pensioenfonds sluit voor de indeling van risico's en het risicobeleid in de fondsdocumenten aan bij de hoofdindeling van het model Financiële Instellingen Risicoanalyse Methode (FIRM) van DNB. Volgens dit model zijn er twee soorten risico's:

- ❧ **Financiële risico's:** matching risico, marktrisico, krediet- en tegenpartijrisico en verzekeringstechnisch risico.
- ❧ **Niet-financiële risico's:** uitbestedingsrisico, IT risico, juridisch risico, operationeel risico, integriteitsrisico, reputatierisico en omgevingsrisico.

Financiële risico's

De financiële risico's komen in belangrijke mate tot uiting in het totale solvabiliteitsrisico van NN CDC Pensioenfonds. Anders gezegd: het risico dat het fonds nu of in de toekomst onvoldoende financiële middelen heeft om de pensioendoelstellingen waar te maken.

De pensioendoelstellingen van het fonds zijn een combinatie van de nominale opbouwambitie en het streven om jaarlijks toeslagen te verlenen op basis van prijsinflatie.

Deze pensioendoelstellingen zijn vastgelegd in het pensioenreglement en in de overige fondsdocumenten.

Als maatstaven om de ontwikkeling van het solvabiliteitsrisico te bewaken, gebruikt NN CDC Pensioenfonds het vereist eigen vermogen. Deze maatstaf geeft het bestuur een indicatie van het risico op korte termijn (1 jaar). De bereidheid tot het nemen van beleggingsrisico's is in overeenstemming met de afspraken in de pensioenovereenkomst, de CDC-premiefinanciering en de pensioenambities. De risicohouding wordt periodiek met de sociale partners en het verantwoordingsorgaan afgestemd en toegelicht.

De bereidheid om financiële risico's te lopen komt concreet tot uitdrukking in het beleid voor het beperkt afdekken van renterisico en valutarisico en het beleid met betrekking tot het beleggen in obligaties, aandelen en vastgoed. Voor ieder van deze risico's zijn richtlijnen vastgelegd in het beleggingsplan. De optelsom van deze financiële risico's komt tot uitdrukking in het toegestane vereist eigen vermogen van 17% tot 23%.

De belangrijkste financiële risico's die NN CDC Pensioenfonds loopt zijn:

- ❖ **Renterisico:** door rentedalings neemt de dekkingsgraad af (indien niet 100% afgedekt). Het fonds heeft de renteafdekking naar aanleiding van de premievrijmaking verhoogd. Dit renterisico wordt op basis van de marktrente voor 69% afgedekt per eind december 2022.
- ❖ **Aandelenrisico en vastgoedrisico:** koersverliezen op aandelen en vastgoedbeleggingen kunnen leiden tot een afname van de dekkingsgraad. Per eind december 2022 was ruim 52% van het vermogen in deze categorieën belegd.
- ❖ **Kredietrisico:** de dekkingsgraad kan dalen vanwege uitlopende credit-spreads op obligatiebeleggingen of door wanbetaling en/of faillissement van uitgevende ondernemingen (van bedrijfsobligaties).
- ❖ **Valutarisico:** er wordt wereldwijd in aandelen en vastgoed belegd. Het hieraan verbonden valutarisico wordt voor de zes belangrijkste valuta voor 50% tot 110% afgedekt.

- ❧ **Concentratierisico:** concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de beleggingsportefeuille in regio's, economische sectoren of bij tegenpartijen. Het fonds heeft geen posities in eenzelfde uitgevende instelling in vastgoed en aandelen groter dan 2% van de totale beleggingen.
- ❧ **Actuariële risico's:** als deelnemers gemiddeld langer leven dan is verondersteld bij de premiestelling of als sprake is van een grotere toename van arbeidsongeschiktheid dan verondersteld, kan het fonds dekkingsgraad verliezen. Dit risico wordt beheerst door bij het vaststellen van de voorzieningen met prudente grondslagen te rekenen. Daarnaast is het fonds herverzekerd voor het geval zich grote verliezen voordoen ten aanzien van arbeidsongeschiktheid of sterfte.
- ❧ **Premierisico:** de CDC-premie is een vast percentage van de pensioengrondslag. Elk jaar toetst het fonds of de premiedekkingsgraad van het fonds per eind september minstens gelijk is aan 105%. Indien dit niet het geval is, wordt een opbouwkorting toegepast. Ex ante is daarmee de premiedekkingsgraad per eind september 105%. Echter, als gedurende het jaar de rente daalt, leidt dit tot een lagere of negatieve bijdrage van de premie aan de solvabiliteit van het fonds.

Om de feitelijke ontwikkeling van de financiële risico's te monitoren maakt het fonds gebruik van een op dagelijkse basis bijgewerkte beleggingenadministratie, maandrapportages, periodieke scenario-analyses en per deelrisico vastgestelde limieten, richtlijnen en restricties. Deze liggen vast in het beleggingsplan en in de overeenkomsten met externe uitvoerders. Het bestuursbureau ziet toe op de naleving ervan en de risicomanager rapporteert hierover aan het bestuur.

Niet-financiële risico's

De niet-financiële risico's komen voor in de interne processen van het fonds en in de uitbestede processen, zoals rapportages, administratie, betalingen, vermogensbeheer, bewaarneming van effecten en communicatie. Specifiek wordt hieronder ingegaan op uitbestedingsrisico, IT risico en integriteitsrisico, aangezien dit de belangrijkste niet-financiële risico's zijn.

- ✔ **Uitbestedingsrisico:** om dit risico te beheersen heeft NN CDC Pensioenfonds een uitbestedingsbeleid opgesteld en daarnaast zijn er richtlijnen voor de selectie en monitoring van externe managers vastgelegd. Operationeel risicomanagement is daarin een cruciale factor. Het beleid van het fonds voor de niet-financiële risico's is, om deze waar mogelijk te vermijden of door effectieve controle- en beheersingsmaatregelen zoveel mogelijk te verminderen. Het bestuursbureau is zodanig ingericht dat er continu toezicht is op de externe uitvoerders.
- ✔ **IT risico:** het fonds heeft in 2021 een focusgroep IT gevormd, om het IT risico nog beter te kunnen beheersen. Verder is de toetsing van de uitbestedingspartners op het eigen IT beleid herhaald bij AZL en bij State Street. Zij voldoen, op wat kleine zaken na, aan het IT beleid van het fonds.
- ✔ **Integriteitsrisico:** het fonds vindt het van groot belang om te voorkomen dat het betrokken raakt bij handelingen die tegen de wet ingaan en/of die maatschappelijk onbetamelijk zijn. Het fonds beheerst het integriteitsrisico door het treffen van adequate beheersmaatregelen, en, mocht er (een kans op het ontstaan van) een integriteitsrisico zich voordoen, zo snel mogelijk adequate maatregelen te nemen.

Verantwoord risico

Het fonds voert een CDC-pensioenregeling uit met een vaste premie. Daarin zoekt het steeds de balans tussen bescherming van de nominale pensioenen en het nastreven van rendement om pensioenen te kunnen verhogen met toekomstige toeslagen om de koopkracht bij inflatie te behouden.

4.6 Governance

Op basis van een weging van de voor- en nadelen van de verschillende bestuursmodellen is, mede op basis van de voorkeuren van de stakeholders, bij de oprichting van het fonds gekozen voor een paritair bestuursmodel.

Bestuur van het pensioenfonds

In het bestuur van NN CDC Pensioenfonds hebben zich in 2022 de volgende wijzigingen voorgedaan:

Uittreding

- ❖ Rients Prins, bestuurslid namens de werkgever, is op 1 januari 2022 teruggetreden als bestuurslid in verband met het aflopen van zijn termijn. Het bestuur is hem zeer erkentelijk voor zijn inzet en expertise ten behoeve van het fonds en de deelnemers.
- ❖ Nico Passchier, bestuurslid namens de vakorganisaties, is op 4 januari 2022 teruggetreden als bestuurslid in verband met het aflopen van zijn termijn. Het bestuur is hem eveneens zeer erkentelijk voor zijn inzet en expertise ten behoeve van het fonds en de deelnemers.

Toetreding

- ❖ Per 4 januari 2022 is Mila van den Bout-Kisoen als werknemersvertegenwoordiger namens het CNV tot het bestuur toegetreden.
- ❖ Per 19 mei 2022 is Derick le Roux als werkgeverslid tot het bestuur van NN CDC Pensioenfonds toegetreden.

Bestuursvergaderingen

In 2022 heeft het bestuur twaalf keer regulier vergaderd. Daarnaast vonden additionele vergaderingen en besluitvorming via e-mail plaats. De reguliere bestuursvergaderingen werden, waar nodig, afgesloten met een apart overleg tussen het bestuur en de

integraal risicomanager. Eén of twee weken voor de reguliere bestuursvergaderingen kwamen de portefeuliehouders en het bestuursbureau bijeen ter voorbereiding van de bestuursvergaderingen.

In 2022 is onder andere over de volgende onderwerpen vergaderd:

- ✔ De mogelijke voortzetting van de pensioenuitvoering van de pensioenregeling van NN.
- ✔ De sluiting van NN CDC Pensioenfonds.
- ✔ De toekomstige governance van het pensioenfonds, mede gelet op de sluiting van het fonds en de toegenomen divergentie tussen het fonds en ING CDC Pensioenfonds.
- ✔ De ontwikkeling van de dekkingsgraad van het fonds tegen de achtergrond van de financiële markten (terugkerend onderwerp in elke vergadering).
- ✔ Het beleggingsbeleid en het renteafdekkingsbeleid, inclusief het te voeren beleggingsplan voor 2023.
- ✔ Beleggen rekening houdend met het ESG-beleid.
- ✔ De ABTN.
- ✔ De Wet toekomst pensioenen.
- ✔ De pensioenuitvoering.
- ✔ Het communicatiebeleid en de implementatie en uitvoering van de communicatiemiddelen.
- ✔ Eigen risicobeoordeling.
- ✔ De toeslagverlening per 1 januari 2023.
- ✔ Uitbestedingspartijen.
- ✔ Uitkomsten uitgevoerde audits.
- ✔ De contacten met de toezichthouders.

Vergaderingen portefeuliehouders

Het portefeuliehoudersoverleg (PHO) balansbeheer, finance & risk en pensioen, communicatie & governance vond in 2022 bijna maandelijks plaats, naast enkele malen

kort additioneel overleg. Aan elk PHO namen medewerkers van het bestuursbureau deel, waardoor er intensief en direct, zowel in de breedte als in de diepte, overleg kon worden gevoerd met deskundigen. Tijdens deze vergaderingen werden de rapportages, dossiers en stukken ter besluitvorming in het voltallige bestuur voorbereid.

Risk assessment

De strategische risico's worden tweemaal per jaar door het bestuur geanalyseerd en de niet-strategische risico's eenmaal. Hierbij wordt vastgesteld hoe de bestuursleden de risico's inschatten en in welke mate het bestuur de uiteindelijk gelopen risico's acceptabel vindt, oftewel de mate van beheersing adequaat acht.

Geschiktheid bestuursleden

Om te inventariseren welke kwaliteiten het bestuur nodig heeft om goed te kunnen besturen en erop toe te zien dat de vereiste kwaliteiten in het bestuur aanwezig zijn, onderhouden én verder ontwikkeld kunnen worden beschikt het bestuur over een geschiktheidsplan. Het geschiktheidsplan is mede gebaseerd op de 'Handreiking Geschikt pensioenfondsbestuur 2017' van de Pensioenfederatie en de Beleidsregel geschiktheid 2012.

In het geschiktheidsplan staan de eisen die aan de individuele bestuursleden en aan het bestuur als geheel worden gesteld en de competenties die binnen het bestuur aanwezig dienen te zijn. Verder wordt daarin aangegeven op welke wijze de deskundigheid en competenties worden bevorderd en gewaarborgd. Om de geschiktheid van het bestuur en aanwezigheid van de noodzakelijke competenties binnen het bestuur te borgen is bij de vacatures in het bestuur mede aan de hand van de competentiematrix vastgesteld over welke deskundigheid en competenties de nieuwe bestuursleden dienen te beschikken.

De kennis van de bestuursleden werd in 2022 onder meer op peil gehouden door deelname aan diverse (online) seminars, themadagen en bijeenkomsten. Verder boden de

vergaderingen van de portefeuillehouders en sessies met externe deskundigen en adviseurs ruimte om dieper in te gaan op inhoudelijke vraagstukken.

Diversiteitsbeleid

Het bestuur hecht, gelet op het belang van betrokkenen bij een adequaat bestuurd pensioenfonds, grote waarde aan de geschiktheid van de bestuurders. Daarom hecht het bestuur ook aan diversiteit in alle organen van het fonds en zeker ook in het bestuur zelf. Daarbij gaat het niet alleen om geslacht en leeftijd, maar ook om verschillen in achtergrond en competenties van de diverse bestuursleden, om zo te kunnen bijdragen aan de benodigde verscheidenheid aan vaardigheden, culturen en zienswijzen in het bestuur en aan de representativiteit en herkenbaarheid van de belanghebbenden.

Dit betekent dat bij de invulling van vacatures in het bestuur naast de kwaliteit (kennis, kunde en ervaring) en professioneel gedrag van een kandidaat eveneens wordt gekeken naar aspecten als geslacht en leeftijd en zal worden bezien of nieuwe bestuursleden competenties en invalshoeken inbrengen die ertoe bijdragen dat besluitvorming vanuit verschillende invalshoeken en perspectieven plaatsvindt. Bij keuze tussen meerdere geschikte kandidaten staat optimalisering van diversiteit voorop.

Naleving Code Pensioenfondsen (Code)

In de Code Pensioenfondsen, die is opgesteld door de Pensioenfederatie en Stichting van de Arbeid, draait het om de drie functies van 'goed pensioenfondsbestuur': besturen, toezicht houden en verantwoording afleggen. Het is een gedragscode voor de sector en bestaat uit normen die de sector zichzelf oplegt. De Code is wettelijk verankerd en de normen in de Code zijn een aanvulling op wet- en regelgeving. Pensioenfondsen dienen de Code Pensioenfondsen via zelfregulering na te leven volgens het 'pas-toe-of-leg-uit'-beginsel.

NN CDC Pensioenfonds heeft getoetst of het de Code naleeft en geconstateerd dat het voldoet aan de opgestelde normen. Aan norm 33 (“In zowel het bestuur als in het verantwoordingsorgaan (VO) is er tenminste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in”) wordt ten aanzien van het bestuur voldaan. In het VO en de RvT zitten geen mensen van onder de 40 jaar. De [checklist Code Pensioenfondsen](#) is als bijlage bij het jaarverslag gevoegd.

Sleutelfunctiehouders

Het fonds heeft sleutelfunctiehouders en -vervullers actuarieel, risicobeheer en interne audit. De sleutelfunctiehouders zijn verantwoordelijk voor hun aandachtsgebied en de rapportage van bevindingen aan het bestuur en aan de raad van toezicht. Mocht ook na escalatie naar de raad van toezicht het bestuur naar de mening van de sleutelfunctiehouder niet adequaat reageren, dan wordt door de sleutelfunctiehouder geëscaleerd naar DNB.

Overleg met sociale partners

Het bestuur heeft in 2022 periodiek overlegd met de werkgever en met de sociale partners onder meer via in het zogeheten tripartietoverleg. Tijdens deze overleggen is onder andere het volgende besproken:

- ✔ De mogelijke uitvoering van de nieuwe pensioenregeling van NN door het fonds.
- ✔ De sluiting van het fonds.
- ✔ De stand van zaken van het fonds in algemene zin.
- ✔ De financiële markten en de ontwikkeling van de dekkingsgraad.
- ✔ Het beleggingsbeleid.
- ✔ Het toeslagbeleid.
- ✔ De Wet toekomst pensioenen.
- ✔ De ontwikkeling van de uitvoeringskosten ten opzichte van het budget van het fonds.
- ✔ De communicatie met de deelnemers.

Overleg voorzitters bestuur, verantwoordingsorgaan en raad van toezicht

De voorzitter van het bestuur had maandelijks telefonisch contact met de voorzitter van de raad van toezicht (RvT) en met de voorzitter van het verantwoordingsorgaan (VO). Ook de directeur van het bestuursbureau nam hier aan deel. Het gaat hier om een informeel overleg, dat staat ingepland buiten de formele vergaderingen om. Daarnaast kan het contact tussen de verschillende fondsorganen zorgen voor verbinding, zonder dat het de vrijheid van die organen inperkt en partijen zich bij hun natuurlijke rol kunnen houden. Wel wordt uiteraard gezorgd voor een vastlegging, zodat ook andere bestuursleden en leden van de RvT en het VO kennis kunnen nemen van wat besproken is.

Overleg met raad van toezicht

Het bestuur heeft in 2022 vier keer formeel overlegd met de RvT. Verder hebben leden van de RvT enkele bestuursvergaderingen en portefeuillehouders overleggen als toehoorder bijgewoond. Onderwerpen die daarbij aan de orde kwamen en waarover de RvT ook in adviserende zin met het bestuur heeft gesproken waren onder andere:

- ✔ De algehele (financiële) positie van het fonds.
- ✔ De mogelijke uitvoering van de nieuwe pensioenregeling van NN door het fonds.
- ✔ De sluiting van het fonds.
- ✔ De Wet toekomst pensioenen.
- ✔ Het beleggingsbeleid, renteafdekkingsbeleid en risicohouding.
- ✔ Beleggen rekening houdend met het ESG-beleid.
- ✔ Uitbestedingspartners.
- ✔ Verlening toeslagen.
- ✔ Communicatie.
- ✔ De governance van het fonds.
- ✔ De toekomst van het fonds.

Aan de raad van toezicht zijn ter goedkeuring in 2022 voorgelegd:

- ✔ Jaarverslag 2021
- ✔ Functieprofiel voor de opvolger van Ingmar Minderhoud in het bestuur.
- ✔ Functieprofiel voor de opvolger van Anna Timmermans in het bestuur.

Een samenvatting van de bevindingen van de raad van toezicht en de reactie van het bestuur hierop staat op [pagina 10](#) en [pagina 87](#).

Overleg met verantwoordingsorgaan

Het VO bestaat uit twee werknemersleden en twee werkgeversleden. Er waren vier reguliere vergaderingen van bestuur en VO. Onderwerpen die met het VO zijn besproken waren onder andere:

- ✔ De mogelijke uitvoering van de nieuwe pensioenregeling van NN door het fonds.
- ✔ De sluiting van het fonds
  - ✔ De tijdelijke voortzetting van de deelname aan de pensioenregeling door medewerkers van NN Investment Partners (NN IP).
- ✔ De financiële markten en de ontwikkeling van de dekkingsgraad.
- ✔ Het beleggingsbeleid.
- ✔ Het toeslagbeleid.
- ✔ Uitbestedingspartners.
- ✔ De Wet toekomst pensioenen.
- ✔ Het transitie-FTK.
- ✔ De (toekomstige) governance van het fonds.

Het VO is om advies gevraagd in het kader van:

- ❧ De uitvoeringsovereenkomst met NN IP, alsmede de voortzetting van de Uitvoeringsovereenkomst (UO) per 1 oktober 2022.
- ❧ Het communicatiebeleidsplan.
- ❧ De profielschets voor de opvolger van Erwin Capitain.

Een samenvatting van de uitgebrachte adviezen, bevindingen en het oordeel van het verantwoordingsorgaan en de reactie van het bestuur hierop is te vinden op [pagina 77](#) en [pagina 85](#).

Overleg met ondernemingsraden

Er is in 2022 één keer overleg geweest tussen een delegatie van het bestuur en een delegatie van de ondernemingsraden van NN en ING. Onderwerpen daarbij waren onder andere:

- ❧ Ontwikkeling financiële positie van de fondsen.
- ❧ Het beleggingsbeleid.
- ❧ Toeslagverlening over 2022.
- ❧ Gedeeltelijke premievrijmaking van NCP.
- ❧ Statusupdate met betrekking tot de pensioenregeling van ING vanaf 1 januari 2024.

Samenwerking met ING CDC Pensioenfonds, Pensioenfonds ING en Delta Lloyd Pensioenfonds

De directeuren van NN CDC Pensioenfonds, ING CDC Pensioenfonds, Pensioenfonds ING en Delta Lloyd Pensioenfonds hadden overleg over onderwerpen met raakvlakken voor de vier fondsen. Bovendien waren er geregeld contacten tussen de bestuursbureaus.

Toekomst pensioenstelsel

De bestuursleden volgen via diverse kanalen de ontwikkelingen rondom de Wet toekomst pensioenen. Daarbij wordt gekeken naar de impact hiervan voor NN CDC Pensioenfonds.

Tevens is, zoals eerder vermeld, een projectorganisatie hiervoor ingericht om zich voor te bereiden op een tijdige transitie naar het nieuwe stelsel.

Controle

Compliance officer

De compliance officer rapporteerde elk kwartaal de bevindingen op de naleving van de gedragscode en de controle op het naleven van de wet- en regelgeving op het gebied van compliance aan het bestuur. Daaruit zijn geen bijzonderheden naar voren gekomen.

Accountant en actuaris

De verklaring van de controlerend accountant staat op [pagina 150](#). De actuariële verklaring is te lezen op [pagina 146](#).

Extern toezicht

Er is op ad hoc basis contact met de toezichthouders geweest.

4.7 Kosten

Het fonds maakt verschillende kosten om de pensioenregeling te kunnen uitvoeren. Deze kunnen worden onderscheiden in uitvoeringskosten van de pensioenregeling en vermogensbeheerkosten die gemaakt worden om het beheerde vermogen te beleggen. De werkgever betaalt de uitvoeringskosten, deze gaan dus niet ten laste van het vermogen van het fonds. De vermogensbeheerkosten gaan grotendeels wel ten laste van het rendement van de beleggingen.

Uitvoeringskosten

Het fonds streeft naar een optimale, prudente en kostenefficiënte uitvoering van de ondergebrachte pensioenregeling. De kosten van het fonds, exclusief die voor vermogensbeheer, waren in 2022 totaal € 2,7 mln, oftewel € 1.975,43 (2021: € 279,93) per deelnemer (exclusief inactieven). De enorme stijging van de kosten per deelnemer (exclusief inactieven) wordt uiteraard veroorzaakt doordat het grootste deel van de populatie in oktober 2022 inactief is geworden. Er zijn nog slechts 833 actieve deelnemers over. De uitvoeringskosten gedeeld door alle deelnemers stijgt van € 190 over 2021 naar € 206 over 2022.

	2022	2021	2020	2019	2018
Uitvoeringskosten totaal	2.734	2.413	2.583	2.133	1.935
Aantal deelnemers totaal	13.242	12.733	11.851	8.934	8.136
Inactieve deelnemers	11.977	4.113	3.498	3.013	2.689
Uitvoeringskosten / deelnemers in €	206	190	218	239	238
Uitvoeringskosten / deelnemers excl inactieve deelnemers in €	1.975	280	309	360	355

Deze kosten zijn geheel vergoed door de werkgever, naast het werkgeversdeel in de pensioenpremie. De vermogensbeheerkosten worden gedeeltelijk door de werkgever vergoed, zie ook hetgeen hieronder over vermogensbeheerkosten is vermeld en op [pagina 127](#).

Uitgesplitst naar de verschillende functies in het fonds zijn deze:

	2021	2020	2019	2018	2017
Administratie	1.419	1.366	1.404	1.029	957
Kosten bestuursbureau*	411	382	415	437	438
Kosten bestuur	67	75	78	60	91
Overige governance kosten	254	155	128	110	95
Communicatie	218	185	294	209	209
Accountant (in-/extern)	51	29	53	47	45
Certificering actuaris	23	23	18	24	26
Actuarieel advies	55	32	77	55	10
Juridisch en fiscaal advies	19	5	14	12	10
Contributies en bijdragen	87	69	60	48	41
Overige kosten	130	92	42	102	13
Totaal	2.734	2.413	2.583	2.133	1.935

Vermogensbeheerkosten

Voor de presentatie van en toelichting op de integrale kosten van het vermogensbeheer volgt het fonds de aanbevelingen van de Pensioenfederatie. Ten aanzien van de (fictieve) transactiekosten van obligaties is een nadere interpretatie gegeven van deze aanbevelingen. In overeenstemming met deze aanbevelingen worden de vermogensbeheerkosten onderverdeeld in (vaste) beheerkosten, bewaarloon en overige kosten. In totaal bedroegen deze kosten in 2022 € 3.085 (= 0,31% van het gemiddeld belegd vermogen).

* Van de totale kosten bestuursbureau ad € 645 (2021: € 610) heeft € 234 (2021: € 228) betrekking op vermogensbeheer en € 411 (2021: € 382) op de uitvoeringskosten.

In de jaarrekening zijn, conform de daarvoor geldende richtlijnen, alleen de direct in rekening gebrachte kosten van beheer en het bewaarloon als vermogensbeheerkosten verantwoord. De direct op het rendement in mindering gebrachte vermogensbeheerkosten zijn in de jaarrekening niet apart zichtbaar en worden waar nodig zo nauwkeurig mogelijk geschat, in overeenstemming met de aanbevelingen van de Pensioenfederatie. Deze kosten betreffen in hoofdzaak de kosten van 'spreads' (verschil tussen aan- en verkoopkoersen bij obligaties en valutatransacties) en de transactiekosten die worden gemaakt door vermogensbeheerders van de beleggingsfondsen waarin wordt deelgenomen in de return portefeuille.

Als vermogensbeheerkosten niet direct toewijsbaar zijn aan de matching portefeuille of de return portefeuille, worden ze verdeeld op basis van de strategische mix.

De direct in rekening gebrachte vermogensbeheerkosten worden nagenoeg geheel door de werkgever betaald, evenals de kosten van het bestuursbureau.

Kostensoort	Totaal 2022	Return	Matching	Totaal 2021	Totaal 2020	Totaal 2019	Totaal 2018
Vermogensbeheerkosten	3.085	2.361	724	2.166	1.899	1.565	1.283
Transactiekosten	563	287	276	366	514	376	288
Beheerkosten	2.522	2.074	448	1.800	1.385	1.189	995
Vermogensbeheerkosten	3.085			2.166	1.899	1.565	1.283
Direct in rekening gebrachte vermogensbeheerkosten	732			678	610	695	659
Op rendement in mindering gebrachte vermogensbeheerkosten	2.353			1.488	1.289	870	624
Gemiddeld belegd vermogen	988.105			1.036.326	838.057	652.542	488.392
Kosten in procenten van gemiddeld belegd vermogen	0,31%			0,21%	0,23%	0,24%	0,26%
Transactiekosten	0,06%			0,04%	0,06%	0,06%	0,06%
Beheerkosten	0,25%			0,17%	0,17%	0,18%	0,20%
Verdeling kosten matching / return portefeuille	3.085			2.166	1.899	1.565	1.283
Matching portefeuille	724			502	742	627	493
Return portefeuille	2.361			1.664	1.157	938	790

Een substantieel gedeelte (70-75%) van het uiteindelijke pensioen wordt gerealiseerd door beleggingen. Deze beleggingen brengen kosten met zich mee. Deze kosten, en de ontwikkeling daarvan, worden ieder kwartaal door het bestuur in haar bestuursvergadering beoordeeld.

Dit gebeurt op basis van een door het bestuursbureau vervaardigd gedetailleerd overzicht. De kosten vallen uiteen in twee categorieën, te weten de zogenaamde transactiekosten en niet-transactiekosten. De kosten worden, zowel individueel als gezamenlijk, uitgedrukt in een

percentage van het gemiddeld belegd vermogen over de relevante periode en onder andere getoetst aan de kosten van (qua omvang) vergelijkbare pensioenfondsen.

De totale beleggingskosten over 2022, uitgedrukt als percentage van het gemiddeld belegd vermogen, bedroegen 0,31%. Dat betekent dat de kosten in 2022 gestegen zijn ten opzichte van 2021. Dit komt met name doordat de externe beheerder voor een deel van de vastgoed portefeuille in de loop van 2021 is aangesteld en 2022 dus het eerste volledige jaar was. Daarnaast is het gemiddeld belegd vermogen gedaald ten opzichte van vorig jaar door het negatieve rendement, hetgeen de kosten als percentage van dit gemiddeld belegd vermogen doet stijgen.

In euro's zijn de vermogensbeheerkosten eveneens gestegen, onder andere door de toename van de beleggingen en door de voornoemde aanstelling van een externe beheerder voor een deel van de vastgoedbeleggingen.

Op het moment van schrijven is er voor 2022 nog geen informatie beschikbaar waarmee de beleggingskosten van het fonds getoetst kunnen worden aan de beleggingskosten van vergelijkbare fondsen. De uitkomsten van deze vergelijking over 2021, toen het niveau van de beleggingskosten van vergelijkbare fondsen volgens de kostenvergelijker van Sprenkels 0,41% was geeft evenwel het vertrouwen aan het bestuur dat over 2022 deze toets wederom positief voor het fonds zal uitvallen. Hierbij wordt opgemerkt dat de beleggingsportefeuille van het fonds nog relatief eenvoudig is, hetgeen deels de lagere kosten verklaart.

4.8. Verwachte ontwikkelingen komend jaar

Vlak voor de afronding van dit jaarverslag is de Eerste Kamer akkoord gegaan met de Wet toekomst pensioenen. Daarmee komt een eind aan een 15-jarige periode van onderhandeling en gesprekken tussen regering en sociale partners over een nieuw stelsel en de parlementaire behandeling van de nieuwe wet. Terwijl de oorlog in de Oekraïne nog steeds voort woedt, wordt het op andere plekken op het geopolitieke toneel niet rustiger. De aandelenmarkten zijn tot ieders verbazing behoorlijk opgeveerd, de inflatie is iets afgezwakt, maar zeker niet weg en het einde van de rentestijging is nog niet in zicht. De rentestijging heeft ervoor gezorgd dat in elk geval een behoorlijke – maar lang niet volledige – indexatie voor de prijsstijgingen kon worden gegeven per 1 januari 2023.

Medewerkers van NN hebben sinds 1 oktober 2022 een individuele beschikbare premieregeling bij BeFrank. Voor deze circa 8.000 mensen heeft het fonds de CDC pensioenregeling premievrij gemaakt. Hetzelfde is gebeurd voor de circa 800 medewerkers van NN IP per 1 mei 2023. Zij krijgen een nieuwe beschikbare premieregeling per die datum bij NN.

Het fonds is per 1 mei 2023 volledig premievrij geworden. Het vermogen van het pensioenfonds bedraagt ongeveer € 900 miljoen, wat eigenlijk te weinig is om op lange termijn zelfstandig te kunnen blijven voortbestaan. Het bestuur heeft daarom besloten om een studie te doen naar de toekomst van het fonds en zich daarbij te laten bijstaan door een externe adviseur. De verwachting is dat aan het einde van dit jaar of begin volgend jaar een beslissing kan worden genomen over de toekomst van het fonds.

Ter bescherming van de pensioenen van de deelnemers is eind 2022 de renteafdekking verhoogd van 50 naar 70% en zijn een verdere spreiding van de aandelenportefeuille en besluitvorming over ESG-beleid aangehouden totdat er meer duidelijkheid is over de toekomst

van het fonds. De dekkingsgraad is in de eerste helft van 2023 door de gestegen rente en ondanks een indexatie van ruim 7% aan het begin van het jaar op een behoorlijk peil beland.

Op de financiële markten is de rust nog lang niet teruggekeerd. De inflatie is wat afgezwakt en het tempo van renteverhogingen in de VS daarmee ook. In Europa is de rente in de eerste helft van dit jaar nog met enkele behoorlijke stappen verhoogd en het einde daarvan is nog niet in zicht. Met het omvallen van enkele Amerikaanse kleine en middelgrote banken en de situatie van Credit Suisse in Zwitserland is enige onrust ontstaan, die snel weer is weggeëbd door een snelle oplossing vanuit de centrale bank in de VS en Zwitserland in de vorm van een overname door grotere banken. Voor het pensioenfonds heeft dit geleid tot enkele zeer kleine verliezen omdat enkele van deze banken in een breed gespreid beleggingsfonds waren opgenomen. Het bestuur heeft naar aanleiding hiervan geen wijzigingen in de beleggingsportefeuille aangebracht, maar houdt de bewegingen en risico's op de markt in de gaten.

Vanuit sociale partners is nog geen standpunt bepaald over de transitie van de pensioenregeling bij Be Frank naar het nieuwe stelsel. Dat betekent dat niet duidelijk is of de pensioenaanspraken van de deelnemers bij het pensioenfonds onder het huidige stelsel van het FTK blijven dan wel worden ingevaren naar het nieuwe stelsel. Voor de deelnemers en de toekomst van het pensioenfonds is dit wel een relevant punt, waarover we de discussie met sociale partners zullen aangaan.

Verslag verantwoordingsorgaan

5. Oordeel verantwoordingsorgaan

Hoofdtaken verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan (VO) van het pensioenfonds (fonds) heeft als hoofdtaken:

- Advis: advisering van het bestuur op onderwerpen die in de wet, statuten en het reglement verantwoordingsorgaan zijn bepaald.
- Verantwoording afnemen: jaarlijks een oordeel uitspreken over het handelen van het bestuur, over het door het bestuur uitgevoerde beleid en over beleidskeuzes voor de toekomst.

Het VO richt zich bij het vormen van een oordeel op het door het bestuur gevoerde beleid en beleidsvoornemens en de belangenafwegingen die hierover binnen het bestuur plaatsvindt. De door sociale partners in de pensioenovereenkomst vastgelegde inhoudelijke pensioenafspraken inclusief de daarbij afgewogen belangen maken geen onderdeel uit van het vormen van het oordeel.

De samenstelling van het VO is per eind 2022 als volgt:

- Hugo Baartman (werkgeverslid), voorzitter
- Ania Groen-Gregorkiewicz (werkgeverslid),
- Mehtap Andaç (werknemerslid)
- Monique Loef (werknemerslid)

Naast het VO kent het fonds een raad van toezicht (RvT) bestaande uit 3 onafhankelijke deskundigen.

Activiteiten en bronnen voor oordeelsvorming

De activiteiten van het verantwoordingsorgaan in de periode 1 januari tot en met 31 december 2022 zijn als volgt:

- ✎ 8 interne vergaderingen;
- ✎ 3 vergaderingen waarin de diverse adviesaanvragen aan het VO zijn toegelicht;
- ✎ 3 vergaderingen met het bestuur waarin het verantwoordingsorgaan is bijgepraat over de gang van zaken.
- ✎ 1 jaarwerkvergadering met het bestuur, waarin jaarverslag en verslagen respectievelijk verklaringen van controleurs, VO en het oordeel van de RvT gezamenlijk zijn besproken.
- ✎ In het kader van de jaarrekening 2021 is overleg gevoerd met de certificerend actuaaris en de externe accountant.
- ✎ 12 afstemmingsbesprekingen van de voorzitter VO met de voorzitter van het bestuur en de voorzitter van de RvT. Aan dit overleg neemt ook de voorzitter deel van het VO van ING CDC Pensioenfonds.
- ✎ 4 gezamenlijke vergaderingen met de RvT;
- ✎ Het VO is door het bestuur meegenomen in het besluit van de werkgever om de pensioenregeling bij het pensioenfonds te beëindigen. Het bestuur houdt het VO op de hoogte over de effecten hiervan.

In het kader van permanente educatie hebben de leden van het VO op individueel niveau activiteiten ontplooit, met als uitgangspunt dat alle leden van het VO minimaal over geschiktheidsniveau A dienen te beschikken.

Het VO heeft kennisgenomen van de notulen van de vergaderingen van het bestuur, de periodieke risicorapportages van de risicomanager en de kwartaalrapportages met de belangrijkste (financiële ontwikkelingen) van het fonds. Het VO heeft regelmatig contact gehad met het fonds over de beleggingen van het fonds over de nieuwe pensioenregeling en het nieuwe pensioenstelsel.

Uitgebrachte adviezen

In 2022 zijn de volgende adviesaanvragen behandeld. Het VO heeft hierover positief advies uitgebracht. Eventuele aanbevelingen zijn door het bestuur adequaat opgepakt.

- ✔ Het aangepaste communicatiebeleidsplan 2022-2023
- ✔ De uitvoeringsovereenkomst met Goldman Sachs Asset Management (GSAM/NN IP)
- ✔ Voortzetting pensioenregeling door NN IP
- ✔ Profielschets van nieuw te benoemen lid van de RvT
- ✔ De verlenging per 1 oktober 2022 van de uitvoeringsovereenkomst met Goldman Sachs

Oordeel verantwoordingsorgaan ten aanzien van het bestuur

Opvolging aanbevelingen uit het verslag verantwoordingsorgaan 2021

Het bestuur heeft op een goede en constructieve wijze opvolging gegeven op de aanbevelingen uit het verslag van het verantwoordingsorgaan over 2021. Het VO blijft aandacht vragen voor de ondersteuning vanuit het bestuursbureau rekening houdend met de verdere divergentie van het NN en ING CDC pensioenfonds (zie ook hieronder).

Pensioenregeling

De oude pensioenregeling is gestopt per 1 oktober 2022 voor NN-deelnemers en is gecontinueerd voor (oud) NN IP-deelnemers tot uiterlijk 1 januari 2024. Het bestuur heeft gedurende 2022 intensieve gesprekken gevoerd met de sociale partners echter heeft de werkgever per eind juni 2022 besloten om de pensioenregeling per 1 oktober 2022 onder te brengen bij BeFrank. Het VO merkt op dat voor het definitieve besluit om te stoppen met de oude pensioenregeling er discussie is geweest tussen het bestuur en sociale partners over de vorm en de timing van informatieverschaffing aan de deelnemers. Uiteindelijk hebben het bestuur en sociale partners op een goede en constructieve manier gesprekken hierover gevoerd met in achtneming van de belangenafweging van de deelnemers. Het bestuur heeft gezorgd dat informatie zoveel mogelijk tijdig is ontvangen door het VO waardoor het VO op een adequate manier vragen heeft kunnen stellen en advies heeft kunnen uitbrengen over de

aangepaste uitvoeringsovereenkomsten en de voortzetting van de pensioenregeling voor NN IP. Het VO constateert dat het voor het bestuur een uitdaging is geweest om besluitvorming bij de werkgever af te dwingen en dat er een beroep is gedaan op de flexibiliteit van het fonds. Het bestuur heeft gezorgd voor een heldere terugkoppeling over de (on)mogelijkheden richting de sociale partners met betrekking tot de pensioenregeling.

Visie toekomstige positie pensioenfonds

Naar aanleiding van het besluit van de werkgever om de oude pensioenregeling stop te zetten per 1 oktober 2022 en het continueren van de regeling voor (oud) NN IP-deelnemers tot maximaal 1 januari 2024 heeft het VO advies ingewonnen bij een externe partij over de mogelijke vragen en consequenties. De vragen richten zich onder andere op de toekomstvisie van het fonds, de governance, het afwikkelplan, de aanspraken en rechten. Het bestuur heeft de vragen zoveel mogelijk beantwoord en het document zal door het VO als leidraad worden gebruikt. Het VO blijft graag in gesprek met het bestuur hierover en wil het bestuur vragen om het komende jaar de missie, strategie en visie van het pensioenfonds verder uit te werken.

Pensioenambitie, indexatie en herstelplan

Per 30 september 2021 heeft het pensioenfonds in overleg met sociale partners haar pensioenambitie bijgesteld naar 1,5% (in plaats van 1,875%) voor 2022. Per 30 september 2022 is de pensioenambitie voor de (oud) NN IP-deelnemers weer verhoogd naar 1,875%. Per eind september 2022 is de beleidsdekkingsgraad vastgesteld op 122% waardoor de toeslagverlening over 2022 gedeeltelijk is toegestaan. Het pensioenfonds indexeert de pensioenen met 7,36% per 1 januari 2023. Per eind september 2015 had het pensioenfonds een reservetekort en is jaarlijks bij DNB een herstelplan ingediend. Door de stijging van de beleidsdekkingsgraad, is er per 1 oktober 2022 een einde gekomen aan het herstelplan. Het VO is proactief geïnformeerd door het bestuur over de indexatie en de pensioenambitie voor de (oud) NN IP-deelnemers. Wij blijven het bestuur, in samenspraak met sociale partners,

aanmoedigen om de impact van de pensioenambitie en indexatie duidelijk en transparant te blijven uitleggen aan de deelnemers.

Nieuwe pensioenwet

Een meerderheid van de Tweede Kamer heeft op 22 december 2022 voor de Wet toekomst pensioenen gestemd. Dit betekent dat de wet per 1 juli 2023 in werking treedt waarna pensioenfondsen tot 2027 de tijd hebben om over te stappen op het nieuwe stelsel. De nieuwe wet maakt het mogelijk dat iedere deelnemer via een premieregeling een persoonlijk vermogen opbouwt. De afspraken over de regeling worden gemaakt door sociale partners waarbij het bestuur beoordeelt of dit uitlegbaar en uitvoerbaar is. Het VO ziet dat het bestuur de ontwikkelingen m.b.t. de nieuwe pensioenwet volgt en beoordeeld. Het VO wil vragen om aandacht (te blijven) geven aan de evenwichtige belangenafweging van alle deelnemers in de bepaling van de mogelijke impact.

Besturing

In 2022 zijn er twee bestuursleden conform het rooster van aftreden (gelijk aan het aflopen van hun benoemingstermijn) afgetreden. Het VO constateert een uitdaging voor het bestuursbureau als gevolg van de verdere divergentie tussen het NN en ING CDC Pensioenfonds en vragen hier aandacht voor. Het bestuur zou kritisch kunnen kijken in hoeverre de verschillende werkzaamheden door het bestuursbureau moet worden uitgevoerd.

Communicatie

Het stopzetten van de pensioenregeling voor de NN-deelnemers en het tijdelijk continueren van de pensioenregeling voor de (oud) NN IP-deelnemers naast het nieuwe pensioenstelsel vroeg ook in 2022 om tijdig en duidelijk te communiceren naar de deelnemers. Deze vraag naar het tijdig en duidelijk communiceren naar de deelnemers zal zeker voortduren in 2023 en hoogstwaarschijnlijk verder. Wij zijn van mening dat de huidige communicatie aan de

deelnemers via de hiervoor gekozen communicatiemiddelen in heldere en begrijpelijke taal is. Het bestuur heeft opvolging gegeven op de aanbevelingen vanuit de adviesaanvraag m.b.t. het communicatieplan waarbij extra aandacht is gegeven aan communicatie over het nabestaandenpensioen op risicobasis. Aanvullend heeft het bestuur gezorgd voor een duidelijke indeling van de website en in andere communicatiekanalen door segmentatie toe te passen tussen NN en (oud) NN IP. Wij willen aan het bestuur vragen om de ondersteuning en de communicatie op deze wijze te blijven voortzetten.

Benoeming nieuwe RvT lid

Per 15 november 2022 heeft de selectiecommissie van het VO NCP een bindende voordracht gedaan voor een nieuw (NN) RvT lid ingaande per 1 januari 2023. In overleg met het bestuur, RvT en het VO ING CDC pensioenfonds is besloten om de RvT te splitsen waarbij de huidige RvT leden onderdeel uitmaken van beide RvT's en het nieuwe RvT lid bij NN of bij ING hoort. De benoeming heeft plaatsgevonden volgens een vastgestelde procedure die afgestemd is met het bestuur en de RvT.

Beleggingsbeleid

In 2021 heeft het VO bij het bestuur aangegeven om de gevolgen van de afwijkingen van het ALM beleid op gebied van rendement en risico te analyseren en te delen met het verantwoordingsorgaan en de RvT. Gedurende 2022 zijn hier verschillende gesprekken over geweest. Hierbij geeft het bestuur aan dat er voor de ALM een ingroeipad gold en heeft het bestuur een document gedeeld waarin de afwegingen zijn vastgelegd met betrekking tot de introductie van een nieuwe beleggingscategorie. Dit document geeft duidelijk aan welke keuzes er door het bestuur zijn gemaakt met de mogelijke impact. In oktober 2022 is er een nieuwe ALM uitgevoerd waarin is besloten om de rente afdekking te verhogen naar 70% per 15 december 2022 onder andere door middel van rente swaps.

Maatschappelijk verantwoord beleggen is een actueel thema en NN heeft hier een duidelijke ambitie over. Wij merken dat het bestuur het maatschappelijk verantwoord beleggen periodiek bespreekt tijdens de bestuursvergadering echter dat er nog geen definitieve visie is vastgesteld hierover. De ontwikkelingen op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen volgen elkaar snel op en de urgentie wordt steeds hoger met name om hier een duidelijk standpunt en visie op te nemen. Wij willen het bestuur vragen om dit op te volgen.

Evaluatie uitbestedingspartners

Een aantal belangrijke processen zijn uitbesteed aan uitbestedingspartners. Het bestuur monitort de prestaties van de uitbestedingspartners en reageert adequaat op eventuele problemen en volgt deze actie op. Daarnaast kunnen wijzigingen in de pensioenregeling en in pensioenwetgeving ook zeer impactvol zijn voor de uitbestedingspartners. Ook in 2023 zal het VO hier aandacht voor hebben.

Waarneming

Het verantwoordingsorgaan is van mening dat de samenwerking met het bestuur effectief en transparant is, de informatieverstrekking tijdig en kwalitatief goed is en danken het bestuur voor de constructieve samenwerking. Aanvullend wil het verantwoordingsorgaan ook de RvT en het bestuursbureau bedanken voor de samenwerking. Met ingang van 31 december 2022 is Erwin Capitain afgetreden volgens het rooster van aftreden. Wij bedanken Erwin voor zijn werkzaamheden binnen de RvT en de samenwerking met het VO. Het rapport van de RvT is besproken met de RvT. De bevindingen uit dit rapport zijn toegelicht en deze sluiten aan met de observaties en aanbevelingen vanuit het VO.

Conclusie

Het verantwoordingsorgaan is van oordeel dat het bestuur in 2022 op een zorgvuldige manier haar taak heeft uitgeoefend en gestreefd heeft om een consistent beleid uit te voeren. Hierbij wel rekening houdend met onze observaties.

Aandachtsgebieden 2023

Het verantwoordingsorgaan zal in 2023 specifiek aandacht besteden aan:

- ✔ Toekomst pensioenfondsen
- ✔ De impact van het nieuwe pensioenstelsel (pensioenwet) op het pensioenfondsen
- ✔ Thema's DNB voor pensioenfondsen
- ✔ Het beleggingsbeleid en maatschappelijk verantwoord beleggen
- ✔ Evaluatie uitbestedingspartners
- ✔ Continuïteit en kennisniveau verantwoordingsorgaan NCP
- ✔ Implementatie van de ALM studie

Reactie van het bestuur op het oordeel van het verantwoordingsorgaan

Het bestuur wil het verantwoordingsorgaan (VO) bedanken voor het uitgebrachte oordeel en adviezen over 2022. Wij zijn verheugd te horen dat het VO van mening is dat het bestuur over 2022 op een zorgvuldige wijze invulling heeft gegeven aan de uitoefening van zijn taak en aan de uitvoering van een consistent beleid. Daarnaast is het goed om te horen dat het VO de informatieverstrekking qua tijdigheid en kwaliteit positief beoordeelt en dat het VO de samenwerking met het bestuur beoordeelt als effectief en transparant. Ten aanzien van de bezetting van het bestuursbureau: dit is een permanent overlegpunt tussen de bestuursvoorzitter en de directeur van het bestuursbureau. Over de toekomst van het fonds verwacht het bestuur aan het einde van 2023 een beslissing te kunnen nemen. Dat wordt vervat in een missie en een plan. Het bestuur verwacht de besluitvorming over ESG in het tweede of derde kwartaal van 2023 af te ronden, afhankelijk van de toekomst van het fonds.

Den Haag, juni 2023

06

Rapport raad van toezicht

6. Rapport raad van toezicht

6.1 Algemeen

De raad van toezicht (hierna: de raad) bestaat uit drie personen. De leden zijn benoemd op basis van vooraf vastgestelde profielschetsen, met daarin opgenomen eisen ten aanzien van geschiktheid/deskundigheid, competenties, onafhankelijkheid en beschikbaarheid en na een bindende voordracht van het verantwoordingsorgaan. In 2022 waren de leden:

- ✦ Irene Vermeeren, voorzitter, aandachtsgebieden governance, pensioenregeling en communicatie, tweede benoemingstermijn loopt tot en met december 2024.
- ✦ Pim Baljet, aandachtsgebieden vermogensbeheer en balansmanagement, tweede benoemingstermijn loopt tot en met december 2023.
- ✦ Erwin Capitain, aandachtsgebieden risicomanagement en financiële opzet, tweede benoemingstermijn loopt tot en met december 2022.

De leden van de raad hebben aangegeven naast de andere werkzaamheden die zij vervullen voldoende tijd beschikbaar te hebben voor het fonds. Zij voldoen aan de VTE-score zoals die voor bestuurders en leden van een raad van toezicht voor pensioenfondsen wordt gehanteerd.

Alle leden van de raad zijn onafhankelijk. Zij zijn geen (gewezen) deelnemer of pensioengerechtigde in het fonds en hebben ook geen zakelijke belangen bij het fonds. Hoofd- en nevenfuncties van de leden van de raad zijn vermeld in het jaarverslag [hoofdstuk 8.3](#).

De beloning bedraagt voor de voorzitter € 16.627* per jaar (2022) en voor de overige leden € 13.856* per jaar (2022) en wordt jaarlijks geïndexeerd met de consumentenprijsindex alle huishoudens, van oktober tot oktober.

---

* Bedragen in Euro's, niet in duizenden Euro's.

6.2 Werkwijze

De raad kan beschikken over alle bestuursstukken van het fonds en heeft (in overleg met het bestuur) toegang tot alle gremia en het bestuursbureau van het fonds. Als daar aanleiding toe is, nodigt de raad het bestuur of het bestuursbureau uit om nadere toelichtingen te geven.

In 2022 hebben de volgende reguliere overleggen plaatsgevonden: 4 vergaderingen van de raad zelf, 4 vergaderingen tussen de raad en het bestuur van het fonds en 4 vergaderingen van de raad en het verantwoordingsorgaan (VO). Periodiek worden door leden van de raad bestuursvergaderingen en portefeuillehoudersoverleggen bijgewoond. Daarnaast is er maandelijks een overleg tussen de voorzitters van het fonds, de raad en het VO. Er is in 2022 geen separaat overleg met de werkgever geweest.

Naast de formele/reguliere bijeenkomsten is er in 2022 met enige regelmaat inhoudelijk overleg geweest met portefeuillehouders en/of leden van het bestuursbureau over onder andere zaken rondom de impact van de Wet toekomst pensioenen, de nieuwe pensioenregeling NN vanaf 1 oktober 2022, de fonds governance, de uitbestedingsrelaties, de toekomstvisie van het fonds (waaronder de divergentie tussen ICP en NCP), de strategische en tactische invulling van het beleggingsbeleid en de ESG-ambities.

De raad wordt proactief geïnformeerd over belangrijke beleidsbeslissingen van het fonds, ook als die niet de goedkeuring van de raad behoeven.

De raad stelt jaarlijks toezichtthema's vast. Voor 2022 waren dat:

- ✧ Pensioenakkoord in brede zin, waarbij het risicopreferentieonderzoek onder de deelnemers een aandachtspunt is.
- ✧ Toekomst uitvoering nieuwe pensioenregeling NN vanaf 1 oktober 2022.

- ✓ Inventarisatie, in overleg met de werkgevers, van de opties tot verhoging van de ESG-ambities.
- ✓ Communicatie.
- ✓ Toenemende regelgeving en rapportageverplichtingen met betrekking tot SFDR, IMVB en Taxonomie.

De raad legt verantwoording af over de uitvoering van zijn taken en de uitvoering van zijn bevoegdheden aan het verantwoordingsorgaan. In overleg met de werkgever is de wettelijke verantwoordingsplicht aan de werkgever belegd in de verantwoording aan (de werkgeversdelegatie) van het verantwoordingsorgaan.

6.3 Toezichtkader

De raad heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. De raad ziet toe op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur en staat het bestuur met raad terzijde en draagt op die wijze bij aan de kwaliteit en de effectiviteit van de organisatie en de besturing, en ook aan een integere en beheerste bedrijfsvoering. Ook heeft de raad een aantal goedkeuringsrechten ten aanzien van besluiten van het bestuur.

De taak van de raad wordt bepaald door het wettelijk kader, inclusief de Code Pensioenfondsen en de statuten en reglementen van het fonds. Voorts heeft de raad een visiedocument voor zijn toezicht vastgesteld, waarin de raad zijn visie op het toezicht en de uitgangspunten en kaders daarvan schetst, deze is op de website van het fonds te vinden.

Bij de uitvoering van zijn werkzaamheden past de raad ook de VITP-Toezichtcode toe. Toepassing is niet wettelijk verankerd, maar wel aanbevolen door de VITP (Vereniging Intern Toezichthouders Pensioensector), waarvan alle leden van de raad lid zijn. De toepassing is op basis van het principe 'pas toe of leg uit'.

De 4 principes en de normen zijn als volgt:

- 1) De zorg voor het pensioen van de deelnemer is leidend voor het toezicht houden.
- 2) De toezichthouders zijn zich bewust van hun verantwoordelijkheid als toezichthouder en gedragen zich daarnaar.
- 3) De toezichthouders dragen zorg voor hun geschiktheid en de effectiviteit van hun werkzaamheden.
- 4) De toezichthouders leggen verantwoording af over en zijn aanspreekbaar op het gehouden toezicht.

De oordeelsvorming van de raad in overeenstemming met het normenkader onder principe 1 is uitgewerkt in de paragraaf 'bevindingen en aanbevelingen'. In de paragrafen 'algemeen' en 'werkwijze' wordt toegelicht op welke wijze het normenkader onder principes 2 t/m 4 fonds specifiek is uitgewerkt.

6.4 Goedgekeurde besluiten

Op grond van de Pensioenwet behoeft een aantal bestuursbesluiten de goedkeuring van de raad. De raad heeft in 2022 zijn goedkeuring verleend aan de volgende besluiten:

- ✔ Functieprofiel opvolger Anna Timmermans.
- ✔ Functieprofiel opvolger(s) Ingmar Minderhoud.
- ✔ Bestuursverslag en de jaarrekening over 2021.

De raad heeft over de vaststelling van het jaarverslag en de jaarrekening over 2022 overleg gevoerd met het bestuur, het VO, de accountant en de certificerende actuaris. Op grond hiervan heeft de raad op 25 juni 2023 het besluit tot vaststelling van het bestuursverslag en de jaarrekening goedgekeurd.

6.5 Uitgebrachte adviezen

De raad heeft in 2022 onder andere geadviseerd/geklankbord over en aandacht gevraagd voor:

- De Wet toekomst pensioenen, waaronder de door het fonds gevolgde werkwijze ter voorbereiding hiervan.
- De toekomstvisie van het fonds, mede gelet op de verdere divergentie tussen ICP en NCP.
- De herijking van de governance als gevolg van de verdere divergentie tussen ICP en NCP
- De verdere invulling van het ESG-beleid (mede gelet op de vergrote focus hierop).
- De uitbestedingspartners.
- Potentiële belangenverstrengeling.
- Het al dan niet toepassen van het transitie-F'TK voor de deadline van 1 januari 2023 en het goed documenteren van het beleid en het besluit.

6.6 Code Pensioenfondsen

De raad betreft de Code Pensioenfondsen bij het interne toezicht. In algemene zin gesteld, wordt de Code Pensioenfondsen door het bestuur op een consciëntieuze wijze toegepast. Dit geldt ook voor 2022 waarin de Code Pensioenfondsen door het fonds is nageleefd. Dit met uitzondering van norm 33: in het verantwoordingsorgaan heeft geen lid zitting dat jonger is dan 40 jaar. In het bestuur heeft wel een lid zitting dat jonger is dan 40 jaar. De raad ondersteunt het diversiteitsbeleid van het fonds waarbij ook wordt gestimuleerd dat jongere deelnemers zich aanmelden voor fondsorganen.

Daar waar nodig wordt onder 'bevindingen en aanbevelingen' nader op de normen uit de Code Pensioenfondsen ingegaan.

6.7 Opvolging aanbevelingen naar aanleiding van het toezicht over 2021

Het bestuur heeft de aanbevelingen van de raad naar aanleiding van het toezicht over het voorgaande jaar (2021) op een consciëntieuze en adequate wijze in zijn afwegingen meegenomen. Onverminderd het voorgaande, behoeven de volgende punten ook aandacht naar de toekomst: (1) de divergentie van de fondsen en de impact daarvan op de missie, visie en doelstellingen; (2) een adequate bemensing van het bestuursbureau (ter ondersteuning van het bestuur en de fondsorganen); (3) een goede analyse van de benodigde competenties voor het bestuur gelet op de (aanstaande) ontwikkelingen; en (4) een blijvende focus op ESG.

6.8 Bevindingen en aanbevelingen

Covid-19 crisis

De Covid-19 crisis is in de loop van 2022 grotendeels ten einde gekomen. Met name in de eerste maanden van 2022 had Covid nog een zware maatschappelijke impact. Gedurende deze periode is, net zoals in de voorgaande jaren van de Covid-periode, de business continuity bij de uitbestedingspartijen en het fonds gewaarborgd gebleven.

In de loop van 2022 zijn de positieve lessen van de Covid-periode, de mogelijkheden/voordelen van het digitale werken, en de voordelen van het in persoon werken en vergaderen zoveel mogelijk gecombineerd. De RvT complimenteert het bestuur en bestuursbureau voor de flexibele houding waarmee het fonds de covidperiode goed is doorgekomen en waarmee de positieve elementen van deze periode zijn behouden.

Oorlog in Oekraïne

De in 2022 uitgebroken oorlog in Oekraïne heeft grote impact op geopolitieke en macro-economische omstandigheden. Wij leven mee met de Oekraïense burgers die hierdoor zwaar getroffen worden.

Het financieel belang van de beleggingen in de bij de oorlog betrokken landen is zeer beperkt. De impact op de maatschappij en de economie is echter substantieel. De inflatie is voor het eerst sinds jaren hoog en de kapitaalmarktrente is sterk gestegen. We hebben vastgesteld dat het bestuur voldoende geïnformeerd wordt en alert de ontwikkelingen volgt en hierop reageert.

Missie, visie en strategie

Bij de oprichting van het fonds in 2013 heeft het bestuur de missie, visie en strategie vastgesteld in overleg met de destijds geldende fondsorganen. Deze doelstelling, missie en visie is verwoord als 'doelstelling, missie en visie' en vastgelegd in de jaarverslag en in de ABTN.

De raad constateert dat in 2022 zich ontwikkelingen hebben voorgedaan die van impact zijn op de uitvoering van de pensioenregeling van de werkgever zoals deze vanaf 2013 te doen gebruikelijk was in de vorm van een substantieel aantal dubbele benoemingen in het bestuur en de raad van toezicht van beide fondsen.

De meest in het oog springende ontwikkeling betrof de divergentie tussen beide fondsen doordat bij het fonds de pensioenregeling door Nationale Nederlanden is gesloten en de daarmee samenhangende beëindiging van de uitvoeringsovereenkomst per oktober 2022, dit in tegenstelling tot ICP.

Daarnaast zijn de voorbereidingen ten aanzien van het Pensioenakkoord voortgezet. De raad heeft bij het bestuur onder de aandacht gebracht dat de huidige doelstellingen en missie en visie als een belangrijk anker en toetsingskader kan fungeren bij de besluitvorming door het bestuur aangaande deze ontwikkelingen. De raad constateert dat het bestuur voornemens is om in 2023 de huidige doelstelling, missie en visie van het fonds te evalueren en indien nodig te wijzigen om aansluiting te vinden bij voornoemde ontwikkelingen.

Aanbeveling 2023

Evalueer en herformuleer de huidige doelstelling, missie en visie met het oog op de gesloten pensioenregeling en opgezegde uitvoeringsovereenkomst met daarbij de invulling van de strategie als aandachtspunt.

Besturing

Gedurende het jaar hebben zich zowel in het bestuur als in het verantwoordingsorgaan diverse wisselingen voorgedaan. Zo is Mila van den Bout-Kisoen op 4 januari 2022 als werknemers-vertegenwoordiger namens het CNV tot het bestuur toegetreden. Per 19 mei 2022 is Derick le Roux als werkgeverslid tot het bestuur toegetreden. Voorts heeft de raad in 2022 goedkeuring verleend aan het functieprofiel voor de opvolgers van Anna Timmermans en Ingmar Minderhoud die beiden in 2023 zullen terugtreden.

In het verantwoordingsorgaan is Monique Loef per 1 november 2022 en Mehtap Andaç per 6 december 2022 herbenoemd. Monique Loef heeft daarbij aangegeven dat zij voor een korte periode beschikbaar is en wel tot 1 mei 2023.

De raad bestaat statutair uit drie personen. Met ingang van 31 december 2022 heeft Erwin Capitain zijn maximale zittingstermijn bereikt conform het door de raad bij aantreden in 2017 opgestelde rooster van aftreden. Hij is op die datum teruggetreden als lid van de raad. Het VO heeft op basis van een door de raad na advies van het VO vastgestelde profielschets Orpa Bisschop in de raad als opvolger van Erwin Capitain geselecteerd. Orpa Bisschop is per 21 april 2023 benoemd als lid van de raad.

Met betrekking tot het bestuursbureau merkt de raad op dat de bemensing een aandachtspunt blijft: de raad heeft geconstateerd dat dit tijdsbeslag gedurende 2022 is toegenomen en verwacht dat deze ook in 2023 zal toenemen gezien de ontstane divergentie tussen beide pensioenfondsen en daarmee samenhangende nieuwe uitvoering van een gesloten pensioenregeling en eventuele collectieve waardeoverdracht.

Het bestuur heeft zich bewust getoond van deze toenemende werkdruk en ondersteunt de initiatieven vanuit het bestuursbureau teneinde de resources te versterken, al dan niet op flexibele basis.

Aanbeveling 2023

De raad moedigt het bestuur aan voldoende oog te houden voor het belang van een stevig bestuursbureau met voldoende man- en slagkracht, ook voor het kunnen blijven uitvoeren van een gesloten pensioenregeling en eventuele toekomstige collectieve waardeoverdracht.

De Wet toekomst pensioenen

Het bestuur heeft ook in 2022 de Wet toekomst pensioenen verder opgepakt in projectvorm, bestaande uit vier werkgroepen onder leiding van een externe procesbegeleider. De koppeling tussen de werkgroepen en het delen van informatie onderling (binnen het bestuur) alsmede met het VO en de raad behoeft blijvend aandacht.

De strategische positionering versus de werkgever heeft in het bijzonder veel aandacht gekregen, gezien de geuite wens van de werkgever om samen met sociale partners te komen tot een gewijzigde pensioenregeling en de opzegging van de uitvoeringsovereenkomst per 1 oktober 2022, vooruitlopend op de Wet toekomst pensioen. Gezien deze ontwikkelingen is de Wet toekomst pensioen naar de achtergrond verschoven. Dit neemt overigens niet weg dat het fonds is gestart met het in kaart brengen van de datakwaliteit in verband met een mogelijke transitie naar het nieuwe pensioenstelsel.

Aanbeveling 2023

De raad beveelt het fonds aan zijn aandacht voor de vereiste datakwaliteit in verband met een eventuele toekomstige collectieve waardeoverdracht te intensiveren.

Nieuwe pensioenregeling en uitvoeringsovereenkomst

De raad constateert dat in het verslagjaar 2022 wederom veel aandacht is uitgegaan naar de ontwikkelingen bij NN rondom de pensioenovereenkomst en de uitvoeringsovereenkomst, welke beiden afliepen op 31 december 2021. Sociale partners hebben het fonds verzocht om de uitvoering van de pensioenovereenkomst vanaf 1 januari 2022 tot 1 oktober 2022 tijdelijk ongewijzigd voort te zetten. De raad constateert dat het fonds ook in 2022 op een consciëntieuze wijze de sociale partners heeft geïnformeerd en hun verzoeken om informatie heeft beoordeeld en daarbij in het belang van alle betrokkenen heeft gehandeld. Dit heeft geresulteerd in de opdrachtaanvaarding door het fonds van de tijdelijke NN-pensioenregeling welke is neergelegd in de aangepaste pensioenovereenkomst en uitvoeringsovereenkomst. Per 1 oktober 2022 is de uitvoeringsovereenkomst daarmee definitief tot een einde gekomen. Het fonds heeft vervolgens de nodige aandacht besteed aan de premievrijmaking van de pensioenregeling en om, in overleg met NN, te komen tot een afwikkelplan dat recht doet aan alle stakeholders. De raad spreekt hierbij zijn complimenten uit voor de zorgvuldige en weloverwogen besluitvorming van het bestuur en de gedegen ondersteuning door het bestuursbureau in dit traject.

Een ander aandachtspunt was de in augustus 2021 aangekondigde overname van NN Investment Partners door Goldman Sachs, met een voorgenomen overdracht in het eerste kwartaal van 2022. Dit betreft circa 800 deelnemers op een totaal deelnemersbestand van circa 8.000. Het fonds heeft op verzoek van de werkgever de deelname van betrokkenen aan de pensioenregeling van NN tijdelijk gecontinueerd en wel tot uiterlijk 31 december 2023 met een tussentijdse opzegtermijn van 2 maanden. De raad constateert dat het bestuur bij zijn besluitvorming de belangen van alle partijen en de impact hiervan op het fonds zorgvuldig heeft afgewogen en daarbij een adequate mate van flexibiliteit heeft getoond.

Bedrijfsvoering

De raad constateert dat de interne bedrijfsvoering van het fonds op orde is. Het risicobewustzijn bij het bestuur en het bestuursbureau is hoog. Het risicomanagement is geïntegreerd in de reguliere processen, en krijgt continue aandacht.

Er vinden jaarlijks gedegen actuariële analyses plaats. De gehanteerde actuariële grondslagen worden periodiek op toereikendheid geëvalueerd en waar nodig, zoals in 2022 de opslag voor het partnerpensioen, bijgesteld. In dit kader is de kostenvoorziening bijgesteld. Nu inmiddels bekend is dat de pensioenregeling wordt gestopt, er met NN een regeling is getroffen over de uitvoeringskosten, is het van belang de kostenvoorziening opnieuw te evalueren.

De sleutelfunctiehouders risicomanagement, interne audit en actuarieel geven adequaat invulling aan hun rol. De onder hun regie uitgevoerde werkzaamheden versterken de checks en balances in de fondsorganisatie. De inmiddels bij AZL ingeregelde 'look-through' op de aldaar uitgevoerde interne audits is inmiddels goed ingeregeld. De door de sleutelfunctiehouders uitgebrachte rapportages en de daarin opgenomen aanbevelingen krijgen de goede bestuurlijke aandacht.

In het verslagjaar is extra aandacht geweest voor de ICT. Zo zijn de strategische IT risico's herijkt, is in het kader van de jaarlijkse SIRA risico-assessment o.m. het cyberrisico geactualiseerd en heeft een interne audit naar de interne audit informatiebeveiliging plaatsgevonden met als eindoordeel goed. Ook bij AZL hebben interne audits plaatsgevonden inzake ICT, w.o. ook cybercrime. De bevindingen en aanbevelingen worden opgevolgd.

Met betrekking tot de uitbestedingsrelaties blijft een strakke monitoring nodig, daar regelmatig blijkt dat er gebreken zijn in de operationele processen bij

de uitbestedingspartijen State Street en AZL. De ISAE-rapportages van de uitbestedingspartijen worden gedegen gemonitord en er vindt regelmatig afstemming plaats over de SLA-rapportages.

De bij State Street uitbestede processen worden nauwkeuring gemonitord door het bestuursbureau. Bij tekortkomingen in de interne beheersing wordt proactief gehandeld vanuit het bestuursbureau.

De periodieke on-site-visits dragen goed bij aan een effectieve monitoring van de door AZL uitgevoerde processen.

Er is periodiek overleg met de uitbestedingspartijen (met name AZL) over de voorbereidingen op de mogelijke gevolgen van de invoering van het Pensioenakkoord, met name waar het de pensioenuitvoering en administratieve processen betreft. Dit is een voortdurend aandachtspunt.

DNB heeft guidance inzake klimaat- en milieurisico's en meer in het algemeen ESG gepubliceerd. De raad beveelt het bestuur aan een gap-analyse te (laten) uitvoeren en de periodieke risico-assessments verder uit te breiden met de voor het fonds relevante klimaat- en milieurisico's.

Aanbeveling 2023

De raad beveelt aan een gap-analyse uit te (laten) voeren op de guidance van DNB ten aanzien van dit onderwerp en deze risico's verder te integreren in het risicoraamwerk en de periodieke risico-assessments.

Balansbeheer

Financiële positie

De raad wordt tenminste maandelijks geïnformeerd over de ontwikkeling van de financiële positie van het fonds. De beleidsdekkingsgraad steeg fors van 111,9% ultimo 2021 naar 126,5% ultimo 2022, dit met name als gevolg van de in 2022 fors gestegen kapitaalmarktrente waarvan het effect deels teniet werd gedaan door de daling van de koersen van de zakelijke waarden.

Ook de voor de pensioenopbouw relevante premiedekkingsgraad is door de stijgende kapitaalmarktrente opzichte van vorig jaar fors gestegen van 117,3% tot 180,2% per ultimo 2022.

Hoewel de dekkingsgraad van het fonds sterk verbeterd is, blijft zij kwetsbaar voor de volatiliteit op de voor het fonds relevante vermogensmarkten. Gegeven de hogere inflatieomgeving staat daarnaast ook de koopkracht van de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten onder druk.

De uitvoeringskosten van het fonds worden naar de mening van de raad nog immer adequaat beheerst en bevinden zich onder het gemiddelde kostenniveau van in omvang vergelijkbare ondernemingspensioenfondsen.

Balansmanagement en vermogensbeheer

In 2022 was sprake van turbulente ontwikkelingen op de financiële markten. De Russische invasie in Oekraïne, de mede daaruit voortvloeiende forse stijgingen van de energieprijzen, de hardnekkigheid van de inflatie en de vastberadenheid van centrale banken om de inflatieverwachtingen te temperen vormden daarbij een giftige cocktail. De snelheid en omvang van de verhogingen van de beleidsrentes verrasten de financiële markten en deden de volatiliteit fors toenemen. Wereldwijde aandelenmarkten daalden in euro's gemeten met

ruim 10%. De obligatiemarkten, zowel die van staatsobligaties als die van bedrijfsobligaties, daalden nog veel sterker met koersdalingen van meer dan 15%. Dergelijke koersdalingen waren sinds het begin van vorige eeuw nog nimmer geregistreerd. Zoals hierboven vermeld konden dekkinggraden als gevolg van de sterke stijging van de kapitaalmarktrentes fors herstellen ondanks de waardedalingen op de beleggingen. Het PHO-balansbeheer kwam gedurende 2022 tegen deze achtergrond veelvuldiger bijeen om de robuustheid van het gevoerde strategische en tactische beleggingsbeleid te evalueren. Geconcludeerd kan worden dat de gerealiseerde beleggingsresultaten over 2022 weliswaar negatief maar marktconform waren.

Alle in de ALM-analyse van 2021 gemoduleerde en geïmplementeerde asset klassen worden consequent gemonitord op toegevoegde waarde voor de beleggingsportefeuille. In oktober 2022 is een nieuwe ALM uitgevoerd voor NCP door WTW. De uitkomsten daarvan en de eventuele gevolgen van het premievrij maken van het fonds zijn meegenomen in de verdere analyse en besluiten. De afbouw van risico kon, volgens berekeningen in de ALM-studie, effectiever worden geborgd door de renteafdekking te verhogen van strategisch 50% tot 70% dan de verhouding tussen matching en return portefeuille aan te passen. Het fonds heeft in december 2022 de implementatie daarvan afgerond.

De raad onderschrijft het niet mechanisch uitvoeren van het beleggingsbeleid, maar wil daarbij wel waarschuwen dat dit, indien te ver doorgevoerd, effectief tot een tactisch beleid leidt. Zo is in 2022 de daadwerkelijke renteafdekking in het eerste halfjaar lager geweest dan de strategisch vastgestelde renteafdekking van 50%.

De RvT constateert een vergrote focus van het bestuur op ESG-beleid. Het ESG-beleid wordt begin 2023 herijkt naar aanleiding van een workshop over het ESG-beleid en verkennende sessies naar klimaatrisico's in 2022. Ook worden de ESG-beliefs nader uitgewerkt ter vaststelling door het bestuur. Dit past in de maatschappelijke ontwikkelingen en het belang

dat de werkgever hieraan hecht. ESG is echter een 'moving target' en vraagt blijvende aandacht van het bestuur.

In maart 2021 heeft het PHO Balansbeheer een kennissessie, met medewerking van Cardano, georganiseerd over een tweetal inflatie mitigerende assetklassen binnen het vastrentende spectrum te weten, "inflation linked bonds" en "inflation linked swaps". Nu de inflatie zich op een structureel hoger niveau lijkt te nestelen lijkt het opportuun om bovenstaande assetklassen te betrekken in een bredere verkenning naar asset en sub-assetklassen met mogelijke inflatie mitigerende werkingen.

Aanbevelingen 2023

- Gegeven de structurelere hogere inflatie beveelt de RvT het bestuur aan om inflatie mitigerende assetklassen, zowel liquide als illiquide, nader te analyseren en op geschiktheid en inpasbaarheid in het huidige en/of toekomstige beleggingsbeleid te beoordelen.*
- De RvT vraagt aandacht voor de uit SFDR en Taxonomie voortvloeiende rapportageverplichtingen.*
- De vervolgstap te maken van het formuleren van ESG-beleid naar de implementatie daarvan in de daarbij passende assetklassen.*

6.9 Zelfevaluatie

In najaar van 2022 heeft de raad een zelfevaluatie uitgevoerd. De raad heeft kunnen concluderen dat het de toezichtfunctie naar behoren heeft kunnen uitoefenen. De onderlinge verhoudingen zijn goed. Er heerst een prettige sfeer, een open cultuur, waar de leden van de raad met respect met elkaar omgaan en vrij zijn alles te kunnen bespreken. De samenwerking met de fondsorganen is goed.

De raad is van mening dat de aandacht voor de korte en lange termijn goed is verdeeld. Met betrekking tot de toezichtthema's houdt de raad daar ook rekening mee. De raad maakt nadrukkelijk onderscheid tussen de toezichthoudende taken en adviesrol en heeft de invulling van deze laatste rol met elkaar én met het bestuur besproken. Er is sprake van vertrouwen tussen bestuur en de raad in een open dialoog.

Er is bij leden van de raad voldoende aandacht voor het onderhouden van hun deskundigheid en permanente educatie/vakbekwaamheid.

Toezichtthema's 2023

De raad gaat in 2023 de volgende toezichtthema's hanteren:

- ✔ Missie & visie & strategie voor toekomst pensioenfondsen.
- ✔ Governance gezien divergerende besturen.
- ✔ Wtp, inclusief proces met aangesloten werkgevers en afgewogen rolverdeling van diverse fondsorganen, adequate vastlegging besluitvorming/ audittrail en zorgvuldige communicatie.
- ✔ Evenwichtige belangenafweging besluitvorming rondom toekomst.
- ✔ Belasting & retentie bestuursbureau.
- ✔ Vastgestelde ESG-beleid en de implementatie daarvan in passende asset classes.
- ✔ Aandacht voor uit SFDR en taxonomie voortvloeiende rapportageverplichtingen.
- ✔ Inflatie mitigerende assetklassen, in breedste zin, te analyseren en beoordelen op inpasbaarheid huidige en/of toekomstige beleggingsbeleid.

Amsterdam, juni 2023

Irene Vermeeren, voorzitter

Pim Baljet

Orpa Bisschop

Reactie van het bestuur op het oordeel van de raad van toezicht

Het bestuur heeft met belangstelling kennisgenomen van het toezichtrapport van de raad van toezicht (RvT) over 2022. Het bestuur is verheugd te vernemen dat de RvT een positief beeld heeft van de kwaliteit van beleids- en besluitvorming. Het bestuur onderschrijft de aanbevelingen van de RvT. Op een aantal van de waarnemingen en aanbevelingen van de RvT zal het bestuur onderstaand nader ingaan.

Het bestuur is een verkenning gestart van de toekomst van het pensioenfonds. Aan de hand daarvan wordt een nieuwe visie ontwikkeld, die bepalend zal zijn voor de missie en strategie.

Een voldoende bemenst bestuursbureau is continu een punt van aandacht tussen directeur bestuursbureau en de voorzitter. Voor grote veranderingen zoals een waardeoverdracht zijn vooraf middelen gebudgetteerd voor externe inhuur.

Intensivering van aandacht voor datakwaliteit is inmiddels gebeurd en het beleid is vastgesteld. In 2023 wordt gestart met de uitvoering van het beleid.

Het bestuur heeft kennis genomen van de DNB Gids voor de beheersing van klimaat- en milieurisico's en zal de inhoud langs de gebruikelijke weg bespreken.

Ten aanzien van de beleggingsportefeuille hebben recente ALM verkenningen aangetoond dat de huidige asset allocatie, door de verder geoptimaliseerde spreiding, reeds een goede inflatie hedge kent en aanvullende maatregelen niet nodig zijn en bovendien momenteel erg prijzig zijn. Het bestuur heeft eind vorig jaar de renteafdekking naar boven toe op 70% gesteld. Voor wat betreft ESG is het beleid voorlopig om onder artikel 6 SFDR te blijven vallen. Het bestuur heeft een adviseur ingeschakeld die alle teksten toetst op de nieuwe regels. Aan de hand daarvan vindt een update plaats. In verband met de toekomst van het

fonds heeft het bestuur besloten pas op plaats te maken met formulering van het ESG-beleid. Het bestuur dankt de RvT voor de constructieve samenwerking en de verstrekte waardevolle input en adviezen gedurende 2022. Wat het bestuur betreft is het hierbij van belang om te continueren met het onderhouden van aanvullend inhoudelijk overleg, buiten de formele reguliere bijeenkomsten om. Daarnaast wil het bestuur de RvT in een open dialoog proactief blijven informeren over voorkomende zaken. Wij zien uit naar de samenwerking in 2023.

Amsterdam, juni 2023

Jaarrekening

07

7. Jaarrekening

Alle bedragen in deze jaarrekening zijn in duizenden euro, tenzij anders vermeld.

Balans

(na bestemming saldo)

Activa

	31-12-2022	31-12-2021
Beleggingen voor risico pensioenfonds [1]		
Vastgoed	121.338	120.943
Aandelen	251.392	353.196
Vastrentende waarden	465.364	629.066
Derivaten	243.752	36.685
	1.081.846	1.139.890
Vorderingen en overlopende activa [2]	1.035	980
Liquide middelen [3]	41.631	12.235
Totaal activa	1.124.512	1.153.105

Passiva

	31-12-2022	31-12-2021
Reserves		
Fondsvermogen	[4] 156.294	160.134
	156.294	160.134
Technische voorzieningen voor risico pensioenfonds		
Technische voorziening pensioenverplichtingen	[5] 712.016	946.544
Technische voorziening AO	[6] 34	53
	712.050	946.597
Kortlopende schulden en overlopende passiva [7]	256.168	46.374
Totaal passiva	1.124.512	1.153.105

[.] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Staat van baten en lasten

		2022	2021
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds	[8]		
Directe beleggingsopbrengsten		17.141	15.230
Indirecte beleggingsopbrengsten		-360.622	-5.847
Geboekte kosten van vermogensbeheer		-1.457	-1.161
		-344.938	8.222
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	[9]	108.259	133.685
Saldo van overdrachten van rechten	[10]	3.226	3.851
Pensioenuitkeringen	[11]	-2.108	-1.541
Mutatie overige voorzieningen	[12]		
Pensioenopbouw		-92.875	-118.367
Indexering en overige toeslagen		-74.508	0
Kanssystemen		74	-2.511
Rentetoevoeging		5.108	5.419
Onttrekking voor pensioenuitkeringen		2.143	1.558
Toevoeging voor pensioenuitvoeringskosten		-1.912	-2.189
Wijzigen marktrente		411.246	74.653
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten		-3.219	-4.121
Wijziging actuariële uitgangspunten		-8.656	-2.184
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen		-2.873	3.504
		234.528	-44.238
Mutatie technische voorziening AO	[13]	19	-32
Herverzekering	[14]	-92	-136
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	[15]	-2.734	-2.413
Overige baten en lasten	[16]	0	0
Saldo van baten en lasten		-3.840	97.398

[.] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Kasstroomoverzicht

		2022	2021
Pensioenactiviteiten			
Ontvangsten			
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	108.077	134.357	
Uitkeringen uit herverzekering	0	0	
Overgenomen pensioenverplichtingen	6.721	5.421	
	114.798	139.778	
Uitgaven			
Uitgekeerde pensioenen	-2.096	-1.531	
Premies herverzekering	-117	-136	
Overgedragen pensioenverplichtingen	-3.486	-1.570	
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-2.777	-2.413	
Overige	0	0	
	-8.476	-5.650	
Totaal pensioenactiviteiten		106.322	134.128
Beleggingsactiviteiten			
Ontvangsten			
Verkopen en aflossingen beleggingen	709.809	449.500	
Directe beleggingsopbrengsten	17.141	15.229	
	726.950	464.729	
Uitgaven			
Aankopen beleggingen	-802.419	-588.777	
Kosten van vermogensbeheer	-1.457	-1.161	
	-803.876	-589.938	
		-76.926	-125.209
Mutatie liquide middelen		29.396	8.919
Saldo liquide middelen 1 januari		12.235	3.316
Saldo liquide middelen 31 december		41.631	12.235

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemeen

NN CDC Pensioenfonds heeft bij de samenstelling van het bestuursverslag, de jaarrekening en de overige gegevens Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving toegepast, in het bijzonder RJ610 'Pensioenfonds'.

Waardering

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien. De financiële gevolgen van een herziening worden verwerkt in de periode(n) waarop de herziening betrekking heeft.

Schattingswijzigingen

Tot en met 2021 werd voor niet ingegane wezenpensioenen een voorziening gevormd van 2% van de voorziening voor het latent partnerpensioen voor deelnemers en gewezen deelnemers. In 2022 is dit verhoogd naar 3%.

Criteria voor opname

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het fonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post nog af te wikkelen transacties. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Algemene grondslagen

De activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij hierna een andere grondslag wordt vermeld. Activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de middenkoers per balansdatum. Alle baten en lasten worden ten gunste of ten laste van het resultaat gebracht, rekening houdend met de overlopende posten per balansdatum. Baten en lasten voortvloeiend uit transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koersen op transactiedatum. Waar nodig vindt waardevermindering plaats voor het risico van onvolwaardigheid van het actief.

Beleggingen voor risico van het pensioenfonds

Alle beleggingen zijn voor risico van het fonds. De beleggingen worden gewaardeerd tegen de reële waarde per balansdatum. Vaststelling van deze reële waarde vindt plaats op basis van de onderstaande uitgangspunten. De uit de waarderingsgrondslagen voortvloeiende gerealiseerde en ongerealiseerde waarderingsverschillen op beleggingen en op derivaten worden als indirecte beleggingsopbrengsten ten gunste of ten laste van het resultaat gebracht.

Vastgoed

Beursgenoteerd indirect vastgoed

Participaties in vastgoedbeleggingsfondsen met een beursnotering worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende beurskoers.

Niet-beursgenoteerd indirect vastgoed

Participaties in vastgoedbeleggingsfondsen die geen beursnotering kennen, worden gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de intrinsieke waarde. Deze waarde wordt ontleend aan de meest recente taxaties op kwartaalbasis. Het fonds toetst de geschiktheid van de gehanteerde grondslagen, schattingen en veronderstellingen die gehanteerd worden bij de taxaties.

Vastrentende waarden

Obligaties

Beursgenoteerde obligaties worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende beurskoers.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen

Beursgenoteerde aandelen worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende beurskoers.

Beleggingsinstellingen in aandelen

Participaties in beleggingsfondsen in aandelen met een beursnotering worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende koers.

Derivaten

Derivaten, die zijn afgesloten voor risicoafdekking en die deel uitmaken van de beleggingsportefeuille, zijn separaat gerubriceerd onder de categorie Derivaten.

De derivatenposities met een negatieve waardering zijn opgenomen onder de post kort lopende schulden en overlopende passiva.

Valutaderivaten

De reële waarde van valutatermijntransacties wordt bepaald op basis van de ultimo verslagperiode geldende marktnotering voor de resterende looptijd. Indien geen marktnotering beschikbaar is, wordt de waarde bepaald met behulp van in de markt gangbare waarderingmodellen.

Aandelenderivaten

In 2022 heeft het fonds geen andere aandelenderivaten dan beursgenoteerde futures die onderdeel uitmaken van de portefeuille die middels mandaat door State Street Global Asset Advisors wordt beheerd. Deze derivaten worden op beurskoers gewaardeerd.

Rentederivaten

De reële waarde van renteswaps wordt bepaald op basis van de ultimo verslagperiode geldende marktnotering voor de resterende looptijd. Indien geen marktnotering beschikbaar is, wordt de waarde bepaald met behulp van in de markt gangbare waarderingmodellen.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking, worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Reserves

Algemene reserve

Aan de algemene reserves wordt het resultaat over het kalenderjaar toegevoegd dan wel onttrokken.

Technische voorzieningen

De technische voorzieningen worden actuariael bepaald als de contante waarde van de opgebouwde pensioenrechten van de verzekerden met inachtneming van onder meer de volgende verzekeringstechnische grondslagen:

- **Interest:** de DNB-rentecurve ultimo 2022, die is gepubliceerd door DNB.
- **Sterfte:** Prognosetafel AG2022, met een fonds specifieke leeftijdsafhankelijke correctiefactor op de sterftekansen (ervaringssterfte)¹. Voor ingegaan wezenpensioen wordt de sterftekans verwaarloosd.
- **Partnerfrequentie:** de voorziening voor het latente partnerpensioen voor niet-gepensioneerden is vastgesteld volgens het onbepaalde partnersysteem. De partnerfrequenties zijn gebaseerd op fondsspecifieke waarnemingen. Op pensioenleeftijd wordt de partnerfrequentie 100% verondersteld in verband met de mogelijkheid tot uitruil. Na pensionering wordt uitgegaan van het bepaalde partnersysteem.
- **Niet ingegaan wezenpensioen:** een voorziening wordt gevormd ter grootte van 3% van de voorziening voor het latent partnerpensioen voor deelnemers en gewezen deelnemers
- **Uitkeringen:** de uitkeringen worden continu betaalbaar verondersteld.
- **Leeftijden:** de leeftijd van de (gewezen) deelnemer, de pensioengerechtigde, de nabestaande of de wees wordt in jaren en maanden nauwkeurig vastgesteld.
- **Leeftijdsverschil:** mannelijke hoofdverzekerde is 2 jaar en 6 maanden ouder dan vrouwelijke medeverzekerde; vrouwelijke hoofdverzekerde is 2 jaar jonger dan de mannelijke medeverzekerde.

---

¹ Op de overlevingstafel van het Actuarieel Genootschap wordt een correctie toegepast voor wat betreft het verschil in sterfjepatroon tussen de gehele Nederlandse bevolking en de populatie van het fonds.

- ❧ **Kosten:** in de voorziening pensioenverplichtingen is een excassovoorziening begrepen van 2,25% van de netto voorziening.
- ❧ **Arbeidsongeschiktheid:** de technische voorziening voor (gedeeltelijk) arbeidsongeschikte deelnemers is vastgesteld als de contante waarde van de bereikbare pensioenaanspraken. Daarbij wordt geen rekening gehouden met revalideringskansen (dus 100% reservering voor de toekomstige premievrijgestelde opbouw).

De voorziening pensioenverplichtingen omvat tevens de voorziening 'uitlooprisico arbeidsongeschiktheid'. Deze voorziening dient ter dekking van toekomstige arbeidsongeschiktheidsschades. De voorziening is gelijk aan de som van de opslag voor premievrijstelling in de feitelijke premie over de laatste twee verstreken jaren.

Overige technische voorzieningen

- ❧ **Inlooprisico arbeidsongeschiktheid.** Bij de start van NN CDC Pensioenfonds was een groep deelnemers reeds ziek of gedeeltelijk arbeidsongeschikt. Indien één van deze deelnemers ontslagen wordt vanwege een toekenning van een IVA-uitkering, wordt de pensioenopbouw van deze deelnemer premievrij voortgezet binnen NN CDC Pensioenfonds. De voorziening inlooprisico arbeidsongeschiktheid is gevormd voor premievrije voorzetting van pensioenopbouw van deze groep.

Herverzekeringen

- ❧ Uitgaande herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft.
- ❧ 2 jaar na afloop van de contractperiode wordt door de verzekeraar bepaald aan de hand van de overlijdenskapitalen en arbeidsongeschiktheidskapitalen of er uitkering plaatsvindt uit hoofde van overlijdensrisico/arbeidsongeschiktheidsrisico.
- ❧ Op het herverzekeringscontract is geen winstdeling van toepassing.

Kortlopende schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Resultaatbepaling

Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfondsen

Onder de directe beleggingsopbrengsten worden mede begrepen de verdiende interest en de dividenden op aandelen. De dividenden worden als opbrengst verantwoord op het tijdstip dat de koers van het desbetreffende aandeel ex-dividend noteert. Tot de indirecte beleggingsopbrengsten behoren zowel de gerealiseerde als de niet-gerealiseerde koers- en valutakoersresultaten van beleggingen. Activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de per balansdatum geldende middenkoersen. De daarbij optredende waarderingsverschillen worden in de staat van baten en lasten verantwoord. Alle transacties in vreemde valuta worden verantwoord tegen de op de transactiedatum laatst bekende middenkoers.

Premiebijdragen van werkgevers en werknemers

Vanaf 1 juli 2019 wordt de CDC-premie periodiek vastgesteld door de sociale partners. Voor 2022 bedroeg dit premiepercentage 30,0%. De werkgever betaalt de totale premie aan het fonds. Van deze totale premie krijgt de werkgever een deel terug doordat de werknemers een eigen bijdrage aan de werkgever betalen waarvan de hoogte vast ligt in de cao. De uitvoeringskosten en de directe beleggingskosten worden apart van de hierboven vermelde premie door de werkgever vergoed.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

Onder de toelichting onder technische voorzieningen zijn de grondslagen voor de mutatie voorziening pensioenverplichtingen opgenomen.

Grondslagen voor de opstelling van de risico-informatie (RJ610)

Het fonds belegt onder meer via beleggingsfondsen. De nadere risico-informatie die uit hoofde van de regelgeving (RJ610) wordt gerepresenteerd, is mede ontleend aan de onderliggende gegevens van die beleggingsfondsen. De beleggingen in die beleggingsfondsen zijn betrokken in de rubriceringen.

Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht geeft inzicht in de herkomst en aanwending van kasmiddelen. De kasstromen zijn gerubriceerd naar kasstroom uit pensioenactiviteiten, kasstroom uit beleggingsactiviteiten en overige mutaties. Bij het opstellen van het kasstroomoverzicht is de directe methode gehanteerd.

Toelichting op de balans

Activa

[1] Beleggingen voor risico pensioenfonds

Categorie	Stand ultimo 2021	Aankopen / Verstrekkingsen	Verkopen aflossingen	Gerealiseerde beleggingsresultaten	Niet gerealiseerde beleggingsresultaten	Stand ultimo 2022
Vastgoed						
Indirecte vastgoedbeleggingen	120.943	66.194	-59.747	9.296	-15.348	121.338
	120.943	66.194	-59.747	9.296	-15.348	121.338
Aandelen						
Rechtstreeks en via beleggingsfondsen	353.196	85.104	-132.313	15.031	-69.626	251.392
	353.196	85.104	-132.313	15.031	-69.626	251.392
Vastrentende waarden						
Obligaties	629.066	597.911	-517.867	-18.846	-224.900	465.364
	629.066	597.911	-517.867	-18.846	-224.900	465.364
Derivaten						
Valutaderivaten	-4.949	41.836	0	-41.863	19.184	14.208
Rentederivaten	-3.719	11.374	0	-11.487	-22.063	-25.895
	-8.668	53.210	0	-53.350	-2.879	-11.687
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds	1.094.537	802.419	-709.927	-47.869	-312.753	826.407
Derivaten opgenomen onder kortlopende schulden en overige passiva	45.353					255.439
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds activa zijde	1.139.890					1.081.846

Ultimo 2022	Directe marktnotering	Afgeleide marktnotering	Overige waarderingmethoden	Totaal
Vastgoed	0	0	121.338	121.338
Aandelen	251.392	0	0	251.392
Vastrentende waarden	465.364	0	0	465.364
Derivaten	0	-11.687	0	-11.687
	716.756	-11.687	121.338	826.407

Ultimo 2021	Directe marktnotering	Afgeleide marktnotering	Overige waarderingmethoden	Totaal
Vastgoed	68.016	0	52.927	120.943
Aandelen	353.196	0	0	353.196
Vastrentende waarden	629.066	0	0	629.066
Derivaten	0	-8.668	0	-8.668
	1.050.278	-8.668	52.927	1.094.537

In de opstelling zijn de posities in overlopende posten inzake beleggingen meegenomen. In de bovenstaande opstelling zijn de beleggingen ingedeeld naar waarderingmethode, welke hieronder kort zijn toegelicht.

- **Directe marktnotering:** De waarde van de belegging is gebaseerd op direct waarneembare marktnoteringen van identieke beleggingen in een actieve markt.
- **Afgeleide marktnotering:** Actuele waarde wordt vastgesteld aan de hand van waarderingmodellen waarin gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata.
- **Overige waarderingmethoden:** De waarde wordt vastgesteld met waarderingmodellen waarin niet gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata.

Verpanding

Het fonds heeft eind 2022, evenals in 2021 geen securities lending toegepast. Bij het afsluiten van derivaten contracten wordt onderpand gevraagd of gegeven. Van de totale obligatieportefeuille is per 31 december 2022 per saldo € 69,5 mln (2021: € 13,1 mln) ontvangen als onderpand.

[2] Vorderingen en overlopende activa	31-12-2022	31-12-2021
Vorderingen op aangesloten ondernemingen	0	0
Vorderingen inzake overlopende intrest en dividend	1.009	980
Verzekeringsmaatschappijen	25	0
Overige	1	0
Totaal vorderingen en overlopende activa	1.035	980

De vorderingen op de aangesloten ondernemingen blijven onder de wettelijke maxima.
De vorderingen en overlopende activa hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

[3] Liquide middelen	31-12-2022	31-12-2021
Depotbanken	40.968	10.975
ING Bank N.V.	663	1.260
	41.631	12.235

De liquide middelen zijn ter vrije beschikking van het fonds.

Reserves

31-12-2022

31-12-2021

[4] Fondsvermogen

Stand per 1 januari	160.134		62.736	
Saldobestemming boekjaar	-3.840		97.398	
Stand per 31 december		156.294		160.134
Totaal eigen vermogen		156.294		160.134

31-12-2022

31-12-2021

<i>Het minimaal vereist vermogen bedraagt</i>	742.696	104,3%	991.700	104,8%
<i>Het feitelijk vereist vermogen bedraagt</i>	853.286	119,8%	1.133.843	119,8%
<i>Het strategisch vereist vermogen bedraagt</i>	847.634	119,0%	1.119.719	118,3%
<i>De dekkinggraad is</i>		121,9%		116,9%
<i>De beleidsdekkinggraad is</i>		126,6%		112,0%
<i>De reële dekkinggraad is</i>		90,1%		87,4%

De dekkinggraad is vastgesteld als het totaal eigen vermogen gedeeld door de totale technische voorzieningen.

De beleidsdekkinggraad is het 12-maands gemiddelde van de dekkinggraad.

Technische voorzieningen voor risico pensioenfonds	31-12-2022	31-12-2021
[5] Technische voorziening pensioenverplichtingen		
Stand per 1 januari	946.544	902.306
Het verloop van de voorziening is als volgt:		
Pensioenopbouw	92.875	118.367
Indexering en overige toeslagen	74.508	0
Kanssystemen	-74	2.511
Rentetoevoeging	-5.108	-5.419
Ottrekking voor pensioenuitkeringen	-2.143	-1.558
Toevoeging voor pensioenuitvoeringskosten	1.912	2.189
Wijzigen marktrente	-411.246	-74.653
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	3.219	4.121
Wijziging actuariële uitgangspunten	8.656	2.184
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	2.873	-3.504
Stand per 31 december	712.016	946.544

De duratie (modified duration) van de voorziening bedraagt 28,1 (2021: 29,7).

De rentetoevoeging is gelijk aan de 1-jaarsrente voor de voorziening pensioenverplichtingen.
Voor 2022 is deze gelijk aan -0,49% (2021: -0,53%).

[6] Overige technische voorzieningen	31-12-2022	31-12-2021
Voorziening inlooperisico AO		
Stand per 1 januari	53	21
Mutatie	-19	32
Stand per 31 december	34	53
Totaal technische voorzieningen	712.050	946.597

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds is als volgt opgebouwd:

	31-12-2022	31-12-2021
Actieve deelnemers	81.950	648.132
Gewezen deelnemers	585.816	255.875
Pensioengerechtigden	37.207	34.931
Overige	7.096	7.659
	712.069	946.597

[7] Kortlopende schulden en overlopende passiva	31-12-2022	31-12-2021
Derivaten	255.439	45.353
Schulden inzake beleggingen	152	241
Belastingen en sociale premies	58	45
Schulden aan aangesloten ondernemingen	152	139
Schulden inzake pensioenuitvoerings- en administratiekosten	40	75
Te verrekenen (vooruitontvangen) voorschot uitvoeringskosten	99	315
Uitkeringen	-1	2
Overige schulden	229	204
	256.168	46.374

Het fonds brengt de werkelijke uitvoeringskosten in rekening bij de werkgever. Van het 2022 voorschot is € 99 (2021: € 315) niet aangewend.

Alle kortlopende schulden en overlopende passiva hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

Niet in de balans opgenomen vorderingen en verplichtingen

Door het fonds zijn verplichtingen aangegaan met betrekking tot de periode na 31 december 2022. Deze investeringsverplichtingen zijn aangegaan uit hoofde van de beleggingen in niet-beursgenoteerd vastgoed en bedragen € 5,0 mln.

Verder is er een meerjarige overeenkomst gesloten met een service organisatie tot en met 2025 voor het verlenen van administratiediensten voor een bedrag van € 1,2 mln per jaar.

Bij ING beschikt het fonds over een kredietfaciliteit van € 50.

Toelichting op de staat van baten en lasten

[8] Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds	2022	2021
Directe beleggingsopbrengsten		
Vastgoed	2.800	3.733
Aandelen	5.625	5.396
Vastrentende waarden	6.593	5.212
Derivaten	92	287
Overige beleggingen	2.038	610
Banken	-7	-8
Waardeoverdrachten	0	0
Totaal directe beleggingsopbrengsten	17.141	15.230
Indirecte beleggingsopbrengsten	2022	2021
Vastgoed	-6.052	20.793
Aandelen	-54.595	69.946
Vastrentende waarden	-243.746	-72.745
Derivaten	-56.229	-23.841
Totaal indirecte beleggingsopbrengsten	-360.622	-5.847
Kosten van vermogensbeheer		
Directe vermogensbeheerkosten	-1.223	-933
Personeelskosten met betrekking tot vermogensbeheer	-234	-228
Totaal geboekte kosten vermogensbeheer	-1.457	-1.161
Totaal beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds	-344.938	8.222

De totale kosten van het vermogensbeheer bedragen € 3.085 (2021: € 2.166), deels geschat conform de richtlijnen van de Pensioenfederatie. Deze bestaan uit de direct in rekening gebrachte kosten vermogensbeheer en de kosten van het bestuursbureau die toe te wijzen zijn aan vermogensbeheer, zoals hierboven vermeld. Daarbij komen de overige op het rendement in mindering gebrachte kosten vermogensbeheer van € 1.628 (2021: € 1.005). De vermogensbeheerkosten zijn als volgt toe te rekenen aan de verschillende categorieën:

Vermogensbeheerkosten naar categorie:	2022	2021
Beursgenoteerd vastgoed	53	136
Niet-beursgenoteerd vastgoed	1.169	276
Aandelen	727	1.090
Vastrentende waarden	1.003	504
Derivaten	114	154
Liquiditeiten en overige	19	6
Totale kosten vermogensbeheer	3.085	2.166

Een deel van de kosten beheerloon € 528 (2021: € 480) wordt door de werkgever vergoed. De personeelskosten met betrekking tot vermogensbeheer worden volledig door de werkgever vergoed. Deze vergoeding is verantwoord onder de premies.

[9] Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	2022	2021
Pensioenpremie werkgevers	104.808	130.595
Kostenvergoeding	3.451	3.090
Inkoopsommen	0	0
	108.259	133.685

De kostenvergoeding bevat een vergoeding voor de pensioenuitvoerings- en administratiekosten (na vrijval excassokostenvoorziening ad € 46) van € 2.689 (2021: € 2.832), de personeelskosten met betrekking tot de vermogensbeheerkosten € 234 (2021: € 228) en het grootste deel van de directe kosten vermogensbeheer € 528 (2021: € 480).

	2022	2021
Feitelijke premie	107.497	132.977
Kostendeekkende premie	114.984	145.439
Gedempte kostendeekkende premie	71.938	82.856

De voor 2022 te betalen premie is vastgesteld op basis van een vast (doorsnee) premiepercentage van 30,0% (2021: 30,0%) van de pensioengrondslagsom exclusief uitvoeringskosten. De feitelijke premie ad € 107.497 (2021: € 132.977) is gebaseerd op dit premiepercentage, voor NN werd tot 1 oktober 2022 premie betaald. De samenstelling is vrijwel gelijk aan de componenten van de kostendeekkende premie.

De feitelijke premie is als volgt samengesteld:

	2022	2021
Actuarieel benodigd	41.588	48.583
Opslag in stand houden vereist vermogen	7.611	8.988
Opslag voor uitvoeringskosten	2.688	2.382
Voorwaardelijke componenten	20.051	22.903
Premiemarge	35.559	50.121
	107.497	132.977

De kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:

	2022	2021
Actuarieel benodigd	94.925	120.723
Opslag in stand houden vereist vermogen	17.371	22.334
Opslag voor uitvoeringskosten	2.688	2.382
	114.984	145.439

De gedempte kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:

	2022	2021
Actuarieel benodigd	41.588	48.583
Opslag in stand houden vereist vermogen	7.611	8.988
Opslag voor uitvoeringskosten	2.688	2.382
Voorwaardelijke componenten	20.051	22.903
	71.938	82.856

[10] Saldo van overdrachten van rechten

	2022	2021
Overgenomen pensioenverplichtingen	4.647	3.521
Waardeoverdracht klein pensioen	1.443	1.363
Overgedragen pensioenverplichtingen	-2.864	-1.033
	3.226	3.851

[11] Pensioenuitkeringen

Pensioenen	2022	2021
Ouderdomspensioen	-1.492	-1.123
Partnerpensioen	-422	-332
Wezenpensioen	-88	-75
Invaliditeitspensioen	0	0
Subtotaal	-2.002	-1.530
Andere uitkeringen		
Afkoopsommen	-106	-11
Subtotaal	-106	-11
Totaal pensioenuitkeringen	-2.108	-1.541

[12] Mutatie technische voorziening pensioenverplichtingen

	2022	2021
Pensioenopbouw	-92.875	-118.367
Indexering en overige toeslagen	-74.508	0
Kanssystemen	74	-2.511
Rentetoevoeging	5.108	5.419
Ottrekking voor pensioenuitkeringen	2.143	1.558
Toevoeging voor pensioenuitvoeringskosten	-1.912	-2.189
Wijzigen marktrente	411.246	74.653
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-3.219	-4.121
Wijziging actuariële uitgangspunten	-8.656	-2.184
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	-2.873	3.504
	234.528	-44.238

	2022	2021
[13] Mutatie technische voorziening AO		
Kanssystemen	-1	3
Rentetoevoeging	0	0
Wijzigen marktrente	20	2
Wijziging actuariële uitgangspunten	0	-50
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	0	13
	19	-32
[14] Herverzekering		
Premies herverzekering	-92	-136
Uitkeringen uit herverzekering	0	0
	-92	-136
[15] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten		
Administratie	-1.419	-1.366
Personeelskosten	-645	-610
Kosten bestuur	-67	-75
Overige governance kosten	-254	-155
Contributies en bijdragen	-87	-69
Accountant (in-/extern)	-51	-29
Actuaris certificering	-23	-23
Actuarieel advies	-55	-32
Juridisch en fiscaal advies	-19	-5
Communicatie	-218	-185
Projecten	-130	-92
	-2.968	-2.641
Personeelskosten met betrekking tot vermogensbeheer	234	228
Totaal pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-2.734	-2.413

De pensioenuitvoerings- en administratiekosten worden volledig vergoed door de werkgever. Deze vergoeding is verantwoord onder de premies. De kosten van het bestuursbureau van € 645 (2021: € 610) hebben voor € 234 (2021: € 228) betrekking op vermogensbeheer.

De kosten van accountantscontrole en certificering actuaris zijn de kosten die betrekking hebben op het boekjaar 2022, ongeacht of deze kosten daadwerkelijk in 2022 gemaakt zijn.

[16] Overige baten en lasten	2022	2021
Overige	0	0
Totaal overige baten en lasten	0	0

Bezoldiging bestuursleden

De bestuursleden van NN CDC Pensioenfonds hebben in 2022 tezamen vergoedingen ontvangen van € 59 (2021: € 74). De leden van de raad van toezicht hebben in 2022 tezamen vergoedingen ontvangen van € 39 (2021: € 46).

Betaalde vergoedingen bestuur, RvT en/of VO	2022	2021
Bestuursvergoedingen	59	74
Vergoedingen RvT	39	46
Vergoedingen Verantwoordingsorgaan	0	0
Totaal	98	120

Personeel

Gedurende het boekjaar 2022 had NN CDC Pensioenfonds geen personeelsleden in dienst. NN CDC Pensioenfonds en ING CDC Pensioenfonds hebben een gezamenlijk bestuursbureau. De werknemers van het bestuursbureau zijn in dienst bij ING Bank Personeel B.V. Het bestuursbureau wordt aangestuurd door en rapporteert rechtstreeks aan het bestuur van het fonds.

Verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen de verbonden partijen het fonds, de werkgever, de aangesloten ondernemingen en hun bestuurders. Er zijn door het fonds geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders. De bestuurders die in dienst zijn (of na 2013 zijn geweest) bij de onderneming, nemen deel aan de pensioenregeling van het fonds op basis van de voorwaarden in het pensioenreglement.

Risicoparagraaf

In de risicoparagraaf in het bestuursverslag is het beleid rond de integrale risicobeheersing toegelicht. Hierna worden een aantal specifieke financiële risico's nader toegelicht en gekwantificeerd in overeenstemming met de solvabiliteitsvoorschriften die gelden voor pensioenfondsen. Deze solvabiliteitsvoorschriften komen tot uitdrukking in het vereist eigen vermogen. Dit vereist eigen vermogen wordt berekend op basis van een door DNB voorgeschreven standaardmodel, waarbij rekening wordt gehouden met alle beleggingsrisico's en actuariële risico's van het pensioenfonds. Voor het pensioenfonds is het vereist eigen vermogen een belangrijke maatstaf in de monitoring van risico's en de eventuele bijstellingen van het beleggingsbeleid. De berekeningen van het vereist eigen vermogen zijn daarnaast onder meer van belang voor de (beoordeling van de) premiestelling, het herstelplan bij een reservetekort en voor de haalbaarheidstoets. Het vereist eigen vermogen wordt berekend op basis van het strategische beleggingsbeleid en ook op basis van de feitelijke beleggingsportefeuille op balansdatum.

In dit DNB standaardmodel worden de risicofactoren aangeduid als S1 tot en met S10. Per risicofactor wordt uitgerekend welke buffer het pensioenfonds nodig heeft. Omdat niet ieder risico zich gelijktijdig zal voordoen, wordt in het model rekening gehouden met het zogenaamde diversificatie-effect. Het totaal van de afzonderlijke risicofactoren en het diversificatie-effect is het wettelijk voorgeschreven vereist eigen vermogen, waarbij de berekening die wordt uitgevoerd op basis van het strategisch beleggingsbeleid wettelijk leidend is. Indien het aanwezige eigen vermogen, zoals uitgedrukt in de beleidsdekkingsgraad, lager is dan het vereist eigen vermogen, is sprake van een reservetekort. Bij NN CDC Pensioenfonds was dat het geval vanaf ultimo september 2015 en was er om die reden een herstelplan van kracht. In de loop van 2022 is het aanwezige eigen vermogen weer hoger geworden dan het vereist eigen vermogen waardoor het fonds ultimo 2022 uit herstel is.

	VEV 31-12-2022		VEV 31-12-2021	
	€	%	€	%
Renterisico (S1)	27.506	2,3%	18.992	1,0%
Zakelijke waarden risico (S2)	88.798	11,1%	116.118	11,0%
Valutarisico (S3)	12.628	0,2%	14.196	0,1%
Grondstoffenrisico (S4)	0	0,0%	0	0,0%
Kredietrisico (S5)	43.719	4,5%	61.564	4,8%
Verzekeringstechnisch risico (S6)	29.090	0,9%	47.345	1,4%
Actief beheer risico (S10)	5.108	0,0%	6.747	0,0%
Diversificatie-effect	-71.265		-91.840	
Vereist eigen vermogen	135.584	19,0%	173.122	18,3%
Aanwezige dekkingsgraad		121,9%		116,9%
Beleidsdekkingsgraad		126,6%		112,0%
Minimaal vereiste dekkingsgraad		104,3%		104,8%
Strategisch vereiste dekkingsgraad		119,0%		118,3%
Feitelijk vereiste dekkingsgraad		119,8%		119,8%
Reële dekkingsgraad		90,1%		87,4%

De dekkingsgraad wordt berekend door het totaal van de activa voor risico van het pensioenfonds (minus de passiefposten kortlopende schulden en overlopende passiva) te delen door de voorziening pensioenverplichtingen (plus overige technische voorzieningen). De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als de 12-maands voortschrijdende gemiddelde dekkingsgraad.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds is per 31 december 2022 hoger dan de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling volgens het standaardmodel, waardoor het pensioenfonds geen reservetekort heeft.

Toelichting op de afzonderlijke risicofactoren

Renterisico (S1)

Het renterisico wordt veroorzaakt, doordat de rentegevoeligheid van de verplichtingen afwijkt van de rentegevoeligheid van de beleggingen. Het pensioenfonds kent een langere looptijd voor pensioenverplichtingen dan voor de looptijd van de beleggingen. De gemiddelde looptijd komt tot uitdrukking in de zogenaamde duratie. Onderstaande duratie cijfers geven meer inzicht.

Duratie van de vastrentende waarden (inclusief renteswaps) 30,6 (2021: 24,2).

Duratie van de pensioenverplichtingen 28,1 (2021: 29,7).

Voor de vaststelling van het renterisico worden de kasstromen van de rentegevoelige beleggingen afgezet tegen de kasstromen van de pensioenverplichtingen. Vervolgens worden beide kasstromen afgezet tegen door DNB voorgeschreven renteschokken. Op basis van deze renteschokken kan de impact op de pensioenverplichtingen en de impact op alle rentegevoelige beleggingen worden berekend. Overeenkomstig kan een renterisico-afdeckingspercentage worden berekend. Rentegevoeligheid is één van de belangrijkste factoren bij de bepaling van de allocatie van de beleggingsportefeuille.

Het fonds dekt strategisch 70,0% van het renterisico af op basis van de swapcurve. Onder het Financieel Toetsingskader dient te worden uitgegaan van de DNB-methodiek voor de berekening van het renterisico. Het renterisico wordt daarbij vastgesteld door middel van looptijdafhankelijke renteschokken die worden toegepast op de DNB-rentetermijnstructuur (inclusief UFR). Dit wijkt af van hoe het fonds de (strategische) afdekking in de praktijk vormgeeft.

De strategische renteafdekking van 70,0% op basis van de swapcurve is eind 2022 equivalent met een renteafdekking van 77,5% op basis van de DNB-methodiek. De feitelijke

renteafdekking op basis van de DNB-methodiek bedraagt 74,3% eind 2022.

Op basis van de vereist eigen vermogen berekeningen bedraagt de voorgeschreven buffer voor het feitelijk renterisico € 31.371 (2,7%) en voor het strategisch renterisico € 27.506 (2,3%) ultimo 2022.

Aandelen en vastgoed risico (S2)

Het pensioenfonds loopt het risico dat haar beleggingen in aandelen en in vastgoed in waarde dalen. In het beleggingsbeleid wordt met dergelijke risico's rekening gehouden door onder meer een toepassing van voldoende spreiding in de beleggingsportefeuille naar regio's en markten. De volatiliteit van de marktwaarden (prijrisico's) van beleggingen wordt periodiek geëvalueerd en kan leiden tot bijstellingen in het vermogensbeheer.

Verdeling aandelen en vastgoed per categorie	31-12-2022		31-12-2021	
	€	%	€	%
Beursgenoteerd vastgoed	0	0,0%	49.689	10,5%
Niet-beursgenoteerd vastgoed	121.388	32,6%	71.254	15,0%
Ontwikkelde markten (mature markets)	214.597	57,6%	311.225	65,6%
Opkomende markten (emerging markets)	36.795	9,9%	41.971	8,9%
	372.780	100,0%	474.139	100,0%

De berekening van het vereist eigen vermogen voor aandelen- en vastgoedrisico's wordt uitgevoerd op basis van de door DNB voorgeschreven schokken die variëren overeenkomstig de risicograad van het type belegging. Voor beleggingen in ontwikkelde markten worden lagere buffers voorgeschreven dan voor beleggingen in opkomende markten. De buffer voor het feitelijk zakelijke waarden risico eind 2022 bedraagt € 95.653 (12,2%) en voor het strategisch zakelijke waarden risico € 88.798 (11,1%).

Valutarisico (S3)

Het valutarisico wordt veroorzaakt doordat de verplichtingen van het pensioenfonds in euro's luiden terwijl een deel van de beleggingen van het pensioenfonds in niet-euro luiden. Het pensioenfonds loopt het risico dat haar buitenlandse beleggingen dalen in waarde als gevolg van valutakoersontwikkelingen. Het pensioenfonds kiest er daarom voor om een gedeelte van haar buitenlandse valuta's af te dekken. Het valutarisico wordt berekend over het risico dat wordt gelopen na afdekking en met gebruikmaking van de door DNB voorgeschreven schokken. Afdekking van het valutarisico vindt plaats via derivatencontracten.

	31-12-2022		31-12-2021	
	€	%	€	%
Totaal beleggingen naar valuta voor afdekking met derivaten				
Euro	562.177	68,0%	672.945	61,5%
Amerikaanse dollar	211.504	25,6%	288.642	26,4%
Britse pound sterling	9.558	1,2%	16.653	1,5%
Japanse yen	19.688	2,4%	32.850	3,0%
Zwitserse frank	5.908	0,7%	10.543	1,0%
Overige valuta	3.434	0,4%	77.853	7,1%
Marktwaaarde valutaderivaten	14.208	1,7%	-4.949	-0,5%
	826.477	100,0%	1.094.537	100,0%

Totaal beleggingen naar valuta na afdekking met derivaten

Euro	777.096	94,0%	812.076	74,2%
Amerikaanse dollar	47.182	5,7%	219.526	20,1%
Britse pound sterling	-2.063	-0,2%	14.171	1,3%
Japanse yen	458	0,1%	26.581	2,4%
Zwitserse frank	1.148	0,1%	2.357	0,2%
Overige valuta	2.656	0,3%	19.826	1,8%
	826.477	100,0%	1.094.537	100,0%

Strategisch dekt het fonds 100%, met een range van 80% en 110%, van haar beleggingen in Amerikaanse dollar, Canadese dollar, Australische dollar, Britse pound sterling, Zwitserse franc en Japanse yen af. Beleggingen in overige valuta worden niet afgedekt. Dit resulteert in een strategische afdekking over alle niet-euro valuta van 82,3%.

Feitelijk heeft het fonds 69,0% van haar totale beleggingen in vreemde valuta afgedekt.

Het feitelijk afdekkingspercentage is lager dan de strategische range omdat er naast de zes hierboven genoemde valuta, ook beleggingen zijn in andere valuta.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk valuta risico bedraagt € 16.497 (0,3%) en voor het strategisch valuta risico € 12.628 (0,2%).

Kredietrisico (S5)

Het pensioenfonds loopt het risico dat één of meerdere van haar tegenpartijen niet aan de afgesproken betalingen kan voldoen met als gevolg een afboeking op een (obligatie-)belegging. Hiervoor moet een buffer worden aangehouden waarvan de hoogte voornamelijk afhangt van de kredietwaardigheid van de partijen waarin belegd wordt. Deze kredietwaardigheid komt tot uitdrukking in de 'rating' van een obligatie of tegenpartij. Een AAA rating impliceert dat aan de vastrentende waarden belegging het laagst mogelijke kredietrisico is verbonden. Kredietrisico dat is verbonden aan transacties in valutaderivaten wordt beheerst door het afsluiten van standaardcontracten met zorgvuldig geselecteerde tegenpartijen, het individueel beoordelen van de kredietwaardigheid van die tegenpartijen, het eisen van voldoende onderpand en een adequate monitoring met betrekking tot de gestelde eisen inzake het onderpand.

Rating vastrentende waarden	31-12-2022		31-12-2021	
	€	%	€	%
AAA	196.029	42,1%	278.465	44,3%
AA	187.663	40,3%	259.896	41,3%
A	22.449	4,8%	33.614	5,3%
BBB	636	0,1%	2.559	0,4%
Lager dan BBB	34.785	7,5%	54.185	8,6%
Overige	23.802	5,1%	347	0,1%
	465.364	100,0%	629.066	100,0%

Verdeling vastrentende waarden naar looptijd	€	%	€	%
Resterende looptijd < 1 jaar	30.558	6,6%	65.997	10,5%
Resterende looptijd > 1 en < 5 jaar	50.970	11,0%	48.606	7,7%
Resterende looptijd >= 5 jaar	383.836	82,4%	514.463	81,8%
	465.364	100,0%	629.066	100,0%

Hoogte buffer

Op basis van de ratingverdeling van de beleggingen in vastrentende waarden is de voorgeschreven buffer voor het feitelijk kredietrisico eind 2022 € 39.929 (3,8%) en voor het strategisch kredietrisico € 43.719 (4,5%).

Verzekeringstechnisch risico (S6)

Binnen het verzekeringstechnisch risico worden in principe alleen risico's meegenomen die verband houden met sterfte. Het omvat de risico's als gevolg van afwijkingen ten opzichte van de verwachte sterfte en afwijkingen van de verwachte sterftetrend (langleven risico). Tot het verzekeringstechnische risico worden gerekend: procesrisico, risico-opslag voor afwijkingen ten opzichte van de sterftetrend en negatieve stochastische afwijkingen van de verwachtingswaarde. Deze drie risico's bedragen een percentage van de op actuele waarde berekende technische voorziening. Het procesrisico neemt af naarmate het deelnemersbestand toeneemt, omdat het sterfteproces dan beter kan worden geschat.

De beide andere risicofactoren houden respectievelijk rekening met de onzekerheid in de sterftetrend en met de negatieve stochastische afwijkingen.

Het pensioenfonds hanteert bij de bepaling van de technische voorzieningen de meest recente overlevingstafel: de Prognosetafel AG2022. Deze overlevingstafel houdt rekening met de verwachte toekomstige stijging van de levensverwachting. Daarnaast corrigeert het fonds de sterftekansen die volgen uit de Prognosetafel AG2022 door rekening te houden met fondsspecifieke ervaringssterfte.

Tot en met 2022 heeft het pensioenfonds een stop-loss herverzekering afgesloten ter dekking van het overlijdensrisico en het arbeidsongeschiktheidsrisico. Deze herverzekering dekt de risico's van sterfte en arbeidsongeschiktheid af, voor zover deze boven het afgesproken eigen risico uitkomen. Twee jaar na afloop van de contractperiode wordt door de verzekeraar bepaald aan de hand van de overlijdenskapitalen en arbeidsongeschiktheidskapitalen of er uitkering plaatsvindt uit hoofde van overlijdensrisico en/of arbeidsongeschiktheidsrisico. Op het herverzekeringscontract is geen winstdeling van toepassing.

Vanaf 1 januari 2023 heeft het fonds een excess-of-loss herverzekering afgesloten bij een andere herverzekeraar voor de nog actieve deelnemers van NN IP. Ook in deze herverzekering worden het overlijdensrisico en het arbeidsongeschiktheidsrisico afgedekt, voor zover deze boven het eigen risico per persoon komen.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk verzekeringstechnisch risico bedraagt € 29.090 (0,8%) en voor het strategisch verzekeringstechnisch risico € 29.090 (0,9%).

Concentratierisico (S8)

Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de beleggingsportefeuille in regio's, economische sectoren of bij tegenpartijen. De spreiding van de portefeuille is in de toelichting op de balans nader toegelicht.

Vastgoed en aandelen

Verdeling vastgoed en aandelen per regio	31-12-2022		31-12-2021	
	€	%	€	%
Europa	102.546	27,5%	122.975	25,9%
Noord-Amerika	181.797	48,8%	235.390	49,6%
Azië Pacific	44.441	11,9%	66.658	14,1%
Overige ontwikkelde markten	14.026	3,8%	21.779	4,6%
Overige opkomende markten	18.890	5,1%	21.876	4,6%
Overige	11.030	2,9%	5.461	1,2%
	372.730	100,0%	474.139	100,0%

Vastrentende waarden

Verdeling vastrentende waarden per regio	31-12-2022		31-12-2021	
	€	%	€	%
Europa	389.813	83,7%	558.631	88,8%
Noord-Amerika	33.600	7,2%	48.242	7,7%
Azië Pacific	3.236	0,7%	3.626	0,6%
Overige ontwikkelde markten	7.648	1,6%	8.451	1,3%
Overige opkomende markten	26	0,0%	53	0,0%
Overige	31.161	6,7%	10.063	1,6%
	465.484	100,0%	629.066	100,0%

**Grote posten: vastrentende waarden
(inclusief opgelopen rente) van eenzelfde
uitgevende instelling groter dan 2% van
de totale beleggingen**

	31-12-2022		31-12-2021	
	€	%	€	%
Staatsobligaties Nederland	107.395	13,0%	183.697	16,8%
Staatsobligaties België	54.980	6,7%	75.075	6,9%
Staatsobligaties Oostenrijk	38.515	4,7%	55.424	7,2%
Staatsobligaties Duitsland	33.718	4,1%	48.657	4,4%
Euro Stabieliteits Mechanisme (ESM)	55.707	6,7%	45.001	4,7%
Staatsobligaties Frankrijk	14.246	1,7%	30.923	2,8%

Het fonds heeft geen posities in eenzelfde uitgevende instelling in vastgoed en aandelen groter dan 2% van de totale beleggingen.

Er is geen sprake van een zodanige concentratie van beleggingen bij risicovolle debiteuren, fondsen, regio's of markten dat hiervoor een extra buffer nodig is bovenop de reeds berekende (standaard-)schokken.

Actief beheer risico (S10)

Actief beheer risico ontstaat doordat vermogensbeheerders actief beheer voeren op (delen van) de beleggingsportefeuille. Onder actief beheer worden afwijkende posities in portefeuilles verstaan die worden ingenomen ten opzichte van strategische benchmarks. De mate van actief beheer wordt bepaald aan de hand van de toegestane afwijking, uitgedrukt in een statistische maatstaf, de 'tracking error'. Een lage tracking error impliceert dat het feitelijke rendement dicht bij de gekozen benchmark ligt, terwijl een hoge tracking error aangeeft dat het rendement duidelijk van de benchmark kan afwijken. Een hogere tracking error impliceert daarmee een hoger actief beheer risico.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk actief beheer risico bedraagt € 4.683 (0,0%) en voor het strategisch verzekeringstechnisch risico € 5.108 (0,0%).

Er worden geen beleggingen uitgeleend. Beleggingen in de aan het fonds verbonden ondernemingen vinden uitsluitend plaats als onderdeel van de aandelenbeleggingen in fondsen en mandaten die overeenkomstig een vaste index worden beheerd door externe vermogensbeheerders, indien en voor zover de verbonden ondernemingen in die vaste index zijn opgenomen

Diversificatie-effect

Het DNB standaardmodel schrijft per risico een buffer voor. Omdat niet alle risico's zich gelijktijdig (in volle omvang) voordoen wordt rekening gehouden met een risicoverlagend effect van spreiding. Bij het pensioenfonds is dit voor de feitelijke beleggingsportefeuille eind 2022 € -75.189 en voor de strategische beleggingsportefeuille € -71.265.

Bestemming saldo van baten en lasten

Het saldo van baten en lasten wordt, conform de statuten en de ABTN, als volgt verdeeld:

Bestemming van het saldo	2022	2021
Fondsvermogen	-3.840	97.398
	-3.840	97.398

Gebeurtenissen na balansdatum

Begin 2023 heeft Goldman Sachs (voorheen NN IP) de uitvoeringsovereenkomst met het fonds opgezegd per 1 mei 2023. Dan zullen ook deze deelnemers inactief worden, net als die van NN al in 2022.

Amsterdam, 21 juni 2023

Het bestuur en de raad van toezicht van Stichting NN CDC Pensioenfonds

08

Overig

8. Overig

8.1 Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting NN CDC Pensioenfonds te Amsterdam is aan Milliman Pensioenen B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2022

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting NN CDC Pensioenfonds, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds. Dit geldt tevens voor andere actuarissen en deskundigen die werkzaam zijn bij Milliman Pensioenen B.V.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op 0,5% van het balanstotaal einde 2022. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven 3% van de materialiteit einde 2022 te rapporteren.

Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- ✔ toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- ✔ het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- ✔ de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- ✔ het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn toereikende technische voorzieningen vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting NN CDC Pensioenfonds is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende

Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de toeslagen beperkt zijn.

Amsterdam, 21 juni 2023

ir. P.M. Wouda AAG

[verbonden aan Milliman Pensioenen B.V.](#)

8.2 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan het bestuur van Stichting NN CDC Pensioenfonds

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2021

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2022 van Stichting NN CDC Pensioenfonds te Amsterdam gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting NN CDC Pensioenfonds op 31 december 2022 en van de staat van baten en lasten over 2022 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1) de balans per 31 december 2022;
- 2) de staat van baten en lasten over 2022; en
- 3) de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van het pensioenfonds zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel moet in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 4,3 miljoen. De materialiteit is vastgesteld op basis van een percentage van 0,5% van de som van het stichtingskapitaal, de reserves en de technische voorzieningen. Wij hebben voor deze grondslag gekozen gelet op het feit dat deze bepalend is bij de berekening van de (beleids-) dekkingsgraad. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers

van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Wij zijn met het bestuur overeengekomen dat wij aan hen tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 130.000 rapporteren, alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Controleaanpak frauderisico's en niet-naleving van wet- en regelgeving

Frauderisicobeheersing door het pensioenfonds

Wij hebben risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang op de jaarrekening die het gevolg is van fraude. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in de entiteit en haar omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de Raad van Toezicht het toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan.

Wij constateren dat er sprake is van een risicobeheersingssysteem op basis van het concept 'three lines of defence'. Dit betreft verschillende verdedigingslinies op basis van de interne processen en drie sleutelfuncties (risicomanagement, actuariële functie en de interne audit functie).

Het bestuur beschikt over een frauderisicoanalyse als onderdeel van de 'SIRA' (Systematische Integriteitsrisico Analyse). Het bestuur heeft in deze analyse integriteitsrisico's in kaart gebracht in verschillende deelgebieden waaronder fraude en corruptie. De SIRA wordt periodiek geëvalueerd en aangepast om te waarborgen dat deze actueel en effectief is.

De SIRA wordt door het bestuur besproken met en beoordeeld door de Raad van Toezicht. We verwijzen naar [pagina 59](#) van het bestuursverslag waarin het bestuur het integriteitsrisico van het pensioenfonds adresseert.

Onze frauderisico-analyse

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

De veronderstelling dat er bij de opbrengstverantwoording frauderisico's bestaan hebben wij o.a. weerlegd vanwege de aard van de opbrengstcategorieën. De premiebijdragen bestaat uit een zeer groot aantal actieve deelnemers met relatief lage bedragen en de beleggingsopbrengsten bestaan uit feitelijke directe opbrengsten uit een relatief groot aantal beleggingen en indirecte opbrengsten die voortkomen uit waardeveranderingen zoals verwerkt in de balans.

Bij al onze controles besteden wij aandacht aan de risico's van het doorbreken van interne beheersing door management. Wij hebben bijzondere aandacht gehad voor posten met een hoge schattingsonzekerheid, zoals de technische voorzieningen. We verwijzen hierbij ook naar de kernpunten van onze controle voor onze specifieke controle-aanpak voor dit risico.

Onze specifieke controle-aanpak voor de frauderisico's

Aanvullend hebben wij werkzaamheden uitgevoerd ten aanzien van andere risico's op management override, zoals het toetsen van in het grootboek vastgelegde journaalposten en andere aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn aangebracht. Daarnaast hebben wij ook aandacht besteed aan significante transacties buiten de normale bedrijfsvoering. Daarbij hebben wij vastgesteld dat er geen significante transacties hebben plaatsgevonden buiten de normale bedrijfsvoering.

Verder hebben wij geëvalueerd of de keuze en toepassing van de grondslagen voor financiële verslaggeving door het pensioenfonds mogelijk wijzen op frauduleuze financiële verslaggeving. Tevens hebben we elementen van onvoorspelbaarheid opgenomen in onze controlewerkzaamheden. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving. Wij hebben kennis genomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van het bestuur en Raad van Toezicht.

Onze specifieke controle-aanpak voor risico's op niet-naleving van wet- en regelgeving

Wij hebben inzicht verworven in de relevante wet- en regelgeving voor het pensioenfonds en achten de volgende wet- en regelgeving specifiek relevant voor het pensioenfonds:

- ❧ Pensioenwet
- ❧ Besluit Financieel toetsingskader pensioenfondsen (Bftp)

Wij hebben gesprekken gevoerd met het bestuur en de Raad van Toezicht om inzicht te verkrijgen in welke mate er is voldaan aan wet- en regelgeving. Ook hebben wij communicatie gelezen met De Nederlandsche Bank (DNB) en Autoriteit Financiële Markten (AFM). Wij hebben een schriftelijke bevestiging verkregen van het bestuur dat alle bekende aangelegenheden van (vermoede) niet-naleving aan ons zijn gemeld.

Onze observaties

De hiervoor vermelde werkzaamheden zijn uitgevoerd in het kader van de controle van de jaarrekening. Ze zijn daarom niet gepland en uitgevoerd als een specifiek onderzoek gericht op fraude en het niet voldoen aan wet- en regelgeving. Deze werkzaamheden hebben niet geleid tot bevindingen.

Controleaanpak continuïteit

Het bestuur heeft de jaarrekening opgemaakt uitgaande van de continuïteit van het geheel van de werkzaamheden voor de periode van minimaal twaalf maanden vanaf de datum van opmaken van de jaarrekening.

Wij hebben de beoordeling van de continuïteitsveronderstelling met het bestuur besproken en geëvalueerd. Bij deze beoordeling hebben wij in ogenschouw genomen dat vermogenspositie van het pensioenfonds toereikend wordt geacht en het niet nodig is een herstelplan in te dienen bij De Nederlandsche Bank. Deze beoordeling levert geen informatie op die strijdig is met de veronderstellingen en aannames van het bestuur met betrekking tot de gehanteerde continuïteitsveronderstelling.

Onze observaties

Onze controlewerkzaamheden hebben geen informatie opgeleverd die strijdig is met de veronderstellingen en aannames van het bestuur over de gehanteerde continuïteitsveronderstelling.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Beschrijving kernpunt

Samenvatting uitgevoerde werkzaamheden

Waardering van beleggingen

De beleggingen zijn een significante post op de balans van het pensioenfonds en bestaan naast beursgenoteerde effecten uit beleggingen in beleggingsfondsen en derivaten.

In de toelichting op de jaarrekening geeft het pensioenfonds de gehanteerde waarderinggrondslagen weer. In paragraaf 1 van de toelichting op de balans per 31 december 2022 zijn de gehanteerde waarderingmethoden en belangrijke veronderstellingen voor waardering van de beleggingen uiteengezet.

De beoordeling van de reële waarde van de beleggingen is significant voor onze controle.

Onze controlewerkzaamheden omvatten onder andere het:

- beoordelen van de juiste werking van interne beheersingsmaatregelen bij de uitvoeringsorganisatie belast met het voeren van de beleggingsadministratie en bewaring van de beleggingen. Voor zover relevant en mogelijk hebben wij gebruikgemaakt van de rapportages met betrekking tot de interne beheersing binnen de uitvoeringsorganisatie (SOC 1-rapportages);
- voor beleggingen in beursgenoteerde effecten: het toetsen van de waardering door middel van “re-pricing”;
- voor beleggingen in beleggingsfondsen: vaststellen dat de waarderinggrondslagen van de beleggingsfondsen vergelijkbaar zijn met die van het pensioenfonds en dat de waarde per participatie volgens deze jaarrekeningen overeenkomt met de door het pensioenfonds gehanteerde waarde;
- voor de derivaten: beoordelen of de gehanteerde waarderingmethoden en technieken geschikt zijn om binnen de geldende verslaggevingsregels te komen tot de marktwaarde van deze beleggingen. Voorts het nareken van de uitkomsten van de waarderingmodellen;
- toetsen of de in de jaarrekening opgenomen toelichting adequaat is gegeven de geldende verslaggevingsregels.

Beschrijving kernpunt

Samenvatting uitgevoerde werkzaamheden

Waardering de technische voorzieningen

De technische voorzieningen, waaronder de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds, zijn gevormd ter dekking van de belangrijkste verplichtingen van het pensioenfonds.

In de toelichting op de jaarrekening geeft het pensioenfonds de gehanteerde waarderingsgrondslagen weer. In het onderdeel 'risicobeheer' (risicoparagraaf) is de gevoeligheid van de berekening van de technische voorzieningen voor schattingen uiteengezet, inclusief onzekerheden.

Volledigheid (premie)bijdragen werkgever, inclusief beëindiging van de uitvoeringsovereenkomst

Premiebijdragen zijn een belangrijke component van de opbrengsten van het pensioenfonds.

Daarnaast is per 1 oktober 2022 de uitvoeringsovereenkomst met NN beëindigd. De uitvoeringsovereenkomst voor de overige werknemers is in 2023 beëindigd.

Bij de vaststelling van de adequate waardering, waaronder de toereikendheid van deze voorziening, hebben wij gebruik gemaakt van de uitkomsten van de werkzaamheden van de certificerend actuaaris. Om dit te kunnen doen hebben wij onder andere instructies gegeven aan de certificerend actuaaris en hebben wij de bevindingen met hem besproken.

Door ons is tevens nagegaan of:

- de administratieve basisgegevens van deelnemers, slapers en pensioengerechtigden, die door de certificerend actuaaris worden gehanteerd bij het certificeren van de actuariële berekening van de technische voorziening voor pensioenverplichting, in alle van materieel belang zijnde aspecten juist, volledig en in overeenstemming met de pensioenregelingen door de uitvoeringsorganisatie zijn opgesteld;
- de toegepaste methodiek ter bepaling van de voorziening aanvaardbaar is, gegeven de karakteristieken van de verzekerde risico's;
- de door het bestuur gebruikte aannames en schattingen in overeenstemming zijn met de gekozen actuariële grondslagen, voldoende zijn onderbouwd en juist zijn toegepast;
- de interne beheersing met betrekking tot mutatieverwerking in de pensioenadministratie is geborgd. Het afstemmen met gegevens van externe partijen waaronder de werkgever, maakt deel uit van de interne beheersing.

Onze controlewerkzaamheden omvatten onder andere het:

- nagaan of de door het bestuur vastgestelde premie is berekend en in rekening is gebracht bij de werkgever;;
- nagaan of de kosten volgens afspraken gemaakt in de uitvoeringsovereenkomst zijn vergoed door de werkgever;
- nagaan of de premie volledig in rekening is gebracht;
- nagaan van het afwikkelplan van de uitvoeringsovereenkomst en de juiste verwerking van de eindafrekening met de werkgever die de uitvoeringsovereenkomst in 2022 heeft beëindigd;
- voor zover relevant beoordelen wij de juiste werking van de processen binnen de uitvoeringsorganisatie, mede op basis van het ontvangen ISAE 3402 Type II rapport.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie bestaande uit de volgende onderdelen; kerncijfers, voorwoord, profiel, bestuursverslag, verslag verantwoordingsorgaan, rapport raad van toezicht en overig.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur met betrekking tot de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of het pensioenfonds in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteits-veronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om het pensioenfonds te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- ✔ het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- ✔ het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- ✔ het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;

- ✔ het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- ✔ het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- ✔ het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan het bestuur dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met het bestuur over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Rotterdam, 21 juni 2023

Mazars Accountants N.V.

Origineel getekend door: drs. C.A. Harteveld RA

8.3 Personalia (per 31 december 2022)

Bestuur

Benoemd namens de deelnemers

André Hollenkamp (58)	voorzitter
Relevante nevenfunctie	voorzitter ING CDC Pensioenfonds
Ingmar Minderhoud (35)	bestuurslid
Relevante nevenfunctie	bestuurslid ING CDC Pensioenfonds
Mila van den Bout-Kisoen (48)	bestuurslid
Relevante nevenfuncties	bestuurslid bedrijfstakpensioenfonds voor het beroepsvervoer over de weg bestuurslid bedrijfstakpensioenfonds voor de handel in bouwmaterialen bestuurslid Molenaarspensioenfonds Pensioenfondsbestuurder CNV Vakmensen
Ilse van der Weiden (57)	bestuurslid
Relevante nevenfunctie	bestuurslid ING CDC Pensioenfonds

Benoemd namens de werkgevers

Derick le Roux (52)	bestuurslid
Relevante nevenfuncties	-
Anna Timmermans (43)	bestuurslid
Relevante nevenfuncties	-
Lau Veldink (69)	vice-voorzitter
Relevante nevenfunctie	vice-voorzitter ING CDC Pensioenfonds
Jorg Sauren (49)	bestuurslid
Relevante nevenfunctie	bestuurslid ING CDC Pensioenfonds

Verantwoordingsorgaan

Benoemd namens de deelnemers

Mehtap Andac (46) voorzitter verantwoordingsorgaan

Monique Loef (44) lid verantwoordingsorgaan

Benoemd namens de werkgever

Hugo Baartman (44) voorzitter verantwoordingsorgaan

Ania Groen-Gregorkiewicz (46) lid verantwoordingsorgaan

Raad van toezicht

Irene Vermeeren-Keijzers (52)

Relevante nevenfuncties

voorzitter

voorzitter RvT ING CDC Pensioenfonds

lid Raad van Toezicht Stichting Shell Pensioenfonds

lid Adviescommissie Pensioenrecht Nederlandse Orde van Advocaten

Advocaat-partner pensioenrecht Jones Day

Erwin Capitain (65)

Relevante nevenfuncties

lid raad van toezicht

lid RvT ING CDC Pensioenfonds

lid RvT Pensioenfonds Heineken

lid RvT Pensioenfonds Wolters Kluwer

sleutelfunctiehouder interne audit bpfBOUW

meerjarig visiteur bij het pensioenfonds van HAL

lid RvC Mosadex Holding

extern compliance officer Bank ten Cate & Cie N.V.

penningmeester Stichting Nationaal Register

Pim Baljet (65)

Relevante nevenfuncties

lid raad van toezicht

lid RvT ING CDC Pensioenfonds

externe beleggingsadviescommissie-lidmaatschap bij ondernemingspensioenfonds van TNO

voorzitter beleggingsadviescommissie New Waves Investments BV.

penningmeester Ottema-Kingma stichting.

Bijlage 1

Inventarisatie Code Pensioenfondsen

Stand per 31 december 2022

Hoe werkt de naleving van de Code?

De Code is wettelijk verankerd. De normen in de Code zijn een aanvulling op wet- en regelgeving. Een belangrijk thema als 'geschiktheid' is bijvoorbeeld in wet- en regelgeving al inhoudelijk uitgewerkt. In de Code leest u daarom meer de procedurele kant hiervan. De normen in de Code zijn weliswaar leidend, maar de Code laat ruimte voor de eigen verantwoordelijkheid van het pensioenfondsbestuur in de (beleids)keuzes die het maakt. Het doel van de Code is het bewustzijn van 'goed pensioenfondsbestuur' te stimuleren bij bestuurders, leden van het intern toezicht, het VO en het BO; het gaat om de 'state of mind'.

De pensioenfondsen mogen deze Code daarom naleven volgens het 'pas-toe-of-leg-uit'-beginsel. Dit betekent dat een pensioenfonds de normen van de Code toepast of in het jaarverslag motiveert waarom het een norm niet (volledig) toepast. Afwijken van de norm is dus mogelijk, als daar een goede reden voor is. Hoe het pensioenfonds de normen toepast, hangt mede af van zijn activiteiten en overige specifieke kenmerken. De Code geldt namelijk voor alle soorten pensioenfondsen. Het type pensioenfonds, de bestuursstructuur of het type regeling (DB of DC) kan verschillen, maar ook bijvoorbeeld de omvang van het vermogen en/of de deelnemersaantallen.

Nr.	Norm	Conform norm? Vastgelegd in	Wat is er geregeld of Reden voor niet naleving c.q. te ondernemen actie
Thema 1 - Vertrouwen waarmaken Zij die voor het pensioenfonds verantwoordelijkheid dragen maken het in hen gestelde vertrouwen waar. Dat blijkt vooral uit adequaat bestuur, verantwoord beleggingsbeleid en zorgvuldig risicomanagement.			
1.	Het bestuur voert de regeling naar beste vermogen uit, in een evenwichtige afweging van belangen, en heeft hiervoor de eindverantwoordelijkheid.	Ja, toegepast Statuten, het pensioenreglement, ABTN, Uitbestedingsbeleid	De uitvoering van de pensioenregeling door het bestuur is geborgd in o.a. de statuten, het pensioenreglement, de ABTN en het uitbestedingsbeleid. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Het bestuur is belast met het besturen van het pensioenfonds. ▪ Het bestuur is verantwoordelijk voor de uitvoering van de pensioenregeling. ▪ Het bestuur richt zich daarbij naar de belangen van de bij het fonds betrokken deelnemers, gewezen deelnemers, andere aanspraakgerechtigden, de pensioengerechtigden en de werkgever en zorgen ervoor dat dezen zich door het bestuur op evenwichtige wijze vertegenwoordigd kunnen voelen.
2.	Het bestuur is verantwoordelijk en zorgt voor de uitvoering van de pensioenregeling. Het heeft een visie op die uitvoering, stelt eisen waaraan deze moet voldoen en bepaalt welk kostenniveau aanvaardbaar is.	Ja, toegepast Statuten, het pensioenreglement, ABTN, Uitbestedingsbeleid	Het bestuur van het fonds is verantwoordelijk voor het besturen van het fonds, de communicatie met verzekeren, de governance, het uitvoeren van de pensioenregeling, het voeren van financieel beheer, beheer van fondsvermogen en het beheersen van de risico's die het fonds loopt. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Uitgangspunt bij uitbesteding is dat het bestuur van het fonds te allen tijde verantwoordelijk blijft voor de beheersing van het door het fonds te voeren beleid, ook voor het gedeelte van de werkzaamheden dat is uitbesteed. ▪ Aan de hand van de input uit het monitoringsproces wordt geëvalueerd of de uitbestedingspartner voldoet aan gemaakte afspraken en de in de SLA gestelde eisen. Afhankelijk van uitkomsten evaluatie en ernst mogelijke bevindingen, neemt bestuur besluit om uitbestedingsrelatie te continueren of te beëindigen.
3.	Het bestuur stelt een missie, visie en strategie op. Ook zorgt het voor een heldere en gedocumenteerde beleids-verantwoordelijkheidscyclus. Daarnaast toetst het bestuur periodiek de effectiviteit van zijn beleid en stuurt zo nodig bij.	Ja, toegepast ABTN	De missie, visie en doelstellingen zijn vastgelegd in de ABTN. Er is daarnaast een strategiedocument opgesteld. Eveneens wordt hieraan in het jaarverslag aandacht besteed. Daarnaast is dit (deels) vastgelegd in het (verantwoord) beleggingsbeleid, het beleggings- en renteafdekking-sbeleid, de verklaring beleggingsbeginselen, communicatiebeleidsplan en uitbestedingsbeleid. Toetsing vindt periodiek plaats via (financiële) rapportages en dekkingsgraadoverzichten.
4.	Bij alle besluiten legt het bestuur duidelijk vast op grond van welke overwegingen het besluit is genomen.	Ja, toegepast	Besluiten alsmede de overwegingen op grond waarvan het besluit is genomen, worden vastgelegd in de verslagen van de bestuursvergaderingen.
5.	Het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt. Het bestuur weegt daarbij de verschillende belangen af van de groepen die bij het pensioenfonds betrokken zijn. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau.	Ja, toegepast Jaarverslag	Het bestuur legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan. Dit wordt o.a. beschreven in het jaarverslag. De (gewezen) deelnemers, andere aanspraakgerechtigden en gepensioneerden worden eveneens geïnformeerd via de kwartaalberichten op de website van het fonds, etc.

Nr.	Onderwerp	Conform norm? Vastgelegd in	Wat is er geregeld of Reden voor niet naleving c.q. te ondernemen actie
6.	Het bestuur houdt rekening met de verplichtingen die het fonds is aangegaan en draagt daarbij zorg voor optimaal rendement bij een aanvaardbaar risico.	toegepast ABTN	Het beleggingsbeleid en risicobeleid is beschreven in de ABTN.
7.	Het bestuur zorgt ervoor dat er onder belanghebbenden draagvlak bestaat voor de keuzes over verantwoord beleggen.	Ja, toegepast	Er is een continue dialoog met de aangesloten ondernemingen. Ten aanzien van Environmental Social Governance beleid legt het fonds rekenschap af aan het verantwoordingsorgaan.
8.	Het bestuur bevordert en borgt een cultuur waarin risicobewustzijn vanzelfsprekend is. Ook zorgt het ervoor dat het integrale risicomanagement adequaat georganiseerd is.	Ja, toegepast	Het fonds heeft een risk manager die verantwoordelijk is voor het risicomanagement. Twee keer per jaar worden de strategische risico's door het bestuur en de risk manager beoordeeld; eenmaal per jaar worden de niet-strategische risico's door het bestuur en de risk manager beoordeeld. Bij deze beoordelingen wordt bezien of de risico's nog steeds goed gewogen zijn en of er nog additionele beheersmaatregelen nodig zijn. De risk manager heeft een onafhankelijke lijn naar het bestuur.
9.	Het bestuur zorgt voor een noodprocedure om in spoedeisende situaties te kunnen handelen.	Ja, toegepast Noodprocedure	De noodprocedure is een op zichzelf staand document dat tevens onderdeel uitmaakt van de ABTN (bijlage 7). De doelstelling is dat het bestuur binnen 24 uur een besluit kan nemen.
Thema 2 - Verantwoordelijkheid nemen Het bestuur neemt zijn verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de pensioenregeling.			
10.	Het bestuur zorgt voor een heldere en expliciete taak- en rolverdeling tussen bestuur en uitvoering. Hierbij horen passende sturings- en controlemechanismen.	Ja, toegepast ABTN	De taak- en rolverdeling tussen bestuur en uitvoering is vastgelegd in de ABTN. Eveneens komt deze verdeling tot uiting in de portefeuillehoudersoverleggen die het fonds kent. Voor de sturings- en controlemechanismen maakt het fonds gebruik van service level agreements (SLA's).
11.	Bij uitbesteding van taken neemt het bestuur in de overeenkomst met de dienstverlener adequate maatregelen op voor als de dienstverlener of een door hem ingeschakelde derde onvoldoende presteert, de overeenkomst niet naleeft, schade veroorzaakt door handelen of nalaten.	Ja, toegepast Uitbestedingsbeleid	Conform het uitbestedingsbeleid wordt er in de desbetreffende uitbestedingsovereenkomst vastgelegd dat bij wanprestatie die niet kan worden gezuiverd de overeenkomst kan worden beëindigd en zijn er bepalingen opgenomen inzake aansprakelijkheid. In het monitoringsproces wordt hierop toegezien.
12.	Het bestuur zorgt dat het zicht heeft op de keten van uitbesteding.	Ja, toegepast	Het bestuur heeft zicht op de keten van uitbesteding door: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Het nemen van alle besluiten tot uitbesteding. ▪ Een uitbesteder mag niet zonder toestemming of medeweten van het fonds een dienstverlening aan een derde uitbesteden. ▪ Elk kwartaal rapporteert het bestuursbureau over de kwaliteit van de uitbestedingspartners ▪ Aan de hand van de uitkomsten van het monitoringsproces vindt jaarlijks een evaluatie plaats.

Nr.	Onderwerp	Conform norm? Vastgelegd in	Wat is er geregeld of Reden voor niet naleving c.q. te ondernemen actie
13.	Het bestuur zorgt ervoor dat het beloningsbeleid van partijen aan wie taken worden uitbesteed, niet aanmoedigt om meer risico's te nemen dan voor het fonds aanvaardbaar is. Om dit te bereiken maakt het bestuur dit onderdeel van de contractafspraken bij het sluiten of verlengen van de uitbestedingsovereenkomst of – indien van toepassing – via zijn aandeelhouderspositie.	Ja, toegepast Uitbestedingsbeleid	In het uitbestedingsbeleid is vastgelegd dat in het voortraject (selectieprocedure) informatie wordt opgevraagd over het beloningsbeleid bij uitbesteede partijen en geldt als voorwaarde dat dat beleid geen prikkels mag hebben die aanzetten tot het nemen van overmatige risico's. In het contract wordt opgenomen dat het fonds wordt geïnformeerd indien de vergoedingsstructuur wordt gewijzigd.
14.	Het bestuur evalueert jaarlijks de kwaliteit van de uitvoering en de gemaakte kosten kritisch en spreekt een dienstverlener aan als deze de afspraken niet of onvoldoende nakomt.	Ja, toegepast Uitbestedingsbeleid	Het bestuursbureau evalueert periodiek of de uitbestedingspartner voldoet aan de gemaakte afspraken, gestelde eisen in de overeenkomst en de SLA, spreekt de uitbestedingspartner aan waar noodzakelijk en informeert het bestuur hierover middels de kwartaalrapportage. Het bestuur overweegt of het fonds in voldoende mate in control is en of de uitbestedingskosten nog marktconform zijn.
Thema 3 – Integer handelen Het bestuur bevordert een cultuur van integriteit en compliance.			
15.	Het bestuur legt de gewenste cultuur vast en stelt een interne gedragscode op.	Ja, toegepast Gedragscode	Het fonds heeft een gedragscode die aan ieder (nieuw) verbonden persoon wordt verstrekt.
16.	De leden van het bestuur, het VO of het BO, het intern toezicht en andere medebeleidsbepalers ondertekenen de interne gedragscode van het fonds en een jaarlijkse nalevingsverklaring, en zij gedragen zich daarnaar.	Ja, toegepast Gedragscode	De compliance officer draagt zorg voor ondertekening van de gedragscode bij indiensttreding van een aan het fonds verbonden persoon waaronder medebeleidsbepalers. Tevens wordt jaarlijks gevraagd de verklaring naleving gedragscode in te vullen. De sancties op overtreding staan vermeld in de gedragscode (artikel 9).
17.	Alle nevenfuncties worden gemeld aan de compliance officer.	Ja, toegepast Gedragscode	Verbonden personen dienen voorafgaand aan het aanvaarden van een nevenfunctie deze te melden aan de compliance officer. De compliance officer toetst of de nevenfunctie de schijn heeft of kan opwekken van een conflicterend belang met de functie van de verbonden persoon binnen het pensioenfonds.
18.	Tegenstrijdige belangen of reputatierisico's worden gemeld. De leden van het bestuur, het VO of het BO, het intern toezicht en andere medebeleidsbepalers vermijden elke vorm en elke schijn van persoonlijke bevoordeling of belangenverstrengeling. Zij laten zich op hun functioneren toetsen.	Ja, toegepast Gedragscode	In de gedragscode is vastgelegd dat aan het fonds verbonden personen elk (potentieel) eigen belangenconflict dienen te melden aan de compliance officer.
19.	Het lidmaatschap van een orgaan is niet verenigbaar met dat van een ander orgaan binnen het fonds of van de visitatiecommissie.	Ja, toegepast Statuten	Het niet verenigbaar zijn van lidmaatschappen van diverse fondsorganen is geregeld in de statuten.

Nr.	Onderwerp	Conform norm? Vastgelegd in	Wat is er geregeld of Reden voor niet naleving c.q. te ondernemen actie
20.	Het bestuur zorgt dat onregelmatigheden kunnen worden gemeld en dat betrokkenen weten hoe en bij wie.	Ja, toegepast Incidentenregeling	Het pensioenfonds kent een incidentenregeling die als doel heeft om elke aan het fonds verbonden persoon de gelegenheid te geven een (vermoeden van een) incident te melden, zodat conform de regeling maatregelen genomen kunnen worden om te voorkomen dat de integere en beheerste bedrijfsvoering wordt geschaad en om toekomstige incidenten te voorkomen.
21.	De organisatie kent een klokkenluidersregeling en bevordert dat ook externe dienstverleners een klokkenluidersregeling hebben. De organisatie zorgt ervoor dat men weet hoe en bij wie kan worden gemeld.	Ja, toegepast Klokkenluidersregeling	Het pensioenfonds kent een klokkenluidersregeling die als doel heeft om elke aan het fonds verbonden persoon de gelegenheid te geven een misstand, al dan niet anoniem, zonder gevaar voor hun positie te melden, zodat ter zake actie ondernomen kan worden.
22.	Het bestuur kent de relevante wet- en regelgeving en interne regels, weet hoe het fonds daar invulling aan geeft en bewaakt de naleving (compliance).	Ja, toegepast	Door middel van de kwartaalrapportage wordt het bestuur geïnformeerd over de ontwikkelingen van wet- en regelgeving en de impact hiervan op de diverse fondsdocumenten en besluitvormingsprocedures. Daarnaast wordt het bestuur geïnformeerd over de toezichtthema's van DNB en AFM en de impact/gevolgen hiervan voor het fonds.
Thema 4 – Kwaliteit nastreven Het fonds stelt hoge kwaliteitseisen, voert daar beleid op en is een lerende organisatie.			
23.	Het bestuur is collectief verantwoordelijk voor zijn functioneren. De voorzitter is eerste aanspraakpunt; hij/zij is als eerste verantwoordelijk voor zorgvuldige besluitvorming en procedures.	Ja, toegepast ABTN, Statuten	Het functioneren van het bestuur wordt getoetst in een jaarlijkse zelfevaluatie. Het bestuur kan zich hierbij laten ondersteunen door een onafhankelijke derde. De raad van toezicht informeert het VO in geval er sprake is van disfunctioneren van het bestuur en treedt in overleg met het bestuur om tot een oplossing te komen. Als dit niet tot resultaten leidt, meldt de raad van toezicht dit aan De Nederlandsche Bank.
24.	Het bestuur waarborgt dat de leden onafhankelijk en kritisch kunnen opereren.	Ja, toegepast Gedragscode	Onafhankelijk en kritisch opereren wordt geborgd door een open cultuur na te streven. Dit is tevens een onderwerp dat ter sprake dient te komen bij de zelfevaluatie van het bestuur. Pogingen van een (aspirant)relatie tot beïnvloeding dienen te worden gemeld bij de compliance officer.
25.	Ieder bestuurslid heeft stemrecht.	Ja, toegepast Statuten	Ieder ter vergadering aanwezig bestuurslid heeft één stem. Een bestuurslid kan zich in een vergadering doen vertegenwoordigen en zijn stem doen uitbrengen door een door hem daartoe schriftelijk of elektronisch gemachtigd ander bestuurslid
26.	Het bestuur zorgt voor permanente educatie voor zijn leden.	Ja, toegepast Geschiktheidsplan	In opleidingsplannen wordt aangegeven welke opleidingen door bestuursleden werden gevolgd. Jaarlijks wordt opgevraagd welke voornemens een bestuurder heeft en wat hij aan opleidingen heeft gevolgd. Periodiek wordt een heidag c.q. themadag georganiseerd.
27.	Het bestuur staat open voor kritiek en leert van fouten.	Ja, toegepast Statuten Klachten- en geschillenregeling	Het pensioenfonds heeft een Klachten- en Geschillencommissie ingesteld die bestaat uit twee bestuursleden. Door het bestuur is een Klachten- en Geschillenregeling vastgesteld. Per kwartaal wordt een overzicht opgesteld van de ingekomen klachten en geschillen om zodoende eventuele trends te herkennen en hier voor de toekomst lering uit te trekken.

Nr.	Onderwerp	Conform norm? Vastgelegd in	Wat is er geregeld of Reden voor niet naleving c.q. te ondernemen actie
28.	Het eigen functioneren is voor het bestuur en voor het intern toezicht een continu aandachtspunt. Het bestuur en het intern toezicht evalueren in elk geval jaarlijks het eigen functioneren van het orgaan als geheel en van de individuele leden. Hierbij betrekken het bestuur en het intern toezicht één keer in de drie jaar een onafhankelijke derde partij.	Ja, toegepast ABTN, Reglement RvT	Het bestuur voert periodiek een zelfevaluatie uit. Aandachtspunten zijn competenties, gedrag en cultuur. In zijn reglement heeft de RvT vastgelegd dat het zijn eigen functioneren en de onafhankelijkheid ten minste jaarlijks evalueert. Minimaal één keer in de drie jaar betreft de RvT hierbij een derde partij.
29.	Het eigen functioneren is voor het BO een continu aandachtspunt. Het BO evalueert in elk geval jaarlijks het functioneren van het eigen orgaan als geheel en van de individuele leden. Hierbij betreft het BO één keer in de drie jaar een onafhankelijke derde partij.	N.v.t.	Het fonds kent geen belanghebbendenorgaan.
30.	Het eigen functioneren is voor het VO een continu aandachtspunt. Het VO evalueert met enige regelmaat het functioneren van het eigen orgaan.	Ja, toegepast Statuten	In de statuten is bepaald dat het bestuur scholing van het VO bevordert. Daarnaast zijn de leden van het VO ook zelf verantwoordelijk voor het onderhouden van hun kennis. Het VO houdt daarnaast periodiek een zelfevaluatie over het eigen functioneren. De diversiteitsdoelstellingen van het VO zijn vastgelegd in de profielschets.
Thema 5 – Zorgvuldig benoemen Het fonds handelt zorgvuldig bij (her)benoeming en ontslag, en zorgt voor geschiktheid, complementariteit en diversiteit in de samenstelling van de organen van het fonds.			
31.	De samenstelling van fondsorganen is wat betreft geschiktheid, complementariteit diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit, vastgelegd in beleid. Zowel bij de aanvang van een termijn, als ook tussentijds bij de zelfevaluatie vindt een check plaats.	Ja, toegepast Statuten	Het bestuur bestaat uit acht personen waarvan vier werkgeversleden en vier leden die de werknemers vertegenwoordigen. Het VO bestaat uit twee leden die de werkgevers vertegenwoordigen en twee werknemersleden. Vertegenwoordigers van pensioengerechtigden treden toe tot het bestuur en VO indien de onderlinge getalsverhouding tussen pensioengerechtigden en deelnemers daartoe aanleiding geeft. In de profielschetsen voor kandidaat-leden voor het bestuur, VO en de RvT zijn vereisten voor diversiteit opgenomen. Qua vaardigheden en kennis is het een divers gezelschap, met verschillende achtergronden en derhalve complementair aan elkaar.
32.	Het bestuur zorgt voor geschiktheid, complementariteit en continuïteit binnen het bestuur. Daarbij houdt het rekening met opleiding, achtergrond, persoonlijkheid, geslacht en leeftijd. Het bestuur toetst de geschiktheid van bestuursleden bij het aantreden en gedurende het bestuurslidmaatschap.	Ja, toegepast Statuten	Het bestuur zorgt voor geschiktheid, complementariteit en continuïteit binnen het bestuur. Dit gebeurt onder meer via het periodiek evalueren en bijwerken van een deskundigheidsmatrix, een competentiematrix en het opleidingsplan.

Nr.	Onderwerp	Conform norm? Vastgelegd in	Wat is er geregeld of Reden voor niet naleving c.q. te ondernemen actie
33.	In zowel het bestuur als het VO of het BO is er tenminste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.	Ja, toegepast	In het bestuur hebben twee vrouwen zitting, in het VO hebben drie vrouwen zitting. Het bestuur voldoet aan de leeftijdsnorm, één lid is jonger dan veertig jaar.
34.	De zittingsduur van een lid van het bestuur, het VO, het BO en raad van toezicht is maximaal 4 jaar. Een bestuurslid en een lid van het BO kunnen maximaal twee keer worden herbenoemd, een lid van de raad van toezicht maximaal één keer. Leden van een visitatiecommissie zijn maximaal acht jaar betrokken bij hetzelfde fonds.	Ja, toegepast Statuten	De zittingsperiode voor een lid van het bestuur is vier jaar. Bestuursleden kunnen twee maal worden herbenoemd voor een periode van vier jaar. In de statuten is bepaald dat de zittingstermijn van een lid van het VO vier jaar bedraagt en een lid twee keer kan worden herbenoemd als vertegenwoordiger van dezelfde geleding. De leden van de RvT zijn per 1 januari 2017 benoemd voor een periode van vier jaar en per 1 januari 2021 op bindend advies van het verantwoordingsorgaan herbenoemd. Bepaald is dat de leden van de RvT één keer kunnen worden herbenoemd. Om continuïteit en kennis binnen de RvT te waarborgen is een rooster van aftreden opgesteld.
35.	Het bestuur, het BO en het intern toezicht houden bij het opstellen van de profielschets rekening met het diversiteitsbeleid. Het VO houdt hier rekening mee bij het opstellen van de competentievisie.	Ja, toegepast Profielschets	In de profielschetsen van zowel het bestuur als het VO wordt rekening gehouden met het aandachtspunt diversiteit.
36.	Het bestuur, het VO of het BO en de raad van toezicht leggen bij een vacature de eisen voor de vacante functie vast. Hierbij wordt rekening gehouden met de in de normen 31, 32 en 33 opgenomen eisen.	Ja, toegepast Profielschets	Vacature-eisen zijn opgenomen in de profielschetsen die zijn opgesteld voor leden van het bestuur, het VO en de RvT. Hierbij wordt rekening gehouden met de in normen 31, 32 en 33 opgenomen eisen.
37.	Bij de vervulling van een vacature wordt actief gezocht (en/of actief opgeroepen om te zoeken) naar kandidaten die passen in de diversiteitsdoelstellingen. Het bestuur neemt hierover tijdig contact op met degenen die betrokken zijn bij het voordragen of de verkiezing van kandidaten.	Ja, toegepast Profielschets	In de profielschetsen en de competentievisie is het diversiteitsbeleid opgenomen. Bij vacatures wordt in een vroegtijdig stadium van het wervingstraject aandacht gevraagd voor het diversiteitsbeleid.
38.	Het bestuur en het BO toetsen voorgedragen kandidaten mede aan de hand van de diversiteitsdoelstellingen. Het VO bevordert dat in de procedure de competentievisie wordt meegenomen, inclusief de diversiteitsdoelstellingen.	Ja, toegepast Profielschets	Zie toelichting bij principe 36.

Nr.	Onderwerp	Conform norm? Vastgelegd in	Wat is er geregeld of Reden voor niet naleving c.q. te ondernemen actie
39.	<p>Een bestuurslid wordt benoemd en ontslagen door het bestuur, na het horen van de raad van toezicht over de procedure.</p> <p>Een lid van de raad van toezicht of visitatiecommissie wordt benoemd door het bestuur na bindende voordracht van het verantwoordingsorgaan en wordt ontslagen door het bestuur na bindend advies van het verantwoordingsorgaan.</p> <p>Een lid van het verantwoordingsorgaan wordt benoemd door het bestuur en ontslagen door het verantwoordingsorgaan zelf. In uitzonderlijke situaties kan het bestuur in overleg met het intern toezicht een lid ontslaan.</p>	Ja, toegepast Statuten	<p>In de statuten is de benoeming, ontslag en schorsing van de leden vastgelegd:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Bestuursleden<ul style="list-style-type: none"> - De bestuursleden worden door het bestuur benoemd. - De vertegenwoordigers van de werkgever in het bestuur worden voorgedragen door de werkgever. - Van de vier leden van de vertegenwoordigers van de werknemers in het bestuur worden er twee door de COR voorgedragen en twee door vakorganisaties. - Ontslag en schorsing wordt door het bestuur aangezegd met een gekwalificeerde meerderheid. - Ontslag en schorsing door de RvT wegens disfunctioneren. ▪ Raad van Toezicht<ul style="list-style-type: none"> - De leden van de RvT worden benoemd door het bestuur na bindende voordracht van het VO. - Het bestuur kan met een gekwalificeerde meerderheid de leden ontslaan of schorsen na bindend advies van het VO. ▪ Verantwoordingsorgaan<ul style="list-style-type: none"> - De leden die de werkgever vertegenwoordigen worden door de werkgever voorgedragen en door het bestuur benoemd. - De leden die de deelnemers vertegenwoordigen worden middels verkiezingen gekozen en daarna door het bestuur benoemd. - Ontslag door het bestuur in uitzonderlijke situaties. - Ontslag door het VO met gekwalificeerde meerderheid van stemmen en gehoord hebbende de RvT. - Schorsing door het VO met gekwalificeerde meerderheid van stemmen en gehoord hebbende de RvT.
40.	Het bestuur zorgt dat de statuten een schorsingsprocedure kennen.	Ja, toegepast Statuten	<p>De schorsingsprocedure is vastgelegd in de statuten:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Inzake het bestuur artikel 6, lid 2. ▪ Inzake het VO artikel 13, lid 2. ▪ Inzake de RvT artikel 17, lid 2.
Thema 6 – Gepast belonen Het fonds voert een verantwoord en beheerst beloningsbeleid, gericht op kwaliteit, continuïteit en consistentie.			
41.	pensioenfonds voert een beheerst en duurzaam beloningsbeleid. Dit beleid is in overeenstemming met de doelstellingen van het pensioenfonds. Ook is het beleid passend gelet op de bedrijfstak, onderneming of beroepsgroep waarvoor het fonds de pensioenregeling uitvoert.	Ja, toegepast Beloningsbeleid	<p>Uitgangspunt bij het beloningsbeleid is dat het niet moet aanzetten tot het nemen van meer risico's dan voor het fonds aanvaardbaar is. Het beloningsbeleid is in 2020 gewijzigd en vastgesteld na advies van het VO en goedkeuring door de RvT.</p> <p>Bij de vaststelling van het beloningsbeleid is aangesloten bij het beloningsbeleid van NN zoals uitgewerkt in de cao van NN.</p>
42.	De beloning staat in redelijke verhouding tot verantwoordelijkheid, functie-eisen en tijdsbeslag.	Ja, toegepast Beloningsbeleid	Het fonds kent een marktconform beloningsbeleid dat deels gebaseerd is op de in wet- en regelgeving vastgelegde VTE-scores. Daarmee is een directe relatie gelegd met de verantwoordelijkheden en de tijdsbesteding.

Nr.	Onderwerp	Conform norm? Vastgelegd in	Wat is er geregeld of Reden voor niet naleving c.q. te ondernemen actie
43.	Het bestuur is terughoudend als het gaat om prestatie-gerelateerde beloningen. Prestatiegerelateerde beloningen zijn niet hoger dan 20 procent van de vaste beloning. Ze zijn niet gerelateerd aan de financiële resultaten van het fonds.	Ja, toegepast Beloningsbeleid	Het fonds hanteert voor leden van organen van het fonds en bestuursbureau geen prestatie gerelateerde beloningen.
44.	Het bestuur voorkomt dat door een te hoge beloning van de leden van het intern toezicht, een financieel belang een kritische opstelling in de weg staat.	Ja, toegepast Beloningsbeleid	Het fonds kent een marktconform beloningsbeleid. Uitgangspunt is een vaste vergoeding die in redelijke verhouding staat tot de gedragen verantwoordelijkheden, de aan deze functie gestelde eisen en het tijdsbeslag.
45.	Bij tussentijds ontslag van een bestuurslid zonder arbeidsovereenkomst of van een lid van het intern toezicht verstrekt het bestuur geen transitie- of ontslagvergoeding. Bij ontslag van een (andere) medebeleidsbepaler moet een eventuele transitie- of ontslagvergoeding passend zijn gelet op de functie en de ontslagredenen.	Ja, toegepast Beloningsbeleid	Bij tussentijdse beëindiging van het lidmaatschap van bestuur, verantwoordingsorgaan of de raad van toezicht wordt de vergoeding tijdsevenredig aangepast en worden geen aanvullende vergoedingen van welke aard dan ook uitbetaald.
Thema 7 – Toezicht houden en inspraak waarborgen Het fonds waarborgt intern toezicht op de kwaliteit en integriteit van de bedrijfsvoering.			
46.	Intern toezicht draagt bij aan een effectief en slagvaardig functioneren van het pensioenfonds en aan een beheerste en integere bedrijfsvoering.	Ja, toegepast Statuten, ABTN, Reglement RvT	Voor het intern toezicht heeft het fonds een raad van toezicht (RvT) aangesteld die het bestuur met raad ter zijde staat en zich opstelt als gesprekspartner van het bestuur.
47.	Het intern toezicht betreft deze Code bij de uitoefening van zijn taak.	Ja, toegepast	Overeenkomstig de Pensioenwet betreft de RvT de naleving van de Code nadrukkelijk bij het toezicht.
48.	Leden van het intern toezicht zijn betrokken bij het pensioenfonds en moeten zich zodanig onafhankelijk opstellen dat belangentegenstellingen worden voorkomen. Ze hebben daarbij het vermogen en de durf om zich kritisch op te stellen richting het bestuur.	Ja, toegepast Statuten, Reglement RvT	In de statuten is bepaald dat de leden van de RvT onafhankelijk zijn, op geen enkele wijze betrokken zijn bij het functioneren van het pensioenfonds en geen dienstverband hebben met de werkgever. In het reglement van de RvT is opgenomen dat de te benoemen personen op geen enkele wijze verbonden mogen zijn aan het fonds. Eveneens mogen de RvT-leden de afgelopen periode van 5 jaar niet verbonden zijn geweest aan het fonds, het VO, de externe accountant, de externe actuaaris of overige partijen waaraan het fonds werkzaamheden heeft uitbesteed dan wel bij ING of Nationale-Nederlanden werkzaam zijn (geweest), dit met uitzondering van de tot 2017 bestaande Visitatiecommissie. De nevenfuncties van de leden worden door de compliance officer getoetst op mogelijke belangenverstremeling.

Nr.	Onderwerp	Conform norm? Vastgelegd in	Wat is er geregeld of Reden voor niet naleving c.q. te ondernemen actie
49.	De raad van toezicht stelt zich op als gesprekspartner van het bestuur.	Ja, toegepast Reglement RvT	De RvT staat het bestuur met raad en daad ter zijde en stelt zich op als gesprekspartner van het bestuur.
50.	Het bestuur weegt de aanbevelingen van de raad van toezicht of de visitatiecommissie zorgvuldig en motiveert afwijkingen.	Ja, toegepast	In het jaarverslag geeft het bestuur een reactie en een oordeel op de bevindingen van de RvT. Daarnaast worden de aanbevelingen van de RvT opgevolgd d.m.v. een uitgebreid actieplan. Dit actieplan en de voortgang van opvolgen van de acties worden gedurende het jaar tijdens de bestuursvergaderingen gemonitord om op die manier zorg te dragen voor opvolging van de aanbevelingen. Indien een aanbeveling niet wordt opgevolgd wordt dit met motieven onderbouwd en vindt hierover een gesprek plaats met de RvT.
51.	Het BO voert zijn taak uit als 'goed huisvader' (m/v) voor alle belanghebbenden.	N.v.t.	Niet van toepassing in ons bestuursmodel.
52.	Het BO zorgt dat de leden onafhankelijk en kritisch kunnen functioneren.	N.v.t.	Niet van toepassing in ons bestuursmodel.
53.	Het BO bewaakt of het bestuur de uitvoeringsovereenkomst of het uitvoeringsreglement en het pensioenreglement juist uitvoert. Ook bewaakt het BO of het bestuur de belangen van de verschillende groepen belanghebbenden evenwichtig afweegt.	N.v.t.	Niet van toepassing in ons bestuursmodel.
54.	Het BO onderneemt actie als het van oordeel is dat het bestuur niet naar behoren functioneert.	N.v.t.	Niet van toepassing in ons bestuursmodel.
55.	Het bestuur gaat een dialoog aan met het VO dan wel het BO bij het afleggen van verantwoording.	Ja, toegepast ABTN, Statuten	De dialoog met het VO is geborgd in de statuten en de ABTN waarin is vastgelegd dat periodiek overleggen plaatsvindt tussen het VO en het bestuur. De dialoog met VO geschiedt op de volgende wijze: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Bestuur legt verantwoording af aan het VO over het beleid en de wijze waarop het is uitgevoerd. ▪ Bestuur en VO komen ten minste twee keer per jaar bijeen. ▪ Overleg voorzitter VO, voorzitter RvT, voorzitter bestuur en directeur bestuursbureau. ▪ Toelichting portefeuillehouders bestuur aan VO bij adviesaanvragen.

Nr.	Onderwerp	Conform norm? Vastgelegd in	Wat is er geregeld of Reden voor niet naleving c.q. te ondernemen actie
56.	Het bestuur draagt de accountant of actuaris die controle uitvoert in beginsel geen andere werkzaamheden op dan controle. Geeft het bestuur wel een andere opdracht, dan vraagt dit zorgvuldige afweging en een afzonderlijke opdrachtformulering.	Ja, toegepast	Het pensioenfonds verstrekt jaarlijks opdracht aan een certificerend actuaris. Via een tweede organisatie is een adviserend actuaris aangesteld. Het pensioenfonds verstrekt jaarlijks opdracht aan een externe accountant. Via een tweede organisatie is een interne accountant aangesteld.
57.	Het bestuur beoordeelt vierjaarlijks het functioneren van de accountant en de actuaris en stelt het intern toezicht en het VO of BO van de uitkomst op de hoogte.	Ja, toegepast Uitbestedingsbeleid	Om te zorgen dat de kwaliteit en continuïteit van het proces blijvend zijn gewaarborgd, toetst het fonds jaarlijks of de wijze waarop de uitbestede werkzaamheden worden uitgevoerd, nog in overeenstemming is met de gemaakte afspraken.
Thema 8 – Transparantie bevorderen Het fonds streeft openheid na, communiceert over missie, strategie en risico's en legt verantwoording af over gevoerd beleid.			
58.	Het bestuur geeft publiekelijk inzicht in stelt een missie, visie en strategie op.	Ja, toegepast ABTN	De missie, visie en doelstellingen zijn vastgelegd in de ABTN. Eveneens wordt hieraan in het jaarverslag aandacht besteed. Daarnaast is dit (deels) vastgelegd in het (verantwoord) beleggingsbeleid, het beleggings- en renteafdekkingsbeleid, de verklaring beleggingsbeginselen, communicatiebeleidsplan en uitbestedingsbeleid Toetsing vindt periodiek plaats via (financiële) rapportages en dekkingsgradoverzichten.
59.	Het bestuur geeft inzicht in het beleid, de besluitvormingsprocedures, de besluiten en de realisatie van het beleid.	Ja, toegepast Statuten	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Het bestuur verstrekt aan het VO tijdig alle inlichtingen en gegevens die redelijkerwijs benodigd zijn voor zijn taakvervulling. ▪ De RvT heeft recht op alle informatie die hij in redelijkheid nodig heeft om zijn opdracht goed te kunnen uitvoeren. Het bestuur verstrekt deze informatie uit eigen beweging dan wel op verzoek van de RvT.
60.	Het bestuur vervult zijn taak op een transparante (open en toegankelijke) manier. Dat zorgt ervoor dat belanghebbenden inzicht kunnen krijgen in de informatie, overwegingen en argumenten die ten grondslag liggen aan besluiten en handelingen.	Ja, toegepast	Belanghebbenden krijgen inzicht in de informatie, overwegingen en argumenten via: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Bestuur en VO komen ten minste twee maal per jaar in vergadering bijeen. ▪ Portefeuillehouders van het bestuur geven VO toelichting bij een adviesaanvraag. ▪ Maandelijks overleg tussen de voorzitters van het bestuur, de RvT, het VO en de directeur van het bestuursbureau. ▪ Ten minste twee maal per jaar vindt overleg plaats tussen bestuur en werkgever. ▪ Bestuur en sociale partners komen ten minste twee maal per jaar in vergadering bijeen. ▪ (Gewezen) deelnemers, andere aanspraakgerechtigden en pensioengerechtigden worden geïnformeerd via het kwartaalbericht. Hierin wordt onder meer gecommuniceerd over het beleid en de genomen besluiten.
61.	Het bestuur legt gemotiveerd vast voor welke wijze van uitvoering is gekozen. Deze informatie is beschikbaar voor de belanghebbenden.	Ja, toegepast ABTN, Uitbestedingsbeleid	De overwegingen voor uitbesteding en de keuze voor de wijze van uitvoering zijn vastgelegd in het uitbestedingsbeleid en in de ABTN. Besluitvorming over uitbesteding vindt plaats in de bestuursvergadering. De informatie is voor belanghebbenden beschikbaar via de website en via het jaarverslag.

Nr.	Onderwerp	Conform norm? Vastgelegd in	Wat is er geregeld of Reden voor niet naleving c.q. te ondernemen actie
62.	Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden.	Ja, toegepast Beleggingsplan (ABTN)	In het Beleggings- en renteafdekkingsbeleid is het beleid ten aanzien van Environmental Social Governance vastgelegd. Het beleid inzake verantwoord beleggen is gepubliceerd op de website. In periodieken (bijvoorbeeld de Special of het kwartaalbericht) wordt regelmatig op de stand van zaken ingegaan. Daarnaast is op de website van het fonds een pagina over beleggen ingericht.
63.	Het bestuur stelt beleid vast rond transparantie en communicatie. Het bestuur evalueert dit beleid periodiek en in ieder geval eens per drie jaar.	Ja, toegepast Communicatie- beleidsplan	In het communicatiebeleidsplan en communicatiejaarplan is het communicatiebeleid vastgelegd. Een pensioenloket is ingericht. Persoonlijke pensioeninformatie is digitaal beschikbaar via het deelnemersportaal. Onder meer via de Pensioenplanner wordt het pensioenbewustzijn bevorderd. Via het verantwoordingsorgaan en een deelnemerspanel betreft het fonds zijn belanghebbenden. Meting van de effectiviteit van de communicatiemiddelen geschiedt door: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Maandelijks bezoekstatistieken websites ▪ Kwartaalrapportage Pensioenloket ▪ Jaarlijks klanttevredenheidsonderzoek ▪ Flitspeilingen bij klankbordgroepen ▪ Statistieken digitale nieuwsbrieven
64.	Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de interne gedragscode (zoals bedoeld in de normen 15 en 16) en deze Code, net als over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.	Ja, toegepast Jaarverslag	In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de gedragscode en de Code Pensioenfondsen.
65.	Het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.	Ja, toegepast Statuten, Klachten- en geschillenregeling	Het pensioenfonds heeft een Klachten- en Geschillencommissie ingesteld die bestaat uit drie bestuursleden. Door het bestuur is een Klachten- en Geschillenregeling vastgesteld. Deze regeling is op de website gepubliceerd. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van de eventueel ontvangen klachten en/of geschillen.

Colofon

Stichting NN CDC Pensioenfonds

Bijlmerdreef 24, 1102 CT Amsterdam

t 088 - 1162 421

e pensioenloket@nn.cdcpensioen.nl

w nn.cdcpensioen.nl

Ingeschreven in het Handelsregister van de
Kamer van Koophandel onder nummer 58909265

Concept & design

Strangelove Creatives B.V.

www.strangelove.nl